

KLAIPĖDOS UNIVERSITETAS

Socialinių mokslų fakultetas

Viešojo administravimo ir Socialinės geografijos katedra

Eimantė Šakalinė

**JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ CENTRO
MODELIAVIMAS: KLAIPĖDOS MIESTO ATVEJO ANALIZĖ**

Regionų valdysenos studijų programos magistro baigiamasis darbas

Klaipėda, 2018

MAGISTRO BAIGIAMOJO DARBO LYDRAŠTIS

Pildo magistro baigiamojo darbo autorius

Eimantė Šakalinė

(magistro baigiamojo darbo autoriaus vardas, pavardė)

Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro modeliavimas: Klaipėdos miesto atvejo analizė

(magistro baigiamojo darbo pavadinimas lietuvių kalba)

Patvirtinu, kad magistro baigiamasis darbas parašytas savarankiškai, nepažeidžiant kitiems asmenims priklausančių autorių teisių, visas baigiamasis magistro darbas ar jo dalis nebuvo panaudotas Klaipėdos universitete ir kitose aukštosiose mokyklose.

Eimantė Šakalinė

(magistro baigiamojo darbo autorius ir parašas)

Sutinku, kad magistro baigiamasis darbas būtų naudojamas neatlygintinai 5 m. Klaipėdos universiteto studijų procese.

Eimantė Šakalinė

(magistro baigiamojo darbo autorius ir parašas)

Pildo magistro baigiamojo darbo vadovas

Magistro baigiamąjį darbą ginti

(įrašyti – leidžiu arba neleidžiu)

2018-05-

(data)

Jaroslav Dvorak.....

(magistro baigiamojo darbo vadovo vardas, pavardė ir parašas)

Pildo katedros, kuriojančios studijų programą, sekretorius

Baigiamasis darbas įregistruotas katedroje

2018-05-.....

(data)

Ramunė Račkauskaitė-Kripė

(katedros sekretorės vardas, pavardė ir parašas)

Pildo katedros, kuriojančios studijų programą, vedėjas

Magistro baigiamąjį darbą ginti

(įrašyti – leidžiu arba neleidžiu)

2018-05-

(data)

Jaroslav Dvorak.....

(katedros vedėjo vardas, pavardė ir parašas)

Recenzentu(-ais) skiriu

.....
(įrašyti recenzento(ų) vardą, pavardę)

2018-05-

(data)

Jaroslav Dvorak.....

(katedros vedėjo vardas, pavardė ir parašas)

SANTRAUKA

Šakalinė E. JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ CENTRO MODELIAVIMAS: KLAIPĖDOS MIESTO ATVEJO ANALIZĖ. Regionų valdysenos studijų programos magistro baigiamasis darbas. Darbo vadovas – doc. dr. Jaroslav Dvorak, Klaipėdos universitetas: 2018- 72 psl., 4 priedai.

Raktažodžiai: bendradarbiavimas, jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras, jaunimo politika, regionų valdysena, modelis, tinklaveikla.

Pagrindinis darbo tikslas – įvertinti galimybes dėl jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro modelio kūrimo Klaipėdos mieste. Šiam tikslui pasiekti buvo išskirti uždaviniai, kurių pagrindu siekiama: atskleisti jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro sampratą, veiklos ypatumus ir vietą regionų valdysenoje; išanalizuoti pilotinius užsienio šalių jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrų modelius ir centro socialinę vertę Klaipėdos miestui; išnagrinėti jaunimo nevyriausybinių organizacijos centro modelio poreikį Klaipėdos mieste.

Teorinėje darbo dalyje pateikiama: Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro veiklos teorinis ir praktinis diskursas ir Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro modelių analizė, poreikis pasaulyje ir Klaipėdos mieste.

Siekiant pateikti išsamią Klaipėdos miesto jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro modeliavimo požiūrio interpretaciją ir pasiūlyti vizualinį jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro modelį Klaipėdos mieste, tyrimo metu buvo organizuota sutelktosios grupės diskusija su potencialiais modeliuojamo centro dalyviais. Atlikus kokybinį tyrimą, remiantis gautais respondentų požiūrių įvairovės rezultatais, modeliuojamas Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras suprantamas, kaip daugiafunkcinės strateginės partnerystės erdvė jaunimui Klaipėdos mieste. Tai naujos kartos bendradarbiavimo modelis, kuris vienija vietos valdžią, jaunimo nevyriausybines organizacijas, verslą, visuomenę ir valstybines institucijas bendriems regioninės jaunimo politikos pokyčiams ir demografinių, socialinių, ekonominių, politinių Klaipėdos miesto rodiklių gerinimui. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras Klaipėdos mieste – strateginis žingsnis, siekiant pelnyti “Europos jaunimo sostinės 2021” titulą ir tapti ”Draugišku miestu jaunimui”.

SUMMARY

Šakalinė E. THE MODELING OF YOUTH NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS CENTER: KLAIPEDA CITY CASE STUDY ANALYSIS. Master degree thesis of Regional Governance study program. Supervisor of the thesis doc. dr. Jaroslav Dvorak, Klaipeda University, 2018. – 72 p., 4 annexes.

Key words: cooperation, youth non-governmental organizations center, youth policy, regional governance, model, networking.

The main goal of thesis is to evaluate the possibilities of youth non-governmental organizations center development in Klaipeda city. To achieve this aim main objectives were formulated: to reveal the concept of youth non-governmental organizations center, the peculiarities of activity and the place in regional governance; to analyze the pilot models of foreign youth non-governmental organizations centers and the social value of the center for Klaipeda city; to analyze the need of youth non-governmental organizations center model in Klaipeda city.

Theoretical part of the thesis includes: the theoretical and practical discourse of youth non-governmental organizations center and their models' analysis as well as the need of such centers in the world and Klaipeda city.

In order to submit the comprehensive interpretation of Klaipeda youth non-governmental organizations center modelling approach in Klaipeda city and to offer the visual model of the center, concentrated groups' discussion (*focus group*) with potential participants of the modelling center was organized. Qualitative research based on the results of respondents' diverse attitudes revealed that the model of youth non-governmental center is seen as multifunctional strategic partnership area for youth in Klaipeda. This is a new generation cooperation model which unites local government, youth non-governmental organizations, business, society and state institutions for general changes in regional youth policies and the demographic, social, economic and political Klaipeda city indicators improvement. The youth non-governmental organizations center in Klaipeda city is a strategic step in order to achieve "European Youth Capital City 2021" title and become the "Youth Friendly City".

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrų modeliai	35
---	----

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro sudėtis	16
2 pav. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro veiklos sritys	20
3 pav. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro vieta demokratinėje regiono visuomenėje	25
4 pav. Santa Kruzo vėliava	29
5 pav. Bergeno vėliava	30
6 pav. Ventspilio vėliava	31
7 pav. Ghanos vėliava	33
8 pav. Darnaus vystymosi principai	34
9 pav. Klaipėdos regiono jaunimo pagrindinių problemų stebėseną	37
10 pav. Jaunimui draugiško miesto modelis	40
11 pav. Klaipėdos jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro dalyviai	41
12 pav. Sutelktosios grupės diskusijos dalyvių pasiskirstymas	45
13 pav. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro tikslų ir veiklos identifikavimas	50
14 pav. Regioniniai jaunimo politikos pokyčiai jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro pagrindu	52
15 pav. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro finansavimo šaltiniai	55
16 pav. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro modeliavimo schema	58

TURINYS

ĮVADAS	7
I. JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ CENTRO VEIKLOS TEORINIS IR PRAKTINIS DISKURSAS	12
1.1. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro sampratos apibūdinimas	12
1.2. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro veiklos <i>portfolio</i>	19
1.3. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro vieta regionų valdysenos kontekste	24
II. JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ CENTRO MODELIŲ ANALIZĖ, POREIKIS PASAULYJE IR KLAIPĖDOS MIESTE	28
2.1. Pilotiniai jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrų modeliai pasaulyje	28
2.2. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro socialinė vertė Klaipėdos miestui	36
III. JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ CENTRO MODELIAVIMAS KLAIPĖDOS MIESTE: PARTNERIŲ POREIKIO TYRIMAS	43
3.1. Kokybinio tyrimo metodika ir organizavimas	43
3.2. Kokybinio tyrimo rezultatų analizė	46
3.3. Kokybinio tyrimo rezultatų apibendrinimas	58
IŠVADOS	60
LITERATŪRA	62
PRIEDAI	69

ĮVADAS

Temos aktualumas. Modernizuojant, reformuojant valstybės valdymą, Lietuva susiduria su aibe problemų, siekiant užtikrinti piliečių pasitikėjimą vietos valdžios institucijomis, aktyvų visuomenės įsitraukimą į viešuosius procesus, jaunimo socialinę integraciją ir užimtumą. Vienas iš šiuolaikinės demokratinės valstybės veiklos prioritetų – išlaikyti jaunimą šalies regionuose, skatinti vietos savivaldos ir visuomenės aktyvų bendradarbiavimą, bei nevyriausybinių organizacijų veiklos pokyčius, kai jaunimas tampa ne tik viešosios politikos vartotojais, bet ir jos kūrėjais. Šiuolaikinių visuomeninių galimybių ir liberalaus asmens veikimo laisvės laikotarpiu kuriasi aktyvios visuomeninės sąmonės brendimo apraiškos – jaunimo nevyriausybinių organizacijos. Šiandien skirtingos veiklos sričių organizacijos vienijasi įgyvendinant bendrus tarpšritinius projektus, inicijuojant inovacijas, vienijant visuomenę ir siekiant efektyviau bendradarbiauti su regionine valdžia. Šis jaunimo nevyriausybinių organizacijų tarpusavio veiklos bendradarbiavimas suprantamas ne tik kaip pilietinė teisė, bet ir kaip subalansuotas įvairių visuomenės poreikių užtikrinimo mechanizmas. Todėl, pilotinė užsienio šalių patirtis kuriant formalizuotus jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrus regionuose, įrodo, kad pastarieji ne tik vienija jaunimą socialiniams, politiniams regiono pokyčiams, bet ir tampa atskirų visuomenės grupių, sričių, interesų reiškėjais ir įgyvendintojais.

Šiandien Lietuvoje vis dar vyrauja ydinga pilietinės visuomenės kūrimo tradicija, kai pavienės iniciatyvos nekuria formalizuotų, nuolatinių regioninės valdžios ir visuomenės bendradarbiavimo santykių. S.Šiliauskas (2006) teigia, kad nors pilietinės visuomenės formavimasis ir raida buvo svarbūs tik modernių Vakarų demokratijų atsiradimo laikotarpiu, poreikis įprasinti įvairiuose pasaulio regionuose vykusių socialinių, ekonominių ir politinių procesų pasekmes leido šios sąvokos idėją pritaikyti ir kitoms visuomenėms. Kaip vienas iš šiuolaikiškiausių regioninės demokratijos, politinės ir ekonominės gerovės skatinimo instrumentų – jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrų steigimas. Neretai jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrai atlieka vienas iš svarbiausių visuomeninių funkcijų – socializacijos, integracijos ir rehabilitacijos agento funkcijas, kurios kuria vieningą, socialiai atsakingą, pilietišką ir visuomeninius interesus bei lūkesčius tenkinančią jaunimo bendruomenę. Šie centrai jungia jaunimo nevyriausybines organizacijas, vietos valdžią, valstybines institucijas, verslą, visuomenę bendriems regioniniams pokyčiams siekti. Šio tikslo vedina, Klaipėdos miesto savivaldybės administracija planuoja steigti mieste Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrą, kaip daugiafunkcinę strateginės partnerystės erdvę jaunimui. Siekiama šiuo centru spręsti opiausias Klaipėdos miesto jaunimo emigracijos, socializacijos, užimtumo, įsidarbinamumo, pilietiškumo ir

visuomeniškumo skatinimo problemas. Tai vienas iš aktualiausių šiandieninių Klaipėdos miesto jaunimo politikos įgyvendinimo tikslų, kuris planuojamas įgyvendinti 2020 metais ir padės pasiekti „Europos Jaunimo sostinės 2021“ titulo suteikimą.

Mokslinė problema. C. Hood (1995), R. Dahl (1980), nevyriausybinių organizacijų sektoriaus analitikai R. J. Butler (1990) ir D. C. Wilson (1990) ar F. A. Hayek (1974), savo moksliniuose darbuose analizuoja viešojo sektoriaus raidą, valdžios institucijų santykius su piliečiais bei nevyriausybinių organizacijų svarbą demokratiniam šalies raidos procesui užtikrinti. Šių ir kitų mokslininkų, darbuose nuolat akcentuojama nevyriausybinių organizacijų nauda ir vertė regionams, bei juose vyraujančių problemų sprendimui. Lietuvoje kuriami jaunimo centrai yra orientuoti tik į pavienių jaunimo atstovų laisvalaikio organizavimą, o jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro daugiafunkcinės partnerystės modelio Lietuvoje – neturime. Todėl jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrų steigimas tampa praktine, moksliskai neišnagrinėta problema Lietuvos regionams, kaip viešosios valdysenos įrankis stiprinantis jaunimo politiką ir padedantis kurti jaunimui patrauklius miestus.

Klaipėdos miestas šiandien susiduria su aibe jaunimo politikos problemomis, tokiomis kaip: nevaldoma jaunimo emigracija, jaunimo nevyriausybinių organizacijų pasyvumas, jaunimo neužimtumas, pavėluotas jaunimo problemų monitoringas, jaunimo socialinės atskirties augimas, jaunimo nedarbas, tikslinio finansavimo jaunimo nevyriausybiniams organizacijoms trūkumas ir nerezuatyvus organizacijų bendradarbiavimas su vietos valdžia. Viešojoje erdvėje vis dažniau girdime pesimistines Klaipėdos, kaip jaunimui patrauklaus miesto, prognozes (D. Labanauskaitė, J. Brazauskas, 2015). Tuo tarpu Vilnius ir ypač Kaunas sparčiai didina jaunimo integracijos mastus, kuria visuomeninių ir profesinių iniciatyvų terpę, kurioje jaunas žmogus ar organizacija gali ne tik realizuoti save, tobulėti, bet ir užsitikrinti stabilias finansinės plėtros galimybes. 2018 metais Klaipėdos miesto savivaldybė antrą kartą dalyvauja Europos Jaunimo sostinės konkurse, kuriame pirmą kartą savo jėgas bandys ir Kauno miesto savivaldybė. Siekiant išsiskirti nuo kitų pirmaujančių jaunimo politikoje Lietuvos savivaldybių ir išspręsti esmines jaunimo politikos problemas, Klaipėdos miesto savivaldybės administracija 2020 metais planuoja steigti jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrą – daugiafunkcinės strateginės partnerystės centrą jaunimui. Tikima, kad šis centras taptų nuolatiniu ir nuosekliu bendradarbiavimo bei traukos centru tarp aktyviausių Klaipėdos miesto jaunimo nevyriausybinių organizacijų, visuomenės, regioninės valdžios institucijų ir verslo, kuris išsiskirtų savo įgyvendinamos veiklos įvairiapusiškumu, rezultatyvumu ir mastu nuo Vilniaus mieste veikiančio jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro „Avilys“. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro, kaip daugiafunkcinio partnerystės centro jaunimui steigimas tampa inovacine, moksliskai nenagrinėta sritimi modernizuojant jaunimo

politiką Klaipėdos mieste. Šiuo tyrimu būtina identifikuoti esmines centro veiklos sritis kuriant viešąją gerovę, atstovaujant ir įgyvendinant visuomenės interesus, sprendžiant esamas jaunimo problemas Klaipėdos mieste. Taigi, lieka nepakankamai išnagrinėtas vienas iš svarbiausių klausimų – koks jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro modelis išspręstų vyraujančias jaunimo politikos problemas Klaipėdos mieste?

Mokslinės problemos ištirtumas. Siekiant išsamiai atskleisti temą ir pasiekti užsibrėžtą tikslą, darbe nagrinėjami užsienio ir lietuvių moksliniai šaltiniai, taikomieji tyrimai ir studijos. Vienos pirmųjų jaunimo nevyriausybinių organizacijų svarbą Lietuvoje pradėjo analizuoti mokslininkės L. Dromantienė (2003) ir E. Biliūtė-Aleknavičienė (2007). Jos pabrėžė jaunimo nevyriausybinių organizacijų veiklos būtinumą regionų politinėje, visuomeninėje, socialinėje srityje. Aktyviausiai jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrų kūrimo Europoje tendencijomis diskutuoja ir praktinius patarimus kitoms šalims dalina Švedijos, Italijos, Suomijos, Maltos mokslininkai: Trust B., Stuart K., Maynard L (2015), T. Forkby ir T. Kiilakoski (2014), M. Teuma (2015), Ch. Kaletka, B. Pelka, A. Diaz (2014). Šie mokslininkai supažindina su kokiais iššūkiais susiduria vietos valdžios institucijos steigdamos jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrus, kokias atsakomybes ir pareigas prisiima jaunimo organizacijos ir kaip keičiasi jų vaidmuo visuomeninėje ir viešojo sektoriaus veikloje, įsteigus centrą. S. Leverett, P. Hopkins, P. Holey (2011) analizuoja jaunimo erdvės, demokratinės erdvės ir jaunimo centrų sinergiją. F. Cousse, G. Verschelden, H. Williamson (2009), išsamiai pateikė jaunimo nevyriausybinių organizacijų sinergijos priežastis su jaunimo politika Europoje. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrų kūrimo būtinumą akcentuoja mokslininkai: A. Šilinskytė (2013), A. Jociūtė ir B. Stankevič (2013), M. Bileišis (2015), J. Bučaitė Vilkė ir D. Motiejūnaitė (2011), R. Civinskas ir I. Tamutienė (2014). Šie mokslininkai teigia, kad būtent jaunimo nevyriausybinių organizacijos yra jungiamoji grandis tarp visuomenės ir regioninės politikos įgyvendinimo, todėl šių centrų kūrimas savivaldybėse padeda formalizuoti bendradarbiavimą tarp jaunimo ir vietos valdžios. Išsamiausiai jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrų būdingus bruožus analizuoja W. Gaiser, J. Rijke ir R. Spanning (2010). A. Jociūtė, B. Stankevič, J. Urbanovič, M. Bileišis, A. Stasiukynas (2013), tyrinėjo jaunimo nevyriausybinių organizacijų kuriamą vertę ir jos potencialą Lietuvoje. Mokslininkai akcentavo augančią jaunimo nevyriausybinių organizacijų galią viešųjų sprendimų priėmimo, socialinės pagalbos srityse atskiruose regionuose. Ta pačia tema tarptautiniu mastu nagrinėjo M. Teuma (2015), U. Wannop (2013), E. Sorensen (2007), pabrėžiant jaunimo nevyriausybinių organizacijų būtinumą demokratinėje visuomenėje. C. Doberstein (2016), Ch. Huxham (2003), B. Crosby (2005), J. Bryson (2005), S. Vangen (2015), J.P. Hayes (2015) ir Ch.

Comforth (2015) pateikė bendradarbiavimo svarbą, procesus, ypatybes viešosios valdysenos kontekste.

Bendradarbiaujant su mokslininkais, išsamiausiai jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrų kūrimo klausimais diskutuoja Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, kasmet pateikdamas ataskaitas, susijusias su Klaipėdos regiono jaunimo nevyriausybinių organizacijų problematika ir plėtros galimybėmis. Departamentas kartu su ekspertais iš Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centro (2001) taip pat rengia bendradarbiavimo platformos metodikas (2015) pagal Europos Komisijos (2015) rekomendacijas viešojo administravimo institucijoms ir jaunimo nevyriausybiniams organizacijoms, centrus pristatant kaip vieną iš inovatyviausių socialinio jaunimo įtraukimo į regioninės politikos įgyvendinimą priemonių.

Apie jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrų vaidmenį regionų valdysenoje, veiklą, bendradarbiavimo galimybes su regionų valdysenos institucijomis, plačiai diskutuojama visame pasaulyje, analizuojami konkretūs „gerosios patirties“ atvejai, atliekami moksliniai tyrimai, analizės, tiriamas visuomenės poreikis. Tačiau, mokslinių publikacijų ir tyrimų, susijusių su jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro modelio kūrimu Lietuvoje, ar Klaipėdos regione – nėra. Todėl, šis darbas yra aktualus, naujas ir pilotinis jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro modeliavimo kontekste ne tik Klaipėdos miesto, bet ir Lietuvos mastu, siekiant glaudaus organizacijų ir Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos bendradarbiavimo ateityje. Pateiktas jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro, kaip daugiavilkinės strateginės partnerystės centro jaunimui modelis Klaipėdos mieste – praktinis pasiūlymas, įveiklinantis esmines centro pareigas, atsakomybes ir bendradarbiavimo ryšius regionų valdysenoje.

Tyrimo objektas – jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro jaunimui modeliavimas Klaipėdos mieste.

Tyrimo tikslas – įvertinti galimybes dėl jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro modelio kūrimo Klaipėdos mieste.

Darbo uždaviniai:

1. atskleisti jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro sampratą, veiklos ypatumus ir vietą regionų valdysenoje;
2. išanalizuoti pilotinius užsienio šalių jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrų modelius ir centro socialinę vertę Klaipėdos miestui;
3. išnagrinėti jaunimo nevyriausybinių organizacijos centro modelio poreikį Klaipėdos mieste.

Tyrimo koncepcija ir metodai. Darbe taikomas teorinės analizės metodas, atliekami du tiesioginiai interviu (angl. *direct interview*), lyginamoji analizė ir grupinio interviu metodo

kokybinis tyrimas – sutelktosios grupės diskusija (angl. *focus group*). Mokslinės literatūros ir dokumentų analizė leidžia išsamiai išanalizuoti jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro vaidmenį regionų valdysenoje bei užsienyje kuriamus pilotinius modelius. Giluminis sutelktosios grupės diskusijos metodas (angl. *focused interview*) – vienas iš naujausių tyrinėjimo įrankių socialiniams mokslams, kai siekiama aukštos kokybės ir tikslios informacijos. Šios technikos pagalba, praplečiamos žinios pasitelkiant respondentų nuomones ir įžvalgas apie tiriamą reiškinį, šiuo konkrečiu atveju – daugiafunkcinio strateginės partnerystės centro jaunimui modelį. Tyrimo duomenys gauti 2017 m. lapkričio mėn. suorganizavus sutelktosios grupės diskusiją su Klaipėdos miesto jaunimo nevyriausybinių organizacijų, Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos, valstybinių institucijų, verslo atstovais. Sutelktosios grupės dalyviai buvo renkami tikslingai, siekiant įtraukti visas centro suinteresuotas puses, pasitelkiant ekspertines žinias ir patirtį. Atrinkti sutelktosios grupės dalyviai – savo srities profesionalai, kurie tiesiogiai prisideda prie centro steigimo ir modelio kūrimo. Taip pat darbe taikytas interviu metodas, apklausiant du užsienio ekspertus, siekiant perteikti praktinę užsienio šalių patirtį (1 priedas). Siekiant identifikuoti esmines užsienio šalių patirtis, darbe atliekama lyginamoji analizė, atskleidžiant tarpusavio ryšių dėsnius. Tyrime vadovaujamosi indukcinio interpretavimo, sisteminio mąstymo ir nagrinėjimo principais, vadovaujantis teorinių žinių ir tyrimų rezultatų tarpusavio ryšiais, sinergija ir sąveika. Didžiausias dėmesys skiriamas individualiai respondentų informacijai, holistiniam požiūriui į jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro modelio poreikį, reikšmę regioninei plėtrai. Tyrimo rezultatai nagrinėjami, aiškinami ir apibendrinami remiantis sutelktosios grupės dalyvių kompetencijų, poreikio ir praktinių siūlyimų sąveikos modeliu. Visame darbe taikomi apibendrinimo ir duomenų sisteminimo metodai.

Darbo struktūros apžvalga. Darbą sudaro trys skyriai, atitinkantys darbo uždavinius. Pirmajame darbo skyriuje atskleidžiama jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro samprata, veikla ir vieta regionų valdysenoje. Antrajame darbo skyriuje pateikiami pilotiniai jaunimo nevyriausybinių organizacijų užsienio šalių modeliai ir centro socialinė vertė Klaipėdos miestui. Trečiajame darbo skyriuje atliekamas poreikio tyrimas, modeliuojant jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrą Klaipėdos mieste. Darbe pristatoma kokybinio tyrimo metodologija, pateikiami tyrimo rezultatai bei išvados.

I. JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ CENTRO VEIKLOS TEORINIS IR PRAKTINIS DISKURSAS

1.1. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro sampratos apibūdinimas

Aktyvus visuomenės dalyvavimas viešuosiuose procesuose įgyvendinamas įvairiais būdais: individualių asmenų ir organizacijų veikla, organizuojant visuomeninius renginius, socialines iniciatyvas, organizuojant demonstracijas, dalyvaujant rinkimuose, jungiantis į nevyriausybinių organizacijų, profesinių sąjungų, politinių partijų bei kitų visuomeninių junginių veiklas, priimant vietos savivaldos sprendimus, bendradarbiaujant su regionine valdžia. Piliečiai bendradarbiaudami turi galimybę daryti didesnę įtaką vietos valdžiai ir jos priimamiems sprendimams, atstovauti savo interesus ir prisidėti prie visuomeninės gerovės kūrimo. Todėl šiuolaikinėse valstybėse pagrindiniai organizuoto poveikio veikėjai yra interesų grupės ir nevyriausybinių organizacijos – socialiniai judėjimai.

Šiandieniniu regionų pilietiškumo skatinimo, socialinių iniciatyvų ir visuomeninių idėjų generavimo laikotarpiu, jaunimo nevyriausybinių organizacijų vykdomos veiklos svarba nėra abejojama. Šių organizacijų bendradarbiavimo pagrindu, regionuose kuriami ir vystomi socialiniai, ekonominiai bei politiniai pokyčiai, reikalingi visuomenės gyvenimo kokybės gerinimui. Pastebima, kad šiuo metu jaunimo nevyriausybinių organizacijos ir jų centrai įgalina tarpininko, tarp visuomenės ir sudėtingų regiono valdymo struktūrų, vaidmenį, taip užpildant socialinės funkcijos spragas ir suteikiant kiekvienam regiono gyventojui galimybes įsitraukti į pilietinės visuomenės veiklas ir naudotis suteikiamomis viešosiomis gėrybėmis. V. Laurėnas teigia (2017), kad pilietinė visuomenė čia suvokiama ne tik kaip visuomenės gebėjimas keistis ar būti stabilia “iš apačios”, bet ir kaip potencialus visuomenės fragmentacijos, demokratinės laisvės šaltinis. Remiantis Pilietinės visuomenės instituto duomenimis (2016), jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrų augimą šalyse efektyviausiai lemia demokratinė visuomenė, pilietiškumo suvokimo indeksas joje bei valdžios palaikymas. Todėl galima daryti prielaidą, kad jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrai stiprina vykdomas regionų viešojo administravimo reformas, jų raidą, stiprina piliečių pasitikėjimą vietos valdžia bei užtikrina rezultatyvų demokratijos principų įgyvendinimą, bei jų veiksmingumą.

Pilietiškumo skatinimas jaunimo nevyriausybinių organizacijų veikloje suprantamas kaip novatoriškas jauno žmogaus požiūris į darbą ir visuomeninę savanorystę. Moksliniuose šaltiniuose dažnai minima, kad pirmasis pilietinės visuomenės sąvoką suformulavo graikų filosofas, tyrinėtojas Aristotelis, savo darbuose vartojęs terminą „politike kainonia“, apibrėžiamą kaip lygių ir

laisvų piliečių, dalyvaujančių valstybės valdyme ir viešųjų procedūrų bei bendrų vertybių sistemoje, bendruomenę, siekiančią užtikrinti jos narių interesus (Vakarų Lietuvos vartotojų federacija, 2010, p.8). Jaunimo nevyriausybinės organizacijos yra vienos iš aktyviausių pilietinės visuomenės narių, kurie sukuria erdvę jaunų žmonių interesų ir idėjų savirealizacijai.

Sąvokos „jaunimo erdvės“ tyrinėjimui ir aiškinimui skiriamas ne mažas mokslininkų dėmesys. S. Leverett, P.Hopkins, P. Holey (2011) nagrinėdami skirtingas erdves jaunimui išskiria jų sampratų suvokimus į: jaunimo erdvę, demokratinę erdvę ir jaunimo centrą. P. Hopkins (2011) jaunimo erdvę aiškina, kaip jauno žmogaus poreikių tenkinimo veikimo laukus, tokius kaip: namai, vidurinė mokykla, gimnazija, aukštoji mokykla, gatvė, virtualios bendruomenės, laisvalaikio klubai, nevyriausybinės organizacijos. Tai tokios erdvės, kurios padeda jaunimui realizuoti save, patenkinti savo asmeninius, visuomeninius, profesinius poreikius. Kiekvieno jauno žmogaus erdvė skiriasi pagal asmens individualumą, jo pomėgius, požiūrį, sugebėjimus, norą. Vienas jaunuolis, kuris turi aiškiai išugdytą pilietiškumo ir visuomeniškumo jausmą, savo jaunimo erdves gali praplėsti nuo namų, aukštosios mokyklos iki aktyvios veiklos jaunimo nevyriausybinėje organizacijoje. Tuo tarpu kitas – savo erdvę atranda tik mokykloje, virtualiose bendruomenėse, ar gatvėje. Dažnai jaunimo erdvių identifikavimas regionuose padeda suprasti, kokios erdvės labiausiai jungia jaunimą, kokiomis veiklomis jis užsiima ir kokie jų poreikiai yra aktualiausi šiandien.

P. Holey (2011) išskiria demokratinę erdvę, kaip visuomenės valdymo erdvę, kurioje visi piliečiai turi teisę dalyvauti šalies valdyme, kurti jos gerovę ir rūpintis ja. Demokratinė erdvė apima jaunimo politinį raštingumą (angl. *political literacy*), kuris yra įgyvendinamas per jaunimo norą, pareigą ir atsakomybę įsitraukti į viešuosius procesus balsuojant, dalyvaujant nevyriausybinių organizacijų veiklose, bendradarbiaujant su vietos valdžia, rengiant peticijas, dalyvaujant apklausose ir pan. Mokslininkas demokratinę erdvę jaunimui aiškina formule: jaunimo aktyvus dalyvavimas + jaunimo pilietiškumas = demokratinė jaunimo erdvė (P. Holey, 2011, p. 91). Tikima, kad moderniosios demokratijos užduotis – skatinti jaunimą domėtis viešąja politika ir valstybėje, regionuose vykstančiais viešaisiais procesais, kurie tiesiogiai susiję su jaunimo gyvenimu, poreikių realizavimu ir gerovės kūrimu. Siekiant, kad jaunimas ir jaunimo nevyriausybinės organizacijos vis aktyviau veiktų demokratinėje erdvėje, būtina ieškoti naujų metodų ir galimybių, kaip integruoti jauno žmogaus pasaulėžiūrą ir poreikius į viešųjų procesų įgyvendinimą. Todėl, šiandien pastebimas aiškus demokratinės erdvės „jaunatviškėjimas“, kai jaunimo politika regionuose dažnai tampa viena iš prioritetinių sričių, siekiant modernizuoti jaunimo įsitraukimo galimybes į viešosios valdysenos procesus panaudojant naujausias informacines technologijas ir kt. Demokratinės erdvės skatinimu, siekiama ugdyti jaunimo atsakomybę ir pilietiškumą domėtis savo regiono, valstybės problemomis, jų sprendimo galimybėmis ir prisidėti prie viešosios vertės kūrimo.

S. Leverett (2011) į jaunimo erdves pažiūrėjo alternatyviai, ji akcentavo jaunimo erdvės ir demokratinės erdvės sinergijos būtiną valstybei ir jos regionams. Aktyvus jaunimo erdvės ir demokratinės erdvės bendradarbiavimas per vietos valdžios ir jaunimo, jaunimo nevyriausybinių organizacijų partnerystę realizuojamas kuriant jaunimo centrus. Jaunimo centrai vienija jaunimą, kuris vienoje erdvėje gali realizuoti savo individualius asmeninius, profesinius, laisvalaikio, visuomeniškumo poreikius, derinant juos su regiono jaunimo politikos įgyvendinimu, jaunimo pilietiškumu ir aktyviu dalyvavimu viešojo administravimo procesų įgyvendinime. Šis mokslininkės skirtingų jaunimo erdvių sujungimas į vieną, suprantamas kaip modernus vietos valdžios investavimas į jaunimą regione (S. Leverett, 2011, p.97).

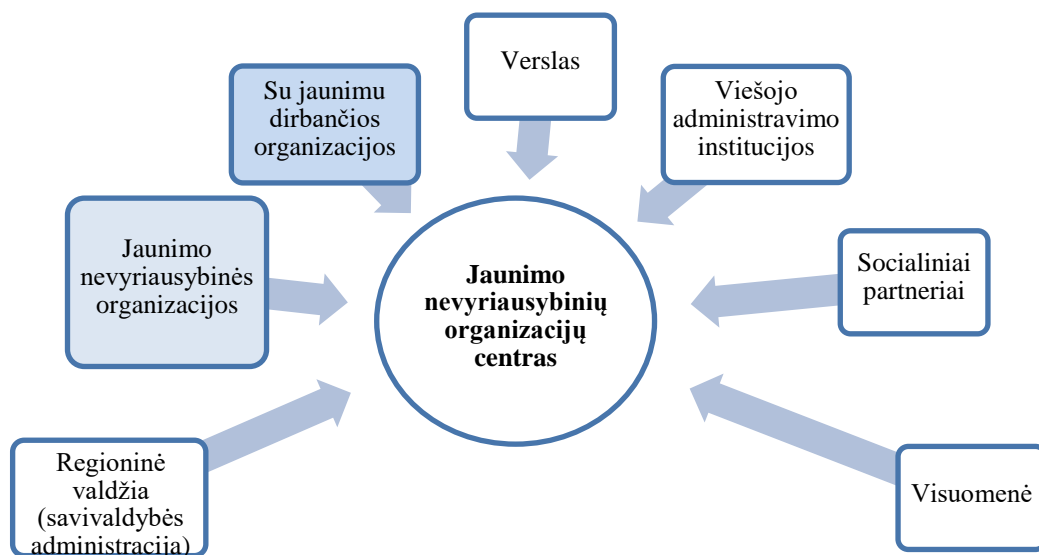
Vienas iš svarbiausių modernizuojančio, jaunatviškėjančio regiono bruožų – jaunimo nevyriausybinių organizacijų, kurios aktyviai vykdo visuomeninę, pilietinę veiklą ir aktyviai komunikuoja, bei bendradarbiauja su vietos valdžia, gausa. Nevyriausybiniomis organizacijomis jos vadinamos siekiant pabrėžti jų nepriklausomumą nuo valdžios iniciatyvos. Tai savanoriškos organizacijos, kurios vienija visuomenės norą jungtis laisva valia. Tą pabrėžia ir R. J. Butler (1990) bei D. C. Wilson (1990), teigdami, jog savanoriškų organizacijų vaidmuo socialinėje bei kitoje aplinkoje sulaukia vis daugiau dėmesio (Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras, 2006, p.11). Šio sektoriaus atsiradimas yra svarbus indėlis demokratinės valstybės atsiradimo istorijoje, kuomet ne viskas yra patikima valstybei, o dauguma problemų subsidiarumo principo pagalba sprendžiama pačios visuomenės ir jos susivienijimo grupių dėka. Šiandien aktualu, jog jaunimo nevyriausybinių organizacijos mažina pilietinę demotyvaciją, visuomenės susvetimėjimą ir susipriešinimą, ir didina visokeriopą socialinę integraciją. Šiuo atveju, pilietis yra ne tik vartotojas valstybėje, bet ir jos „gamintojas“, kuris įneša savo visuomeninį, kūrybinį, pilietinį indėlį į viešosios politikos puoselėjimą. Tad Etzionio vadinamosios „bendruomeninės sąmonės“ ugdymas valstybei turi rūpėti ne ką mažiau nei ekonominio efektyvumo skatinimas, ar politinės reformos (Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras, 2012, p.43). Tai yra esminė jungiamosios visuomenės ir vietos valdžios dalis, kuri sprendžia ne vieną šiandien vyraujančią problemą regionuose.

Laikui bėgant, individualios, sritinės jaunimo nevyriausybinių organizacijos kūrė bendradarbiavimo tinklus, tarpkritinius projektus bei plėtė interesų laukus. Prieš kelis dešimtmečius Europoje buvo pradedami steigti jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrai. Šie jaunimo interesų centrai skirtinguose pasaulio regionuose atpažįstami dar kaip jaunimo organizacijų hub'ai, biurai, dokai, namai, bendruomenės, klubai, bazės, erdvės ir kt. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras – bendradarbystės (*angl. coworking*), verslumo, visuomeniškumo ir socialinių iniciatyvų platforma. Šių centrų steigėjai – regionų viešojo administravimo institucijos, dažniausiai

vietos savivaldybės administracijos. Pagrindiniai jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro tikslai – atstovauti jaunimo ir jaunimo nevyriausybinių organizacijų interesus, bendradarbiauti su vietos valdžios institucijomis, siekiant rezultatyviai įgyvendinti jaunimo politiką atitinkamame regione. Skirtingų jaunimo nevyriausybinių organizacijų susijungimas į vieną centrą padeda suvienyti skirtingas sritis vieningam tikslų siekimui, praplėsti regiono problemų sprendimo lauką, užtikrinti finansavimo stabilumą, strateginį planavimą, bendradarbiavimą su vietos valdžia ir visuomene.

Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrų steigimas regionuose – vis dar novatoriškas pilietiškumo skatinimo pavyzdys. Daugelyje šalių ši iniciatyva yra prioritetinių strateginių tikslų sąrašė, dar planuojama ir ieškoma galimybių ją įgyvendinti. Jaunimo arba jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrų kūrimo pamatai ir praktika vyrauja ne tik Jungtinėse Amerikos Valstijose, ar Europoje, bet ir mažiau socialiai išsivysčiusiame Afrikos Žemyne. Centrai dažniausiai steigiami ekonomiškai išsivysčiusiose valstybėse, kuriose vyrauja visuomenės pilietiškumo, savanoriškos veiklos puoselėjimo tradicijos. Tokiose valstybėse dažnai savanorystės ir visuomeniškumo lygis visuomenėje yra aukštas, puoselėjamos piliečių dalyvavimo vertybės, aktyviai kuriasi bendruomenės ir nevyriausybines organizacijos, nes aktyviai teikiama tiek valstybės, tiek verslo subjektų finansinė parama šioms veikloms ir yra skatinamas tarpšritis bendradarbiavimas. Arba atvirkščiai – tose šalyse, kuriose esminių visuomenės gerovės pokyčių galima pasiekti tik per savanorystę ir aktyvią jaunimo nevyriausybinių veiklą. Dalis šių centrų kūrėsi pačių jaunimo nevyriausybinių organizacijų iniciatyva, kiti – regioninės valdžios sprendimu. Bet visų šių centrų bendras bruožas – nuolatinis bendradarbiavimas tarp jaunimo nevyriausybinių organizacijų ir vietos valdžios. Šių centrų steigimas naudojamas kaip vienas iš efektyviausių jaunimo politikos įgyvendinimo, problemų sprendimo regionuose įrankių, susikūrus Europos Sąjungai ir atsivėrus šalių sienoms. Siekiama, kad šie centrai taptų tarptautine jaunimo savirealizacijos, verslumo, savanoriškos veiklos ir pilietiškumo erdve, jungianti skirtingus jaunimo politikos interesus, kultūras, socialines grupes. Kaip jau žinome, ne viena pasaulio šalis, tame tarpe ir Lietuva, susiduria su didėjančiu jaunimo emigracijos mastu, „protų nutekėjimo“ problema, jaunimo nedarbu, socialine atskirtimi, užimtumo trūkumu, savirealizacijos ir inovacijos laisvės stoka. Tai bendrosios jaunimo regionų problemos, kurios daro neigiamą įtaką visai šalies socialinei, ekonominei, politinei gerovei. Todėl, kuriant jaunimo organizacijų centrus, siekiama užtikrinti efektyvų vietos valdžios, visuomenės, verslo ir jaunimo organizacijų bendradarbiavimą, jaunimo įsitraukimą į viešuosius procesus, darbo rinką, aktyvų socialinį gyvenimą, savirealizaciją, bei ilgalaikių regiono tikslų įgyvendinimą.

Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras – jaunimo interesų užtikrinimą įgyvendinančių dalyvių bendradarbiavimo laukas. Esminis viešosios valdysenos tarpinteresinis bendradarbiavimo (angl. *collaboration governance*) rodiklis yra tarpinstitucinė partnerystė ir bendravimas be hierarchinių, biurokratinių autoritetų ar subordinacijos suvaržymų (S.Vangen, J.P.Hayes, Ch. Comforth, 2015, p.1239). Skatinant jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro narių bendradarbiavimą viešosios valdysenos kontekste yra kuriamas skirtingų interesų grupių sąveikavimas, sinergija, siekiant atstovauti visuomenės interesus, įgyvendinti viešąją politiką, programas, teikti viešąsias paslaugas bendradarbiaujant. Pasak Ch.Comforth (2015), viešosios valdysenos bendradarbiavimą sąlygoja naujojo viešojo valdymo tradicijų kūrimas, kai visi viešieji procesai vyksta horizontaliame lygmenyje, yra keičiamasi informacija, siekiami bendri tikslai, iškeliami bendri prioritetai, pasidalijama atsakomybe, įgyvendinami vieningi planai. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras yra formalus, vietos valdžios įsteigtas juridinis vienetas, kuris jungia skirtingas jaunimo nevyriausybines ir su jaunimu dirbančias organizacijas (žr. 1 pav.).

1 pav. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro sudėtis
(Šaltinis: sudarytas autorės).

Jaunimo nevyriausybinių organizacijų pasireiškia skirtingų tikslų ir interesų gausa: socialinės, švietimo, laisvalaikio, sporto, politinės, religinės, aplinkosauginės, sveikatos ir kt. organizacijos. Centro narių veikla vykdoma „be sienų“ ir apribojimų, kiekviena organizacija turi savo veikimo laisvę, jos steigiamos pačių narių valia. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų yra pagrindinės centro dalyvės, kurios vykdo tiesioginę veiklą, bendradarbiaujant su kitomis suinteresuotomis šalimis. Vietos valdžia centro veiklos „bare“ užima taip pat svarbią vietą: tai ne tik centro steigėjas, bet ir pagrindinis finansuotojas, koordinatorius, partneris bei konsultantas. Kadangi

šis centras yra viešosios paskirties objektas, tai visi norintys visuomenės atstovai gali dalyvauti centro vykdomose veiklose. Centro veiklos vystymui taip pat svarbūs socialiniai partneriai, kurie kartu su viešojo administravimo institucijomis padeda įgyvendinti centro veiklas, konsultuoja jaunimo nevyriausybinės organizacijas. Verslas teikia centrui paramą, skirtą tiesiogiai su jaunimu susijusioms veikloms: mokymų organizavimui, dienos užimtumo veikloms, praktikos organizavimui, renginių įgyvendinimui. Taigi, visi centro dalyviai padeda jaunimo nevyriausybiniams organizacijoms siekti užsibrėžtų tikslų, vystyti veiklą, tapti žinomais, atstovauti jaunimo interesus ir viešąją visuomenės bei valdžios interesą. Toks bendradarbiavimo tinklo vystymas jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro veikloje – būtinas, siekiant užtikrinti nuolatinę, tęstinę ir rezultatyvią naudą visuomenei.

Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras veikia per jaunimo organizacijų atstovus jų interesų bei lūkesčių tenkinimo labui, puoselėdami visuomenines vertybes, socialinį pilietiškumą ir atsakomybę. Kiekvienas jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro dalyvis turi savo identitetinius bruožus, veiklos principus, vertybinę sistemą. Todėl centro steigėjos – vietos savivaldos pagrindinis tikslas – suvienyti regione aktyviai veiklą vykdančias neformalias jaunimo susivienijimo grupes bendram visuomenės gerovės skatinimui, miesto strateginių tikslų įgyvendinimui ir esamų problemų sprendimui. Remiantis W. Gaiser, J. Rijke, R. Spanring (2010), mokslinėje literatūroje pateikiami pamatiniai, visiems jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrams būdingi bruožai, kurie vienija jaunimo organizacijų veiklą. Galima išskirti šias prigimtines centrų ypatybes:

- formali organizacinė forma, juridinis asmuo;
- vietos savivaldos steigimo pagrindas;
- ne pelno siekimas;
- demokratiškas veiklos organizavimas, sprendimų priėmimas;
- atvirumas visuomenei, jos įtrauktis;
- aktyvus bendradarbiavimas su vietos valdžia, institucijomis, verslu;
- veiklos laisvė;
- daugiafunkcionalumas;
- atskaitomybė visuomenei ir vietos valdžiai;
- savanoriškumas;
- tarnavimas jaunimo ir visuomenės labui.

F. Coussée, G. Verschelden, H. Williamson (2009) analizuodami jaunimo centrų išskirtinumą ir juose vykstančius veiklos procesus, suskirstė centrus į tris lygius: visuomeniniai

jaunimo centrai, strateginio bendradarbiavimo jaunimo centrai ir partnerystės jaunimo centrai. *Pirmasis lygis* – visuomeniniai jaunimo centrai. Šiame lygyje jaunimo centrai dažniausiai kuriasi jaunimo nevyriausybinių organizacijų iniciatyva. Šie centrai vienija skirtingo veiklos pobūdžio jaunimo nevyriausybines organizacijas. Pagrindinis šio tipo centrų tikslas – atvykinti jaunimo organizacijų veiklą, įgyvendinti organizacijų tikslus, organizuoti tarpsritinius projektus. Šių centrų veikla apsiriboja jaunimo organizacijų poreikiais ir vykdomos veiklos mastu, sutelkiant įvairias jaunimo nevyriausybines organizacijas po vienu „stogu“. *Antrasis lygis* – strateginio bendradarbiavimo jaunimo centrai. Šiame lygyje jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrai dažniausiai kuriami vietos valdžios iniciatyva. Šie centrai taip pat vienija skirtingas veiklas įgyvendinančias jaunimo organizacijas, bet jų veikla neapsiriboja vien tik organizacijų poreikiais. Šie centrai yra glaudžiai susiję su vietos valdžia, jos strateginiais tikslais. Centrų įgyvendinamos veiklos dažniausiai integruojamos į regionų ilgalaikius veiklos planus; centro organizacijas nuolat konsultuoja savivaldos atstovai; centras yra atskaitingas vietos valdžiai. Dažnai tokio tipo centrų veikla yra nukreipiama į tam tikrų regioninių problemų sprendimą. Pagrindiniai centrų subjektai: vietos savivalda ir jaunimo nevyriausybines organizacijos. *Trečiasis lygis* – partnerystės jaunimo centrai. Šiame lygyje jaunimo centrai visada kuriami vietos valdžios iniciatyva, atliepiančios ne tik jaunimo nevyriausybinių organizacijų, bet ir verslo, visuomenės poreikius. Šie centrai orientuojasi į veiklos ilgalaikiškumą, nuolatinį regioninį pokytį, skirtingų interesų grupių veiklos sinergiją. Tai plačiausiai veikiantys jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrai, kurie savo įgyvendinama veikla sprendžia skaudžiausias jaunimo politikos problemas. Pagrindiniai centrų subjektai: jaunimo nevyriausybines organizacijos, vietos valdžia, verslas, visuomenė ir valstybinės institucijos. Kiekvienas jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras pagal savo įgyvendinamos veiklos mastą, dalyvių įvairumą, veiklos svarbą regionui gali priskirti atitinkamam veiklos plėtojimo lygiui.

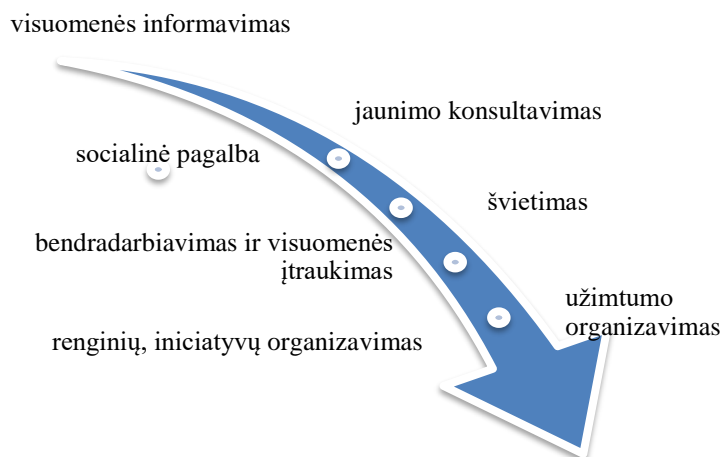
Taigi, šiandien vietos valdžia susiduria su dideliu iššūkiu, kaip sujungti skirtingų veiklų jaunimo nevyriausybines organizacijas bendriems regionų tikslams, suvienijant visuomenę ir viešojo administravimo institucijas, skatinant rezultatyvų jų dialogą, partnerystę bei vieningų rezultatų siekimą. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrai - vienas iš inovatyviausių jaunosios kartos pilietinės įtraukties institutų, kurie yra gyvybiškai reikalingi demokratinės regioninės politikos kūrimui bei įgyvendinimui. Šie centrai apima visas visuomenės grupes, kurios siekia tapti ne tik viešojo sektoriaus vartotojais, bet ir viešosios politikos kūrėjais.

1.2. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro veiklos *portfolio*

Jaunimo nevyriausybinių organizacijų veiklos vykdymas regionuose turi dvilypią reikšmę: tai visuomeninių rezultatų siekimas bei individuali organizacinė nauda. Pagrindinis jaunosios kartos nevyriausybinių organizacijų uždavinys ir prioritetas – atstovauti organizacijos narių ir tam tikros socialinės grupės (šiuo atveju- jaunimo), visuomenės narių interesams. Šiam uždaviniui įgyvendinti, galime priskirti jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrų steigimą - aktyvų pilietinį dalyvavimą visuomeninėje regiono veikloje, politinių sprendimų priėmimo procedūrose, bendradarbiavime su valdžios institucijomis, pilietiškumo iniciatyvų įgyvendinimą, socialinės atsakomybės puoselėjimą bei savanorystės ugdymą.

Aktyvus jaunimo organizacijų dalyvavimas viešojoje politikoje, sprendžiant svarbias regiono problemas bei reiškiant savo nuomonę ir pageidavimus viešai, yra vienas iš demokratinės ir pilietinės visuomenės pagrindų. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro plėtros tikslas – skatinti visuomenės aktyvumą per savo vykdomą veiklą, bendradarbiaujant su vietos valdžia ir ugdyti stiprias filantropines tradicijas. Šio centro veikloje savanorystė tampa konstruktyviu būdu atstovauti jaunimo interesams per aktyvią veiklą vietos lygmenyje. Tokiu būdu atstovavimas tampa pagrįstas ne tik formaliais reikalavimais, bet ir konkrečia, nuolatine nevyriausybine veikla siekiant geresnių sąlygų jaunimo politikos srityje.

Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro veikla padeda išspręsti regione vyraujančias socialines, sveikatos, ekonomines, politines jaunimo problemas, arba bent jau prisidėti prie strateginių regiono tikslų įgyvendinimo. Pagrindinis šių centrų skirtumas nuo kitų socialinių iniciatyvų – daugiafunkcionališkas. Šie centrai vienija skirtingas interesų grupes, nukreiptas vieningų jaunimo politikos tikslų įgyvendinimui. Tai lyg institucionalizuotas jaunimo politikos pokyčių mechanizmas, kuris savo veiklos įvairove ir suinteresuotų šalių pagalbą gausa, efektyviau, rezultatyviau ir ilgalaikiškiau pasiekia norimų rezultatų. Remiantis mokslininkų F. Coussée, G. Verschelden, H. Williamson (2009), B. Trust, K. Stuart, L. Maynard (2015), T. Forkby, T. Kiilakoski (2014) pateiktais jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrų veiklą analizavimo duomenimis, pagrindinės jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro veiklos sritys yra šios (žr. 2 pav):

2 pav. Jaunimo nevyriausybių organizacijų centro veiklos sritys
(Šaltinis: sudarytas autorės).

- *visuomenės informavimas* – centras nuolat teikia informaciją visuomenei apie vykdomus tarpinstitucinius projektus, organizuojamus renginius, vykdomas diskusijas, socialines iniciatyvas. Taip pat centre jaunimas gali gauti visą reikiamą informaciją apie švietimo, laisvalaikio, sporto ir kitas paslaugas regione. Tai informacijos platforma, kurioje slypi visos naujausios aktualijos, susijusios su jaunimo užimtumo, verslumo, socialinės paramos ir integracijos galimybėmis.
- *jaunimo konsultavimas* – centre veikia jaunimo konsultavimo centras, kuris bendradarbiauja su socialiniais partneriais, vietos valdžia, valstybinėmis institucijomis, verslu. Centre jaunimas, jaunimo nevyriausybinių organizacijų ir su jaunimu dirbančios organizacijos gali konsultuotis teisiniais klausimais, gauti nemokamą pirminę teisinę pagalbą, gali kreiptis dėl gyvenamosios vietos suteikimo, nuomos, taip pat ieškoti darbo. Centre periodiškai lankosi teritorinės darbo biržos atstovai, kurie teikia su darbu susijusias konsultacijas, padeda užpildyti gyvenimo aprašymą, taip pat verslo atstovai siūlo praktikos vietas, siūlo jaunimui patrauklius būsto nuomos variantus, vietos valdžios atstovai padeda generuoti jaunimo nevyriausybiniams organizacijoms idėjas, dėl projekcinio finansavimo pritraukimo ir kitų klausimų.
- *socialinė pagalba* – centre taip pat nuolat teikiama socialinė pagalba. Centre veikia laisvos erdvės, kuriose jaunimas gali nemokamai naudotis internetu, patalpomis organizuojant įvairius visuomeninius renginius. Centre veikiančios socialinės paramos jaunimo nevyriausybinių organizacijos kartu su vietos valdžia, verslo atstovais ir viešosios valdysenos institucijomis steigia socialines stipendijas versliausiam ir aktyviausiam jaunimui, skiria vienkartinės išmokas nelaimės

atveju, prisideda prie efektyvios socialinės ir rasinės integracijos, tarpkultūrinio ugdymo. Centras vykdo labdaringą veiklą, renka paramą socialiai remtinoms šeimoms, jaunimui, senjorams.

- *švietimas* – centras vienija skirtingų aukštųjų mokyklų studentų atstovybes. Šios ir kitos organizacijos nuolat rūpinasi jaunimo švietimu. Kartu su socialiniais partneriais organizuoja mokymus projektų rengimo, finansavimo pritraukimo, streso valdymo, viešojo kalbėjimo, pirmosios pagalbos ir kitomis temomis. Centre veikia ekoklubai, kurie rūpinasi gyventojų ekologiniu švietimu, organizuoja miesto tvarkymo akcijas, aplinkosaugos sąmoningumo iniciatyvas.

- *užimtumo organizavimas* – kita ne mažiau svarbi jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro veikla – jaunimo laisvalaikio organizavimas. Centre organizuojami jaunimo renginiai, konkursai, debatai, sportiniai užsiėmimai, dienos stovyklos, praktinės simuliacijos, kūrybinės dirbtuvės. Regiono jaunimas nevyriausybinių organizacijų ir kitų centro dalyvių dėka gali dalyvauti nemokomose veiklose, kurios užtikrina jaunimo įsiliejimą į socialinį gyvenimą, domėjimąsi regione vykstančiais renginiais, aktualijomis. Kartu su regionine valdžia, centro organizacijos suburia jaunimą pilietinėms iniciatyvoms.

- *renginių, iniciatyvų organizavimas* – kaip jau minėta anksčiau, centre vyksta daug renginių. Organizuojamų renginių ir iniciatyvų spektras toks platus – koks ir centre veikiančių organizacijų veiklos sričių pasirinkimas. Nuo politinių debatų, susitikimų su vietos valdžios atstovais, iki labdaringų akcijų, paramos rinkimu beglobiams regiono gyvūnams, vienišoms mamoms. Centras, aktyviai bendradarbiaudamas su socialiniais partneriais, organizuoja tarpkultūrinius renginius, meno parodas, kūrybinius festivalius. Dažnai centro renginiai prijungiami prie strateginių miesto, regiono renginių, įtraukiami į tradicinius festivalius, turizmo informavimo renginių planus.

- *bendradarbiavimas ir visuomenės įtraukimas į viešuosius procesus* – centro veiklos orientuotos į nuolatinį, nenutrūkstamą bendradarbiavimą su vietos valdžia ir viešosiomis institucijomis. Šis jaunimo veiklos inkubatorius nuolat vadovaujasi strateginiais regiono tikslais, atliepia šiandieninius visuomenės ir valdžios poreikius. Todėl vieni iš aktyviausių centro jaunimo nevyriausybinių organizacijų partneriai yra regioninė valdžia, kuri nukreipia centro veiklas į prioritetines regiono kryptis, kartu su jaunimu kuria ilgalaikius ir metinius planus, dalyvauja vietos savivaldos komitetų posėdžiuose, priimant tiesiogiai su jaunimo politika susijusius regioninius sprendimus, atlieka jaunimo politikos monitoringą, teikia rekomendacijas jos tobulinimui, skatina jaunimą dalyvauti vietos valdžios rinkimuose ir kt.

- *viešųjų paslaugų teikimas* – dalis jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrų teikia vietos savivaldos jiems įgaliojamas viešąsias paslaugas. Taip jie perima dalį viešojo sektoriaus įgaliojimų ir savanoriškais pagrindais prisideda prie viešųjų paslaugų įgyvendinimo. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų yra vienas iš tinkamiausių viešųjų paslaugų teikimo dalyvių, nes yra arčiausiai visuomenės, įvairių socialinių grupių, greičiausiai reaguoja į kintančius visuomenės poreikius. Taigi centro dalyviai teikia socialines paslaugas senjorams, našlaičiams, beglobiams gyvūnams, rūpinasi viešąja miesto tvarka, prisideda prie policijos rėmėjų.

Tikima, kad jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro įgyvendinama veikla aktyviai prisideda ne tik prie regiono plėtros ir darnumo skatinimo, bet ir prie jaunimo saviugdą ir savirealizacijos puoselėjimo. Šiuo atveju centro organizacijos įgyja neformalaus ugdymo organizatorės funkcijas, kurios formuoja jauno žmogaus pasaulėžiūrą ir vidinio potencialo „veikti“ atskleidimą. Daugelis jaunimo organizacijų narių nevyriausybiniame veikloje įgyja naujų socialinių įgūdžių, sustiprina komunikacines kompetencijas, ugdo asmeninę vertybinę sistemą, įgyja teorines ir praktines žinias, kurios tiesiogiai prisideda prie jauno žmogaus ateities kompetencijų ir asmeninių siekių portfelio formavimo. Remiantis A.Bučinsko, L.Juškevičienės ir J.Dvorak (2014) pateiktais tipiniais nevyriausybinių organizacijų narių įgūdžiais ir pareigomis, jaunimo nevyriausybinių organizacijų nariai pasižymi lyderystės, vadovavimo, projektų rengimo ir įgyvendinimo, strateginio planavimo kompetencijų ir įgūdžių poreikiu.

Šiuolaikiniai jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrai remiasi pamatiniais veiklos principais, kurie sustiprina centro teikiamą naudą regionui, veiklos organizavimą ir užtikrina siekiamų rezultatų įgyvendinimą. Pasak B. Trust, K. Stuart, L. Maynard, M. Bileišis, A. Stasiukynas, J. Laniauskas, U. Lasevičiūtė (2015) pagrindiniai centro veiklos principai yra šie:

- *laisvanoriškumas*: įsijungimas į centrą grindžiamas dalyvių išreikšta laisvanoriška valia prisidėti prie jaunimo pilietiškumo skatinimo ir jaunimo politikos įgyvendinimo;
- *nesiekiantis pelno*: centras nesiekia pelno;
- *efektyvumas*: centras kuriamas derinant organizacijų poreikius ir interesus, sudarant galimybes efektyvesniam darbui ir greitesniam veiklos įgyvendinimui užtikrinant jaunimo politiką regione;
- *bendradarbiavimas*: centro veikla grindžiama nuolatiniu bendradarbiavimu, siekiant vieningų tikslų;
- *nemokamas*: dalyvavimas centre yra nemokamas, narių dalyvavimas centro veiklose - neatlygintinas;

- *skaidrumas*: centro narių veikla ir bendradarbiavimas grindžiamas prisiimtų įsipareigojimų laikymusi, veiklos atvirumu, informacijos sklaida ir atskaitomybe visuomenei bei vietos valdžiai;
- *subsidiarumo*: kai centro sprendimai, susiję su jaunimu, turi būti priimami tuo lygmeniu, kuriame jie yra efektyviausiai įgyvendinami;
- *dalyvavimo*: kai su jaunimu susiję klausimai sprendžiami dalyvaujant jaunimui ir derinant su jaunimu ar jaunimo organizacijų atstovais;
- *savivaldos*: kai centro nariai nustato savo veiklos tikslų įgyvendinimo būdus, formą, atsakomybę ir įvertinimą;
- *darnumo*: kai centro tikslai ir veiklos orientuotos į dabartinių jaunimo interesų ir poreikių įgyvendinimą, kuriant pažangią ir tvarią socialinę, ekonominę ir aplinkosauginę santvarką ateities kartoms.

Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro veikla organizuojama tinklaveikos modeliu. Remiantis, H.J. Braczyk (1997), M. Heidenreich (1997), E. Sørensen (2007), J. Torfing (2007), U. Wannop (2013), regionų valdysenos tinklaveika – tai regioniniai, tarpinstituciniai procesai, įveikinantys visuomenę ir viešąsias institucijas siekti bendrų tikslų. Tokie procesai dažnai vyksta skirtingomis formomis. Viena iš šiuolaikiškiausių, vakarietiškus regionų valdysenos principus atitinkanti, forma – centrų, inkubatorių, asociacijų, klasterių kūrimas. Tinklų ir tinklaveikos teorijos XX amžiaus pabaigoje tapo vienos svarbiausių ir perspektyviausių tyrimų sričių. Pasak M. Castells (2005), šiuolaikiniame globalizacijos ir informacinių technologijų vystymosi amžiuje daugelis regionų modernizavimo funkcijų ir procesų įgyvendinami pasitelkiant tinklus. Tinklai tampa esmine struktūrine forma, kuri padeda siekti naujų žinių, keistis informacija ir patirtimi, o tinklaveika užtikrina šių procesų eigą bei rezultatus. (A. Bučinskas, V. Giedraitytė, A. Raipa, 2014, p. 47). Tinklaveikos pagrindą sudaro – tarpinstitucinis bendradarbiavimas, kuris stiprina regioninės valdžios ir visuomenės partnerystę ir jos sanglaudos proceso ypatumus. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro narių tinklas skatina naujų idėjų generavimą, regioninę pažangą, tarptautinių ir nacionalinių partnerių pritraukimą projektų įgyvendinime, patirties sklaidą, žinomumą, veiklos efektyvumą ir kokybę, visuomenės įtrauktį į regioninį valdymą ir pilietiškumo skatinimą. Tai kelias į modernios ir darnios regioninės politikos kūrimą. Šio centro veiklų pagrindu, skirtingos visuomenės interesų grupės randa racionalius ir efektyvius problemų sprendimo būdus.

Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras – įgalina jaunosios kartos galią pakeisti esamą regiono situaciją, įrodyti visuomenei, kad patys piliečiai savanoriškais pagrindais gali daryti tiesioginę įtaką viešųjų procesų įgyvendinimui, kaitai ir plėtrai. Tai pilietinės veiklos ir galimybės

jaunimui prisidėti prie regiono visokeriopos gerovės kūrimo, skatinti jaunimą pasilikti ir atstovauti savo ir kitų interesus. Vietos savivalda šio centro kontekste tampa valdžia piliečiams, kuri padeda įgyventi jaunimui prigimtinės pilietinės teises ir tapti regiono kūrėjais.

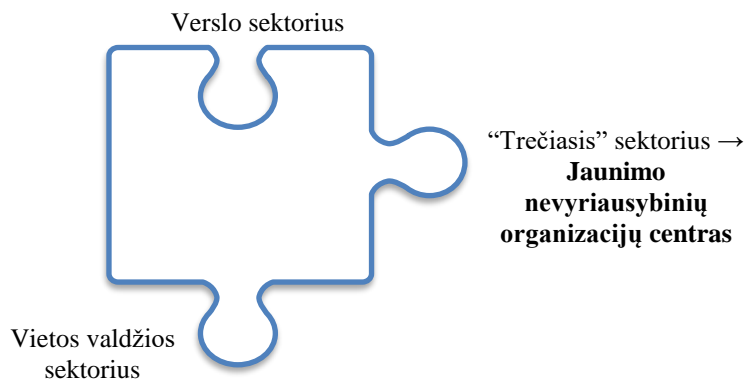
1.3. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro vieta regionų valdysenos kontekste

Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrai yra ryškiausia ir labiausiai pastebima visuomenės pilietinio aktyvumo grupė regionuose ir savivaldybėse. Jų veiklos formos ir turinys nepaklūsta, o greičiau atspindi visuomenėje dominuojančių įsitikinimų ir interesų įvairovę bei jų kaitą (Lietuvos jaunimo organizacijų taryba, 2014, p.29). Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrai vykdydami savo veiklą, rodydami iniciatyvą, atspindi šiuolaikinius regiono gyventojų poreikius, aktualijas, problemines sritis. Pasak L. Dromantienės (2003), šios organizacijos dažnai sprendžia tokias nepopuliarias socialines problemas, kurioms viešojo administravimo institucijos ir politikai skiria nepakankamai arba visai neskiria jokio dėmesio. To priežastys: nežinojimas su kokiomis problemomis susiduria visuomenė, neturėjimas priemonių ir galimybių jas spręsti, arba sąmoningas problemų ignoravimas.

J. Habermas (2007) pateikė naują socialologijos teoriją – „komunikacinio racionalumo“ teoriją. Jis teigia, kad jaunimo centrai padeda atrasti naują socialinį suvokimą, jog jaunimo atstovai, kaip dialogo su valdžia partneriai, gali ir turi aktyviai dalyvauti priimant bendrus sprendimus, kad visų bendruomenės narių gyvenimas taptų geresnis. Plėtojant jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrų steigimą regionuose „komunikacinio racionalumo“ formomis, jaunimas tokiu būdu nustoja būti vien tik viešosios politikos „vartotojais“ – jie tampa ir jos bendraautoriais. Todėl, anot P.Bouckeaert, šis „bendraautorystės“ jaunimo politikoje reiškinys skatinamas viešojo sektoriaus reformų, įtraukiančių į ją rinkos bei „tinklo“ organizacinių formų ir taip siaurinančios „vėberiškosios biurokratijos valdas“ (Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras, 2006, p.12). Kaip ir daugelis kitų užsienio valstybių, taip ir Lietuva pabrėžia vietos valdžios bendradarbiavimo su jaunimu ir kitomis visuomenės susivienijimo grupėmis svarbą. Šio tikslo nuostatos skelbiamos ne tik Jungtinių tautų, Europos Sąjungos ir kitų tarptautinių organizacijų oficialiuose dokumentuose, bet ir regioniniuose planavimo dokumentuose. Bendriems visuomenės gerovės tikslams įgyvendinti reikia piliečių, šiuo atveju- jaunimo nevyriausybinių organizacijų, pritarimo, ryžto keistis, tarpusavio pasitikėjimo, iniciatyvos ir bendradarbiavimo. „Jeigu visuomenė bus tik pasyvi stebėtoja, negalėsime įgyvendinti numatytų iniciatyvų, nepavyks sumažinti socialinės atskirties, visuomenės uždarmo, sustiprinti bendruomenių solidarumo, užtikrinti lyčių lygybės, pasiekti reikšmingų pokyčių kitose svarbiose srityse“ (Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“,

2012). Taigi, jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrų steigimas ir plėtojimas prioritetine sritimi, viešajam sektoriui bendraujant su visuomene, siekiant identifikuoti jų poreikius, bei priimti palankiausias jaunimo politinius sprendimus.

Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras, savo funkcijomis bei pasiekiamais veiklos rezultatais, užima svarbią vietą demokratinėje regiono visuomenėje (žr. 3 pav.).

3 pav. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro vieta demokratinėje regiono visuomenėje
(Šaltinis: sudarytas autorės, pagal Vakarų Lietuvos vartotojų federacijos (2010) „Klaipėdos regiono nevyriausybinių organizacijų veiklos efektyvumas ir vadyba“ pateiktą medžiagą.).

Vietos valdžios sektoriaus, verslo sektoriaus ir „trečiojo sektoriaus“, kuriam atstovauja jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras, partnerystė – tai bendradarbiavimas padedantis įveikti ekonominius, socialinius ir politinius iššūkius regionuose, spręsti nedarbo, jaunimo užimtumo, integracijos, emigracijos, pilietiškumo, aktyvaus dalyvavimo viešuosiuose procesuose problemas ir siekti socialinio tvarumo (NVO jaunimui konfederacijos tyrėjų grupė, 2014, p.12). Taigi, demokratiška regiono visuomenė yra veikiama trijų reikšmingiausių visuomenei sektorių. Pirmasis ir svarbiausias sektorius – vietos valdžios sektorius. Šiame sektoriuje kuriami teisės aktai, ginami visuomenės interesai ir teisės, įgalinamos piliečių pareigos, įgyvendinamas viešasis administravimas, viešųjų paslaugų teikimas. Šio sektoriaus kompetencijos ribose ir įgalinamas jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras, jo finansavimas, strateginės veiklos ir kryptys. Kitas demokratinis regiono visuomenės sektorius – laisvos rinkos sektorius, kurį formuoja regiono verslas. Tai privačios institucijos, įstaigos, įmonės, organizacijos, kurios kelia regiono ekonominį lygį, remia visuomenines iniciatyvas ir atliepia visuomenės poreikius, didina jaunimo ekonominį užimtumą, profesinę integraciją.

Trečiasis visuomeninės demokratijos sektorius regione – pilietinės visuomenės grupės. Šios grupės visuomenėje vadinamos „Trečiuoju sektoriumi“. Tai vienintelis ne pelno siekiantis visuomeninės demokratijos sektorius, kuris dirba savanoriškais pagrindais, nepavaldžios valstybinėms institucijoms, tarnauja visuomenei ir gina viešąjį interesą. „Trečiajam sektoriui“

priskiriamos jaunimo nevyriausybinių organizacijos ir jų centrai, kurie atstovauja jaunimo interesus bendradarbiaujant su kitais dvejais demokratinės visuomenės sektoriais. Pvz.: jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro socialinių paslaugų teikimas tampa patraukliu komerciniu pasiūlymu privačioms institucijoms, todėl šių dviejų sektorių bendradarbiavimas tampa svarbiomis regiono ekonomikos formavimo jėgomis (Vakarų Lietuvos vartotojų federacija, 2010, p.13). Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrai, tapdami vis svarbesne demokratinės visuomenės dalimi, ne tik plečia savo veiklos spektrą regionuose orientuodamiesi į skirtingas visuomenės, jaunimo problemas, bet ir atlieka svarbų vaidmenį pritraukiant vietos valdžios ir privataus sektoriaus dėmesį ir lėšas į tas problemas, kurios iki tol nebuvo sprendžiamos, ar tai buvo daroma nepakankamai efektyviai (A. Šilinskytė, 2013, p.677). Taigi, jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras pasaulio regionuose yra vienas iš trijų svarbiausių demokratinės visuomenės veikėjų, kuris lygiomis teisėmis ieško konsensuso, kuriant bendrąją politinę, ekonominę ir socialinę gerovę bei pokyčius.

Remiantis Jungtinių Tautų ekonomikos ir socialinės taryba (2017), jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras ir aktyvi jo narių veikla yra veiksmingas ir svarbus regiono jaunimo politikos modernizavimo įrankis, nes tai:

- skatina jaunimo ir vietos valdžios dialogą;
- pagerina valdžios institucijų veiklos skaidrumą bei atskaitomybę, tokiu būdu sukuriant sąlygas geram vietos valdymui;
- padeda spręsti tam tikro regiono problemas ir kartu padeda užtikrinti, kad į jaunosios kartos piliečių ir nevyriausybinių organizacijų nuomonę būtų atsižvelgta priimant politinius ir programinius regiono sprendimus;
- padeda nustatyti realius jaunimo poreikius ir prioritetus;
- sudaro galimybę gauti būtinos reikiamos informacijos geriausiam sprendimui priimti ir suteikia galimybę paaiškinti visuomenei reikalo esmę, kai būtina priimti sudėtingą ar nepopuliarų sprendimą;
- gali paskatinti jaunimo kūrybingumą, leidžia panaudoti jų gabumus bendriems regiono tikslams pasiekti;
- ugdo abipusį pasitikėjimą;
- gali padėti valstybės tarnautojams spręsti konfliktus, pasiekti konsensusą ir užtikrinti jaunimo paramą viešųjų procesų įgyvendinime;
- gali padėti koreguoti ir tobulinti programas;

- leidžia gauti visuomenės dalies paramą, nes jaunosios kartos atstovams patinka, kai klausiami jų nuomonės svarbiais klausimais, ypač tais, kurie turi jiems tiesioginės įtakos ir kurie leidžia jiems pasijusti reikšmingais pilietinės visuomenės dalyviais.

Jaunimo nevyriausybinės organizacijos ne tik tarnauja visuomenei, jos interesams, bet ir ugdo kūrybiško mąstymo ateities visuomenės narius, kurie savo iniciatyva, idėjomis ir entuziazmu, bendradarbiaujant su kompetentingomis valstybės valdžios institucijomis keičia regionų socialinę, politinę, ekonominę bei visuomeninę aplinką. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras yra svarbiausia pilietinės visuomenės grandis, vietos valdžios ir jaunimo santykius subalansuojantis mechanizmas ir būdas, kuriuo naudodamasi visuomenė komunikuoja su viešosios valdysenos sektoriumi. Taip jaunimo nevyriausybinės organizacijos atlieka socializacijos agento funkciją, modernizuojant vietos valdžios ir jaunosios visuomenės dalies sinergiją, sukuriant demokratinę erdvę jaunimo saviraiškai, pilietiškumui, visuomeniškumui ir viešosios gerovės kūrimui. Per aktyvias centro veiklas keičiamas jaunimo suvokimas, kad būtent jame slypi potencialas „kurti“, „keisti“, „dalyvauti“, „būti pilietišku“. Jaunimo politikos pokyčių iniciatyva slypi jauname žmoguje, jaunimo nevyriausybinėje organizacijoje, kuri gali būti realizuota aktyviai bendradarbiaujant su skirtingomis demokratinės visuomenės grupėmis. Viskas prasideda nuo kiekvieno jauno žmogaus „noriu“ keičiant į „galiu“, sprendžiant įvairias visuomenei aktualias problemas, prisidedant prie regiono ekonominės, politinės, socialinės gerovės kūrimo, nesiekiant vien tik asmeninės naudos.

II. JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ CENTRO MODELIŲ ANALIZĖ, POREIKIS PASAULYJE IR KLAIPĖDOS MIESTE

2.1. Pilotiniai jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrų modeliai pasaulyje

XXI amžiuje jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrų įtaka pasaulyje didėja, nepaisant XX amžiuje kilusios „globėjiškosios valstybės“ išpopuliarėjimo. Tai įrodo didėjantis nevyriausybinių organizacijų skaičius, kuris per paskutinius dešimtmečius siekia iki dešimt milijonų organizacijų visame pasaulyje (The Global Journal, 2017). Laikui bėgant, visuomenės poreikiams besikeičiant ir vietos valdžios bendradarbiavimo būtinumui su jaunimu atsiradimui, jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrų kuriama pridėtine verte regionuose – neabejojama. Daugelis pasaulio valstybių ir regioninės valdžios institucijų pabrėžia bendradarbiavimo su jaunimo nevyriausybėmis organizacijomis svarbą jų vykdomoje veikloje. Tokia nuostata skelbiama Jungtinių tautų, Europos Sąjungos ir kitų tarptautinių organizacijų viešojoje informacijoje, bei užsienio valstybių vykdomoje jaunimo politikoje, strateginiuose planuose bei teisės aktuose (Vakarų Lietuvos vartotojų federacija, 2010, p.17). Įvairios pasaulio šalys siekia efektyvesnio dialogo ir bendradarbiavimo su piliečiais, siekiant juos įtraukti į viešųjų sprendimų priėmimo procesus, skatinant jų dalyvavimą regiono valdyme. Todėl, viena iš labiausiai populiarėjančių vietos valdžios ir jaunimo bendradarbiavimo formų - jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrų steigimas.

Lietuvoje gausu nevyriausybinių organizacijų, kurios savo veiklą vykdo tarptautiniu, nacionaliniu, regioniniu ar vietiniu lygmeniu¹. Tačiau, aktyvios jaunimo nevyriausybinių organizacijų jungimosi į centrus praktikos Lietuvoje neturime. Lietuvoje kuriami jaunimo centrai yra orientuoti į pavienių jaunimo atstovų laisvalaikio organizavimą, o jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras “Avilys” įkurtas Vilniaus mieste. Todėl, jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrai, kaip daugiafunkcinės partnerystės centras – taptų inovacine sritimi modernizuojant regionus ir jaunimo politiką juose.

Siekiant išskirti geriausius jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrų modelius pasaulyje, verta identifikuoti įvairių geografinių sričių jaunimo centrų lyderius, kurie skiriasi savo veiklos kryptimi, finansavimo šaltiniais, valdymu, steigimu ir bendradarbiavimo modeliais. Toliau analizuojami Amerikietiško, Skandinaviško, Baltijos šalių ir Afrikietiško jaunimo nevyriausybinių

¹ Lietuvoje yra 1669 įregistruotų nevyriausybinių organizacijų (2017 metų rugpjūčio 10 dienos duomenimis), iš kurių daugiau nei puse yra jaunimo nevyriausybinių organizacijos arba su jaunimu dirbančios organizacijos (Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras, 2017).

organizacijų centrų modeliai. Jungtinės Amerikos Valstijos (toliau - JAV) yra vienas geriausių jaunimo nevyriausybių organizacijų centrų steigimo ir integracijos regionuose pavyzdžių. JAV egzistuoja jaunimo savanoriškos ir nevyriausybės veiklos kultas. Iš 61,8 mln. savanorių 12,9 mln. priklauso jaunimo nevyriausybiniams organizacijoms. Jie sudaro beveik 10 proc. JAV darbo jėgos ir 5 proc. bendrojo vidaus produkto (BVP). Buvo apskaičiuota, kad savanorystės vertė – daugiau kaip 160 mlrd. JAV dolerių (A. Šimkus, 2015).

4 pav. Santa Kruzo vėliava
(Šaltinis:
<http://www.cityofsantacruz.com/>).

Amerikietiškas modelis. Vienas iš seniausiai veikiančių jaunimo organizacijų savanoriškos veiklos centrų JAV – Santa Kruzo jaunimo savanorystės centras. Tai jaunimo nevyriausybinių organizacijų savanorystės centras, veikiantis jau daugiau kaip 50 metų, Kalifornijos Santa Kruzo regione. Šis centras buvo įsteigtas privačia jaunimo nevyriausybinių organizacijų iniciatyva. Vėliau šį centrą perėmė koordinuoti regioninė Santa Kruzo valdžia (*angl. Santa Cruz Municipality -*

SCM). Centras glaudžiai bendradarbiauja su vietos valdžia, atliepia regiono poreikius.

Jaunimo nevyriausybės organizacijos centre ir visame mieste organizuoja nemokamus laisvalaikio užimtumo renginius vaikams, jaunimui, senjorams. Centras yra sudaręs bendradarbiavimo sutartis su senelių namais, slaugos ligoninėmis, kurių pagrindu jaunimas teikia savanoriškas transportavimo, palydėjimo ir laisvalaikio užimtumo viešąsias paslaugas senyvo amžiaus žmonėms. Kadangi šis Kalifornijos regionas pasižymi dažnų stichinių nelaimių proveržiu, šis jaunimo centras kartu su vietos valdžia nuolat teikia socialinę paramą gyventojams, kurie praranda namus. Šis centras vietos valdžios įgaliojimu renka paramą iš vietos verslininkų maisto produktais, rūbais, vaistais. Centro organizacijos kiekvienais metais organizuoja vasaros stovyklas nepasiturinčiai gyvenančių šeimų vaikams. Dauguma jaunimo centre įgyja neįkainuojamos praktikos darbinėje veikloje, kuri vėliau tai tampa pranašumu ieškant darbo regione. Santa Kruzo verslininkai ypatingai vertina jaunimo savanorišką veiklą regione, todėl kartu su vietos valdžia skatina jaunimą pasilikti regione suteikdami jiems neterminuotas darbo vietas.

Visos centro veiklos finansuojamos iš Santa Kruzo savivaldybės biudžeto. Centras gali pasidžiaugti gausiu būriu socialinių partnerių, kurie nuolat remia jaunimo nevyriausybės organizacijas finansiškai, taip pat ir skirdami žmogiškuosius išteklius renginių, stovyklų, labdarų, ar socialinės paramos suteikimo organizavimo atvejais. Centras yra žinomas savo regione, gyventojai džiaugiasi centro teikiamomis viešosiomis paslaugomis, kreipiasi į centrą pagalbos, kai nori rasti dialogą su vietos valdžia.

Šis centras ir jo nariai yra tarpininkas tarp vietos valdžios ir visuomenės. *Veiklos kryptis*: socialinė parama visuomenei ir laisvalaikio užimtumo organizavimas. *Veiklos finansavimo šaltinis*: vietos valdžios biudžetas. *Valdymas*: centras įsteigtas privačia vietos jaunimo nevyriausybinių organizacijų iniciatyva, kurio veiklą šiuo metu perėmė koordinuoti vietos valdžia. *Bendradarbiavimo modelis*: jaunimo nevyriausybinės organizacijos + vietos valdžia + verslas.

Jaunimo organizacijų savanoriškos veiklos centras Santa Kruze yra vienas iš gerosios centro veiklos patirties pavyzdžių, kai jaunimo organizacijos nuolat bendradarbiaudamos su vietos valdžia teikia viešąsias paslaugas regiono gyventojams. Tai puikus pavyzdys, kaip regioninė valdžia pasitiki jaunimo nevyriausybinių organizacijomis, skatina jas įsitraukti į viešųjų procesų vykdymą ir padeda pačioms kurti socialinę regiono gerovę. Šis centras jungia jaunimą, skatina pilietiškumą, savanorystę ir skatina jaunimą pasilikti regione savo ateitį kuriant Santa Kruze.

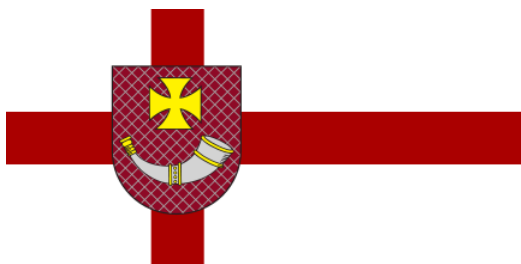
5 pav. Bergeno vėliava
(Šaltinis:
<https://www.bergen.kommune.no/english>).

Skandinaviškas modelis. Kitas rezultatyvus jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro veiklos pavyzdys slypi Norvegijos Bergeno savivaldybėje. Šis centras buvo įsteigtas 1966 metais vietos valdžios tarybos sprendimu. Šis centras jungia kelis veiklos skyrius – jaunimo organizacijų centrą ir senjorų centrą. Pagrindinė jaunimo organizacijų centro veikla Bergene susijusi su jaunimo suvienijimu ir laisvalaikio užimtumo organizavimu. Jaunimo organizacijos centre vykdo lyderystės mokymus, važiuoja į mokyklas su simuliaciniais užsiėmimais, skatina komandinį darbą, toleranciją skirtingoms kultūroms, lyčiai, religijai. Centro jaunimo organizacijos vykdo profesinio orientavimo konsultacijas regiono jaunimui. Šis centras glaudžiai bendradarbiauja su teritorine Bergeno darbo birža ir padeda jaunimui, pabaigus mokslus ar vasaros metu įsidarbinti, įgyti praktinių profesinių įgūdžių. Šiame centre veikia aktyvi jaunimo psichologinės pagalbos nevyriausybinių organizacija. Šios organizacijos nariai aktyviai prisideda prie savivaldybės nagrinėjamų socialinių prevencinių posėdžių, kai skiriama socialinė, psichologinė pagalba probleminiams vaikams ir jų šeimoms. Centro jaunimas taip pat neatlygintinai du kartus per savaitę dirba Bergeno psichologinėje tarnyboje (*norveg. Senter for Krisepsykologi*), bendrauja su iš šeimų paimtais paaugliais, stengiasi užtikrinti jų integraciją į visuomenę, pasirūpinti jų socializacija ir užimtumu. Šis centras yra vienas aktyviausių Norvegijoje visuomeninių renginių organizavimo srityje. Jaunimo organizacijos nuolat organizuoja jau tradiciniais tapusius jaunimo sporto konkursus, pilietines iniciatyvas, festivalius.

Visos šio centro veiklos finansuojamos iš Bergeno savivaldybės biudžeto. Taip pat juos remia nacionalinės programos, tokios kaip: Retired & Senior Volunteer Program (RSVP), ir

tarptautinė programa – Norwaygrants. Jaunimas noriai jungiasi į nevyriausybinės organizacijos, centro veiklas. Savanorystė šioje organizacijoje yra viena iš populiariausių jaunimo užimtumo veiklų Bergene. *Veiklos kryptis*: laisvalaikio užimtumo organizavimas, profesinis orientavimas ir psichologinių konsultacijų teikimas. *Veiklos finansavimo šaltinis*: vietos valdžios biudžetas ir projektinės nacionalinių, tarptautinių programų dotacijos. *Valdymas*: centras įsteigtas vietos valdžios iniciatyva, veiklą koordinuoja vietos valdžia. *Bendradarbiavimo modelis*: jaunimo nevyriausybines organizacijos + vietos valdžia + valstybinės institucijos.

Šis centras ištisus metus rūpinasi jaunimo ir vaikų laisvalaikio užimtumu ir regioninių renginių organizavimu. Centras neatlygintinai prisideda prie psichologinės, integracinės ir socialinės pagalbos suteikimo krizę patiriančių šeimų vaikams, jaunimui, kuris susiduria su rasine, kultūrine, religine diskriminacija. Centro organizacijos nuolat didina jaunimo lyderystės, komunikavimo, komandinio darbo kompetencijas, organizuoja mokymus, rūpinasi jų ekonominiu savarankiškumu, konsultuoja profesiniais klausimais kartu su partneriais. Toks rezultatyvus vietos valdžios ir jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro bendradarbiavimas, skatina jaunimą domėtis regione vykstančiomis veiklomis, tapti pilietiškais, noriai savanoriauti ir skatinti toleranciją bei tarpusavio pasitikėjimą.

6 pav. Ventspilio vēliava
(Šaltinis: <http://www.ventspils.lv/eng/>).

Baltijos šalių modelis. Baltijos šalys taip pat turi gerosios patirties jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro modelį. Tai jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras (*latv. Venstspils Jauniesu Dome*),

įsikūręs Ventspilio savivaldybėje. Latvija, jaunimo politikos ir viešojo sektoriaus bendradarbiavimo su jaunimo organizacijomis sektoriuje, lenkia tokias didžiąsias Europos šalis kaip Prancūziją, Italiją ir Ispaniją. Ventspilio jaunimo organizacijų centras po ilgų diskusijų ir derybų su vietos vadžia, įsikūrė 2012 metais. Šį centrą įsteigė Ventspilio savivaldybė kartu su Latvijos jaunimo taryba (*latv. Latvijas Jaunates Padomu –LJP*). Ventspilio jaunimo organizacijų centro respondentas interviu metu teigė, kad šio centro įsteigimas Ventspilio regione tapo vienu iš didžiausių laimėjimų Latvijos jaunimo politikos tobulinime. Kaip teigė respondentas, šis centras išsprendė ilgus metus vyravusias jaunimo politikos problemas, tokias kaip: jaunimo organizacijų buveinių infrastruktūros trūkumą, jaunimo emigraciją į kitus Latvijos didmiesčius, jaunimo įsidarbinamumą regione, visuomeniškumo skatinimą ir aktyvų įsitraukimą į jaunimo politikos kūrimą regione.

Šis jaunimo centras vienas iš stipriausių visame Baltijos regione². Jaunimo organizacijos šiame centre aktyviai atstovauja ne tik Ventspilio regiono jaunimo interesus, bet ir visą Latvijos jaunimą. Šis centras yra lygiateisis vietos valdžios partneris, kuris aktyviai dalyvauja Ventspilio savivaldybės tarybos posėdžiuose, debatuose, išreiškia jaunimo norus, nuomonę ir pasiūlymus, vienodai prisideda prie priimamų jaunimo politikos sprendimų, dalyvauja sudarant strateginius regiono planus. Šio centro veiklos yra įtraukiamos į miesto renginių planus. Pasak respondento, šiame centre buriasi jaunimo lyderiai, kurie siekia ne tik aktyviai gyventi, būti pilietiškais, bet ir kurti savo regiono gerovę, tapti jaunaisiais politikais, kurie savo darbais atstovauja visam Latvijos jaunimui, kuria jaunimui patrauklų regioną. Pašnekovas paatviravo, kad įsteigti šį centrą, įtikinant vietos valdžią – nebuvo lengva, bet dabar vietos valdžia neabejoja savo sprendimu ir jaunimo noru „veikti“. „Kadangi esu visos Latvijos jaunimo tarybos prezidentas, stengiuosi komunikuoti su kitomis Latvijos savivaldybėmis, įtikinant apie šių jaunimo organizacijų centrų stiprybę, siekiant atrasti glaudesnę ryšį vietos valdžiai su vietiniu jaunimu“ (respondentas, 2017). Ventspilio jaunimo organizacijų centras neapsiriboja vien tik visuomeninių, kultūrinių renginių organizavimu regione, tai stiprus jaunimo politikos įgyvendintojas, kuris bendradarbiauja ne tik su socialiniais partneriais ir valstybinėmis institucijomis regioniniu mastu, bet ir į savo įgyvendinamas veiklas įtraukia nacionalinius bei tarptautinius partnerius. Šis centras jau 5 metus aktyviai bendradarbiauja su Lietuvos (Klaipėdos miestu) ir Estijos (Talino miestu) valstybėmis.

Ventspilio vietos valdžia jaunimo politikos monitoringą vykdo per šį jaunimo organizacijų centrą. Centre veikianti Jaunimo reikalų taryba kasmet vietos valdžiai teikia jaunimo politikos įgyvendinimo ataskaitą su pasiūlymais, kaip galima tobulinti ją ir spręsti esamas problemas. Jaunimo organizacijos Ventspilyje – aktyviausi vietos savivaldos tarybos posėdžių dalyviai, kurie aktyviai išreiškia savo pozicijas, prisideda prie veiksmų plano įgyvendinimo, atstovauja skirtingas jaunimo interesų kryptis: švietimą, sveikatinimą, socialinę gerovę, sportą, ekologiją ir t.t. Respondento nuomone, centro stiprioji pusė – tarptautinių projektų inicijavimas ir įgyvendinimas. Šių projektų pagalba centras pritraukia tarptautinį finansavimą steigiant jaunimo bendrabučius, kartu su savivaldybe tvarko miesto infrastruktūrą, kuria jaunimo poilsio zonas, laisvalaikio bazes ir užimtumo stovyklas.

Šio centro veikla finansuojama iš Ventspilio savivaldybės biudžeto, Latvijos visuomenės integravimo fondo ir tarptautinio projektinio finansavimo. Centras savo pasiektais rezultatais, Ventspilio regione įgavo didelį ne tik vietos valdžios, bet ir verslo pasitikėjimą. Pasak

² Estijoje, Latvijoje ir Lietuvoje veikia 7 panašaus pobūdžio jaunimo nevyriausybinų organizacijų centrai. Centrai veikia šiuose miestuose: Broceni (Latvija), Riga (Latvija), Venstpilis (Latvija), Vilnius (Lietuva), Tartu (Estija), Talinas (Estija), Kuressaare (Estija).

respondento, jaunimas, kuris priklauso jaunimo organizacijų centrui turi daugiau galimybių atrasti geras darbo vietas regione. Aktyvus jaunimas Ventspilio regione yra gerbiamas, jų turimomis lyderystės, projektinėmis ir jaunimo politikos kompetencijomis nėra abejojama. Respondento teigimu, daugelis aktyvaus jaunimo šiuo metu dirba Ventspilio savivaldybėje ir dabar kaip ir seniau planuoja ne tik jaunimo politikos tobulinimą, bet ir visos savivaldybės verslo plėtrą, yra atsakingi už švietimo ir socialines paslaugas regiono gyventojams.

Baltijos šalių modelio centro *veiklos kryptis*: jaunimo politika, laisvalaikio užimtumo organizavimas ir projektų valdymas. *Veiklos finansavimo šaltinis*: vietos valdžios biudžetas ir Europos Sąjungos, tarptautiniai projektiniai fondai. *Valdymas*: centras įsteigtas vietos valdžios, jaunimo nevyriausybinių organizacijų iniciatyva; veiklą koordinuoja vietos valdžia. *Bendradarbiavimo modelis*: jaunimo nevyriausybinių organizacijų + vietos valdžia + verslas + valstybinės institucijos + visuomenė. Šis rezultatais stiprus jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras Ventspilyje, yra ne tik puikus jaunimo politikos įgyvendinimo pavyzdys Latvijai, ar kitoms Baltijos šalims, bet ir visai Europai. Centro įgyvendinama veikla, pasiekti rezultatai ir visuomenės pasitikėjimas centru, įrodo, kad efektyvi, glaudi ir nuolatinė vietos valdžios ir jaunimo nevyriausybinių organizacijų partnerystė yra įmanoma ir ji gali atnešti daugybe naudos regiono ekonomikai, socialinei, kultūrinei, pilietinei ir politinei gerovei.

7 pav. Ghanos vėliava

(Šaltinis:

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gh.html>).

Afrikietiškas modelis. Gerosios patirties jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrų pavyzdžių galime rasti ne tik JAV, Europoje, bet ir Afrikoje. Vakarų Afrikos Ghanos Respublikoje aktyviai veikia jaunimo organizacijų savanorystės centras (*angl. Saso Ghana*). Šis centras įsikūręs Akros regione jau nuo 2010 metų. Centrą įkūrė Ghanos nevyriausybinių organizacijų savanoriai. Pirminį finansavimą šis centras gavo iš Ghanos valdžios, suteikiant valstybines patalpas.

Šis centras yra nevyriausybinių organizacija, kuri veikia aktyvaus pilietiškumo (*angl. active citizenship*), demokratijos skatinimo, tarpkultūrinio dialogo, neformalaus mokymosi, subalansuotos darnos kūrimo (*angl. sustainable development*), savanorystės, švietimo skatinimo ir skurdo mažinimo srityje. Šis jaunimo organizacijų centras savo veiklą vysto pagal 2015 metais suformuotus 17 darnaus vystymosi principų, taikomų visame pasaulyje (žr.8 pav.).

8 pav. Darnaus vystymosi principai

(Šaltinis: <http://eurohouse.lt/lietuviski-darnaus-vystymosi-tikslai-ar-esame-tinkamai-pasiruose/>)

Kokybinio interviu metu, respondentas teigė, kad centro narių tikslas skatinti darnumą Akros regione, suteikiant visokeriopą paramą jaunimui – ateities kartoms. Pasak pašnekovo, jaunimas regione susiduria su didelėmis problemomis: skurdas, badas, neraštingumas, ligos, lyčių diskriminacija ir aibe kitų, todėl šis centras vienintelis įrankis kaip mažinti šias regiono problemas. Jaunimo organizacijos kartu su vietos valdžia didžiausią dėmesį skiria jaunimo ir vaikų raštingumo didinimui, todėl centre nuolat veikia nevalstybinė dienos mokykla, kur jaunimas ir vaikai yra mokomi anglų kalbos, pasaulio pažinimo, matematikos, skaityti ir rašyti. Jaunimas šiame centre įgyja ne tik mokslo žinių, bet socialinių įgūdžių: jie mokinasi švaros disciplinos, savarankiškumo, komandinio darbo, pareigos jausmo, nusikalstamumo draudžiamumo. Respondentas pabrėžė, kad tai yra centras, kurio pagalba laukinis jaunimas tampa civilizuotais regiono gyventojais. Šiuo metu centrą lanko 200 vaikų ir jaunimo atstovų. Miesto valdžia šiam centrui skiria finansinę paramą vieną kartą per dieną pamaitinti centro jaunimą karštu maistu. Pasak respondento, kai kuriems šis maistas yra vienintelis, kurį jie gauna per dieną. Šis centras yra skirtas skurdžiausiam regiono jaunimui, kuris neturi galimybės lankyti valstybinių ar privačių mokyklų. Jaunimo organizacijos veikiančios šiame centre – atsidavusios, kurių pagrindinė veikla ir yra darbas su Akros jaunimu, jų socialinė integracija. „Dalis jaunimo, kuris lankė mūsų centrą, taip pat tapo šio centro neatlygintinai dirbančiais savanoriais. Tai vienas iš geriausių įrodymų, kad veikiame teisingai ir kad jaunimas tai vertina. Mes tikimės, kad bent dalis iš centro jaunimo ir vaikų pakeis jiems primestus likimo sunkius gyvenimus ir taps išsimokslinusiaisiais, daug pasiekusiais regiono garbingais gyventojais, kurie ateityje keis kitų vaikų ir jaunuolių gyvenimus“ (respondentas, 2017).

Šio centro veikla finansuojama iš Ghanos biudžeto. Bet didžiausia paramos dalis vietos valdžios ir savanorių iniciatyva gaunama iš Europos Sąjungos ir Jungtinių Tautų Organizacijos dotacijų bei paramos. Centro savanorių gebėjimai pritraukti reikiamą finansinę paramą ne iš nacionalinio ar regioninio biudžeto, bet iš privačių arba tarptautinių fondų – gerosios

patirties pavyzdys ne tik Europos, bet ir JAV jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrams. Šis centras vienas iš daugiausiai socialinių partnerių ir rėmėjų turintis jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras pasaulyje. Privatūs rėmėjai ir tarptautiniai fondai teikia ne tik finansines dotacijas, bet ir padeda užtikrinti centro veiklą, paremiant baldais, kanceliarinėmis prekėmis, medikamentais, maistu, kompiuterine įranga, mokymais, tarptautinėmis stažuotėmis centro savanoriams, bei knygomis. Afrikietiško modelio centro *veiklos kryptis*: pilietiškumas, švietimas, socialinė parama ir darni plėtra regione. *Veiklos finansavimo šaltinis*: vietos valdžios biudžetas ir Europos Sąjungos, Jungtinių Tautų Organizacijos dotacijos, privačių rėmėjų parama. *Valdymas*: centras įsteigtas nevyriausybines organizacijos iniciatyva, veiklą iš dalies koordinuoja vietos valdžia. *Bendradarbiavimo modelis*: jaunimo nevyriausybines organizacijos + vietos valdžia + tarptautiniai socialiai partneriai. Ghanos valdžia džiaugiasi tokių jaunimo organizacijų centrų steigimu šalyje ir tiki, kad tai vienas iš veiksmingiausių įrankių, kaip mažais žingsniais mažinti skurdą, neišsimokslinimą, lyčių nelygybę šalies regionuose. Tai šiandienos darbai skirti darnesniai rytojui.

1 lentelė. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrų modeliai

Modelis	Veiklos kryptis	Veiklos finansavimo šaltinis	Valdymas	Bendradarbiavimo modelis
Amerikietiškas modelis	socialinė parama visuomenei, laisvalaikio užimtumo organizavimas	vietos valdžios biudžetas	centras įsteigtas privačia vietos jaunimo nevyriausybinių organizacijų iniciatyva, veiklą koordinuoja vietos valdžia	jaunimo nevyriausybines organizacijos + vietos valdžia + verslas
Skandinaviškas modelis	laisvalaikio užimtumo organizavimas, profesinis orientavimas, psichologinių konsultacijų teikimas	vietos valdžios biudžetas, projektinės nacionalinių, tarptautinių programų dotacijos	centras įsteigtas vietos valdžios iniciatyva, veiklą koordinuoja vietos valdžia	jaunimo nevyriausybines organizacijos + vietos valdžia + valstybinės institucijos
Baltijos šalių modelis	jaunimo politika, laisvalaikio užimtumo organizavimas, projektų valdymas	vietos valdžios biudžetas, Europos Sąjungos, tarptautiniai projektiniai fondai	centras įsteigtas vietos valdžios, jaunimo nevyriausybinių organizacijų iniciatyva; veiklą koordinuoja vietos valdžia	jaunimo nevyriausybines organizacijos + vietos valdžia + verslas + valstybinės institucijos + visuomenė
Afrikietiškas modelis	pilietiškumas, švietimas, socialinė parama, darni plėtra regione	vietos valdžios biudžetas, Europos Sąjungos, Jungtinių Tautų Organizacijos dotacijos, privačių rėmėjų parama	centras įsteigtas nevyriausybines organizacijos iniciatyva, veiklą iš dalies koordinuoja vietos valdžia	jaunimo nevyriausybines organizacijos + vietos valdžia + tarptautiniai socialiai partneriai

(Šaltinis: sudarytas autorės).

Remiantis aktyviai veikiančiais užsienio jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro modeliais, pateiktais 1 lentelėje, tikime, kad šie ir kiti centrai įneša nemažą indėlį į visuomenės informavimą ir pilietinimą apie vykstančius socialinius bei politinius reiškinius regionuose. Kiekvienas regionas susiduria su jam būdingomis viešosiomis problemomis: jaunimo emigracija,

skurdu, nedarbu, pilietiškumo trūkumu, neišsimokslinimu, neužimtumu, pilietiniu nedalyvavimu ir kt. Todėl šie jaunimo organizacijų centrai orientuojasi į aktualias regionines sritis, aktyviai bendradarbiaujant su vietos valdžia, dirbant kartu ir siekiant bendrų visuomenės gerovės tikslų. Šie centrai veiksmingi viešosios politikos instituto (*angl. think tank*) atsiradimo įrankiai, kurie formuoja socialinių paslaugų tinklą, plėtoja vietos valdžios veiksmų skaidrumą, kelia visuomenės sąmoningumą bei skatina jaunimą tapti savo regionų kūrėjais, dalyvauti viešojoje politikoje ir jos procesuose, spręsti vietos problemas.

Aktyvus jaunimo įsitraukimas į viešuosius regiono procesus ir efektyvus vietos valdžios ir jaunimo nevyriausybinių organizacijų dialogas negali būti išmokstamas, jis rezultatyvus tik tada kai nuolat praktikuojamas. Užsienio šalių praktika įrodo, kad aktyvi jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrų veikla didina visuomenės pilietinį sąmoningumą, kad savanoriškas darbas telkiant vietos bendruomenę ir regiono valdžią yra vienas iš efektyviausių būdų spręsti vietos problemas. Taigi, užsienio šalių praktika ir pilotiniai jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrų modeliai, įveiklina jaunimą savanorystei, pilietiškumo skatinimui visuomenėje, aktyviam teisės aktų ir politinių sprendimų priėmimui, bendradarbiavimui su valstybinėmis institucijomis, viešųjų paslaugų teikimui, regiono ekonomikos kėlimui, neformaliai ugdymui, bei socialinės, kultūrinės aplinkos kūrimui. Daugelis pasaulio šalių regiono ir jaunimo nevyriausybinių organizacijų veiklos tarpininkavimą, steigiant centrus taiko jau seniai. Ko pasėkoje ir jaunimo aktyvumo, visuomeniško ir socialinio įsitraukimo indeksas yra kur kas didesnis nei Lietuvoje. Todėl JAV, Norvegijos, Latvijos ir Vakarų Afrikos praktika siekiama įkvėpti Lietuvą naujiems iššūkiams, kuriant jaunimo ir visos visuomenės socialinę gerovę regionuose.

2.2. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro socialinė vertė Klaipėdos miestui

Artimiausių metų Klaipėdos miesto siekis – 2021 metais tapti Europos Jaunimo sostine. Šio vieningo tikslo vedini, Klaipėdos miesto savivaldybės administracija kartu su jaunimo nevyriausybinių organizacijomis, 2017 metais parengė paraišką Europos Komisijai ir Europos jaunimo forumui, dėl jaunatviškiausio miesto Europoje titulo suteikimo. Tačiau, iki šio titulo gavimo, Klaipėdos miesto valdžia kartu su jaunimo nevyriausybinių organizacijomis turi nuveikti daug didelių darbų, kurie Klaipėdos miestą ir visą regioną paverstų miestu, kuriame gera gyventi jaunimui. Įtemta konkurencija su Amjenu (Prancūzija), Kišiniovu (Moldova), Timišoara (Rumunija) ir Filachu (Austrija) miestais skatina glaudesnei vietos valdžios ir jaunimo nevyriausybinių organizacijų partnerystei. Šiame konkurse Klaipėdos miestas liko antroje vietoje po

Prancūzijos miesto Amjenu. Pakartotinai patobulintą paraišką Klaipėdos miestas teikė 2018 metų pradžioje, šį kartą varžėsi jau ir su Kauno miestu, taip pat atstovaujančiu Lietuvą. Tačiau po sėkingų susitikimų su Europos jaunimo forumo atstovais, įvertinus paraiškas, Klaipėdai dėl 2021 metų Europos jaunimo sostinės vardo toliau reikės konkuruoti su Kišiniovu (Moldova), Nikosija (Kipras), Jaroslavl (Rusija), Varaždinu (Kroatija). 2021 Europos jaunimo sostinės laimėtojas paašškės 2018 metų pabaigoje.

Vienas iš pagrindinių iškeltų Europos Komisijos reikalavimų Klaipėdos miesto savivaldybei - įtraukti jaunus žmones į kultūrinį, socialinį, politinį ir ekonominį miesto gyvenimą. Šio reikalavimo vedini, Klaipėdos miesto savivaldybės administracija vis dažniau pradėjo diskutuoti apie jaunimo nevyriausybinį organizacijų centro steigimą Klaipėdos mieste. Iki 2017 metų apie jaunimo nevyriausybinį organizacijų centro steigimą Klaipėdos mieste nebuvo kalbėta. Todėl pastebima tiesioginė Europos Sąjungos įtaka Klaipėdos miesto inovacinei veiklai jaunimo politikos srityje. Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos įsitikinimu, šis centras padėtų ne tik įtraukti jaunimą į aktyvų miesto pilietinį, socialinį, politinį gyvenimą, bet išspręstų kitas jau kelis dešimtmečius egzistuojančias jaunimo politikos problemas (žr. 9 pav.). Klaipėdos regiono jaunimo situacijos rodikliai – keliantys nerimą, ar miestas ir toliau sugebės išlaikyti išsilavinusį jaunimą, suteikti jam gerai apmokamas darbo vietas, skatinti jaunų šeimų integraciją, užtikrinti visuomeninio aktyvumo ir užimtumo galimybes, aktyvų įsitraukimą į viešuosius regiono procesus.

9 pav. Klaipėdos regiono jaunimo pagrindinių problemų stebėseną
(Šaltinis: sudarytas autorės)

Viena iš didžiausių jaunimo situacijos problemų Klaipėdos regione - jaunimo emigracija. Kiekvienais metais pastebime vis daugiau jaunimo atstovų besirenkančių studijas, darbą, visuomeninę, savanorišką veiklą kituose Lietuvos didmiesčiuose, ar užsienio valstybėse. 2015 metais atlikto Klaipėdos jaunimo situacijos tyrimo duomenimis, 2011-2015 metais jaunimo skaičius Klaipėdos mieste sumažėjo 4-26 proc. Jaunimo emigracijos mastai kasmet didėja, tad jaunimo demografijos situacija Klaipėdos miesto savivaldybės administracijai kelia susirūpinimą, ko pasekoje bandoma steigti jaunimui patrauklius daugiafunkcinius centrus, kurie prisidėtų prie

jaunimo profesinio perorientavimo, praktinių įgūdžių įgijimo, įsidarbinimo. Todėl būtina imtis efektyvių veiksmų, kaip stabdyti jaunimo emigracijos mastus, skatinti juos likti ir kurti savo ateitį Klaipėdos mieste.

Kita intervencijos reikalaujanti jaunimo problema regione – jaunimo nedarbas. Klaipėdos mieste jaunimo nedarbo lygis – 5,3 proc., ir nors jis yra gerokai mažesnis nei šalies nedarbo vidurkis -15,5 proc., tačiau jis yra aukštesnis nei daugelyje kitų šalies didmiesčių: Vilnius, Kaunas, Šiauliai. Remiantis Klaipėdos jaunimo situacijos tyrimo duomenimis (2015), galime pasidžiaugti, kad Klaipėdos mieste fiksuojamas vienas didžiausias absolventų pasitenkinimas studijų kokybe procentas. Taigi, Klaipėdos regionas turi potencialą išlaikyti jaunimą mieste studijoms, mokslui, darbui.

Remiantis Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos (2017) teigimu, Klaipėdos mieste nustatyta socialinė diskriminacija. Klaipėdos miesto vaiko teisių apsaugos tarnyba kasmet skelbia didėjančius patyčių, jaunimo neužimtumo padarinių skaičius. Mokyklos, aukštosios mokyklos, laisvalaikio klubai susiduria su jaunimo priešiško apvais, kurios išauga į fizinį ir psichologinį smurtą, nusikalstamas veikas ar viešosios tvarkos pažeidimus. Remiantis Klaipėdos miesto vyriausiojo policijos komisariato Prevencijos skyriaus (2016) duomenimis, jaunimo vandalizmas³ mieste – viena iš dažniausiai pasitaikančių problemų. Šiai problemai turi įtakos kitas veiksnys – visuomeninis jaunimo pasyvumas, savanorystės stoka ir užimtumo ir saviraiškos veiklų trūkumas mieste.

Veiksmingas jaunimo užimtumas - pirminė nusikalstamos veiklos bei kitų žalingų įpročių prevencijos priemonė regione. Visuomeninis aktyvumas, savanorystė, aktyvus laisvalaikio leidimas suteikia jaunimui profesinės praktikos, naujų kompetencijų, asmeninio potencialo atskleidimo, lyderystės, komandinio darbo įgūdžių. Jaunimo aktyvumo, pilietiškumo ir savanoriškos veiklos tradicijų kūrimas padeda spręsti regione vyraujančias problemas mažesniais finansiniais ir žmogiškųjų išteklių kaštais. Todėl įsteigus jaunimo nevyriausybinę organizacijų centrą, tikimasi pasiekti geresnių rezultatų mažesniais sąnaudomis, kadangi išnaudojamas turimas savanoriškas asmenų potencialas. Jaunimas vykdytų savo visuomeninę veiklą motyvuojami ne pinigais, o viešosios gerovės kūrimo idėjos vedini jiems patrauklia bei priimtina forma. Siekiant priartinti Klaipėdos jaunimą prie regioninės valdysenos procesų – būtina skatinti nevyriausybę jaunimo veiklą, plėtoti jaunimo organizacijų infrastruktūrą, institucinius ir žmogiškuosius išteklius.

Klaipėdos jaunimo organizacijų asociacijos „Apskritasis stalas“ duomenimis Klaipėdoje šiuo metu aktyviai veikia 22 jaunimo nevyriausybines organizacijas. Šios organizacijos

³ Vandalizmas - sąmoningas naikinimas turto ir kultūros vertybių, paminklų, meno kūrinių (Lietuvių kalbos žodynas, 2018. <http://www.lietuviuzodynas.lt/terminai/Vandalizmas>).

veikia švietimo, sporto, sveikatos, kultūros ir kitose srityse. Deja, dauguma organizacijų sprendžia pavienes Klaipėdos jaunimo problemas ir taip pasiekia ribotus rezultatus miesto atžvilgiu. Šių organizacijų sujungimas į vieną centrą, skatintų jų bendradarbiavimą, vieningų ir ilgalaikių tikslų siekimą. Aktyviai veikiančios jaunimo nevyriausybines organizacijas regione parodo, kad savo jėgas suvienijęs jaunimas gali nuveikti gerokai daugiau nei samdomi ekspertai bei regiono jaunimo politikos aplinką padaryti patrauklesnę. Užsienio šalių praktika rodo, kad jaunimo nevyriausybinių organizacijų atlikti darbai yra orientuoti į ilgalaikiškumą, tęstinumą, nes jie siekia minimaliomis sąnaudomis pasiekti geriausių rezultatų. Todėl dalį vietos savivaldos tiesioginių ir netiesioginių funkcijų gali perimti vykdyti jaunimo nevyriausybines organizacijas. Taip atsirastų tarpusavio pasitikėjimas tarp jaunimo ir vietos valdžios, būtų kuriamas bendradarbiavimo tinklas, kuris užtikrintų vieningą visų vietos grupių sinergiją įgyvendinant jaunimo politiką regione. Tikima, kad įsteigtas jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras padėtų suvienyti skirtingas jaunimo organizacijas, vietos valdžią, socialinius partnerius ir verslą, skatintų juos rengti savarankiškus projektus, kartu planuoti bendrą veiklą, pritraukti papildomo finansavimo projektams ir kartu juos įgyvendinti. Aktyvus jaunimo bendradarbiavimas su vietos valdžia, įsitraukimas į viešuosius procesus deklaruojamas daugumoje Europos Sąjungos šalių ir regionų, ne išimtis ir Klaipėdos miesto savivaldybės taryba (2013), kuri Klaipėdos miesto savivaldybės 2013–2020 metų strateginiame plėtros plane numato aktyvų jaunimo bendradarbiavimą su vietos valdžia, siekiant tobulinti įgyvendinamą jaunimo politiką, siekiant atliepti šiuolaikinius jaunimo poreikius ir interesus. Užsienio šalių praktinė patirtis įrodo, kad aktyvus jaunimo dalyvavimas vietos savivaldos sprendimų priėmimo procesuose centro veiklos pagrindu ženkliai padidina vietos savivaldos institucijų sprendimų ir jaunimo politikos kokybę.

Klaipėdos miesto savivaldybės administracija atlikdama jaunimo politikos vertinimą, stebėseną, tobulinimą vadovaujasi 2010 m. gruodžio mėn. Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtinta Nacionaline jaunimo politikos 2011–2019 metų plėtros programa. Šioje programoje išskirti pamatiniai tikslai, kurių pagrindu ir turėtų veikti bendras Klaipėdos miesto savivaldybės ir jaunimo nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo centras – daugiafunkcinės strateginės partnerystės centras jaunimui:

- užtikrinti įvairaus jaunimo poreikius atitinkančią socialinės apsaugos, švietimo ir sveikatos sistemų plėtrą;
- ugdyti sąmoningą, pilietišką, patriotišką, brandžią, kultūringą ir kūrybingą jauno žmogaus, gebančio būti aktyvia įvairialypės visuomenės dalimi, asmenybę;
- išplėtoti ir koordinuoti darbo su jaunimu sistemą ir užtikrinti jaunimo užimtumo infrastruktūros plėtrą;

- sudaryti palankias sąlygas nuosekliai ir kokybiškai jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų veiklai, siekiant aktyvesnio jaunimo į(si)traukimo į organizuotą veiklą;
- užtikrinti žinybų ir sektorių bendradarbiavimą plėtojant darnią, faktais ir žiniomis grįstą jaunimo politiką.

Siekiant kurti jaunimui draugiško miesto modelį, Klaipėdos miestui svarbu ne tik skatinti jaunimą prisidėti prie aktyvaus ir pilietiško visuomeninio gyvenimo, bet ir patiems imtis veiksmingų naujojo viešojo administravimo principų integravimo, kurie pakeistų nusistovėjusias biurokratinės tradicijas ir kurtų „kitokį“ – modernų, aktyvų, bendradarbiaujantį miestą (žr. 10 pav.).

10 pav. Jaunimui draugiško miesto modelis
(Šaltinis: sudarytas autorės)

Daugiafunkcinės strateginės partnerystės centras jaunimui Klaipėdos mieste skatintų naujausių viešojo valdymo modernizavimo principų įgyvendinimą. Jis ne tik skatintų jaunimą pasilikti mieste, būti aktyviais piliečiais, jungtis į jaunimo nevyriausybinės organizacijos, siekti ekonominės gerovės, bet ir padėtų modernizuoti viešojo administravimo procesus, įgyvendinant reforminius pokyčius, priartinat viešąjį valdymą prie visuomenės. Vienas iš naujojo viešojo valdymo principų – bendradarbiavimas (*angl. cooperation*) ir bendradarbybė (*angl. coworking*). Tai visų demokratinės visuomenės: vietos valdžios, verslo ir jaunimo nevyriausybinių organizacijų, visuomenės partnerystė, siekiant bendrų regiono tikslų ir bendros socialinės, ekonominės ir politinės gerovės. Šis principas skatintų tinklų kūrimą (*angl. networking*), kurio pagrindu visi viešųjų procesų dalyviai aktyviai keistųsi informacija, patirtimi, komunikuotų bei pasidalintų atsakomybėmis ir veiklos sritimis. Kitas principas, kuris prisidėtų prie viešojo administravimo modernizavimo Klaipėdos mieste, įsteigus jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrą – aktyvus

piliečių dalyvavimas (*angl. active citizens participation*). Tai vienas iš svarbiausių ne tik Europos Sąjungos, Lietuvos bet ir konkrečiai Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos strateginis veiklos tikslas. Aktyvūs regiono gyventojai skatina demokratiją, pilietiškumą (*angl. citizenship*), žinojimą (*angl. knowledge*) ir pasitikėjimą (*angl. trust in local government*) vietos valdžios priimamais sprendimais ir kompetencija. Nuolatinis bendradarbiavimas, bendradarbystė, tinklaveikla, aktyvus piliečių dalyvavimas tai naujos kartos valdysenos (*angl. governance*) būdai, kurie kuria atvirą, atskaitingą, atsakingą ir demokratinę viešąją valdyseną. Ir tokia regione, kur yra įgyvendinami visi šie principai, gyventojai, o ypač jaunimas yra linkęs savanoriauti (*angl. volunteering*) dėl regiono plėtros ir socialinės gerovės kūrimo. Visų šių visuomenės pokyčių ir viešosios valdysenos modernizavimo principų kaitos centre – jaunimui draugiško miesto modelis. Šiame mieste intelekto centras – mokslas; energijos šaltinis – verslas; idėjų kalvė – švietimas; socialinės erdvės ašis – bendruomenė ir visuomenė; reprezentacinė erdvė – kultūra, energijos šaltinis – bendradarbiavimas. Klaipėdos jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras taptų daugiafunkcinės strateginės partnerystės erdve (žr. 11 pav.).

11 pav. Klaipėdos jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro dalyviai
(Šaltinis: sudarytas autorės)

Numatyto jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro tikslas – sukurti daugiafunkcinės strateginės partnerystės erdvės Klaipėdos mieste, kuriose būtų formuojamas ir stiprinamas jaunimo ir suinteresuotųjų šalių strateginis bendradarbiavimas bei taikant šiuolaikines informacines technologijas skatinamos jaunimo iniciatyvos. Šiame centre veiktų atviros jaunimo erdvės, kurios taikytų įvairias darbo su nemotyvuotu, neaktyviu jaunimu formas, ypač mobilių ir

gatvės darbą su jaunimu. Bus teikiamos prevencinės, informavimo, konsultavimo, socialinių ir gyvenimo įgūdžių ugdymo, sociokultūrinės paslaugos vietoje arba jaunuoliams patogiose erdvėse. Taip pat centras prisidės prie aktyvaus jaunimo savirealizacijos, jų verslumo skatinimo, padės užsiimti aktyvia visuomenine, menine, sportine veikla. Šis centras bus atviras negalia turintiems asmenims ir pasirūpins regiono neįgaliųjų socialine integracija. Centro veiklos bus orientuotos į neįgaliųjų bendruomenės integravimą į jaunimo iniciatyvų vykdymą, skatinant toleranciją neįgaliųjų atžvilgiu per įvairias bendras veiklas su bendruomenėmis. Centro širdis – jaunimo nevyriausybines organizacijos ir su jaunimu dirbančios organizacijos, kurios susitelktų vienoje erdvėje ir mobilizuotų savo veiklas bendram regiono jaunimo politikos įgyvendinimui. Toks organizacijų sutelkimas padėtų tikslingai nukreipti jų veiklą, užtikrinti tęstinumą ir veiksmingą jaunimo interesų atstovavimą Klaipėdos mieste. Centras taip į savo vykdomas veiklas kvieštų aktyviai prisidėti jaunas šeimas, aktyviai įsitraukti į visuomeninius judėjimus ir renginius. Visuomenė – neatsiejama centro šerdies dalis, su kuria visi centro dalyviai siekia užmegzti glaudesnius bendradarbiavimo ryšius, įgyvendinti bendras veiklas, skatinti tarpusavio pasitikėjimą ir veiklos žinomumą. Tačiau tik kryptinga, strateginė, nuolatinė, kooperuota skirtingų interesų grupių veikla, gali padėti išvengti galimų centro veiklos įgyvendinimo rizikų kylimo, kai kyla pavojus išlaikyti centro veiklą tęstinumą ateityje; vietos valdžios lyderiavimą ir atsakingą veiklos koordinavimą; aktyvų jaunimo norą veikti; centro traukos užtikrinimą; bendradarbiavimo tradicijų kūrimą; neperdėtą jaunimo nevyriausybinių organizacijų konkurenciją; sinergiją nuo deklaruojamos ir realios veiklos; nuolatinį, o ne pragmatišką veiklą vykdymą; abipusės naudos suvokimą. Svarbu pozityviai priimti būsimas veiklos ir plėtros rizikas, kylančius sunkumus ir toliau siekti numatytų tikslų.

Daugiafunkcinės strateginės partnerystės centras jaunimui Klaipėdos mieste skatins visuomenės ir vietos valdžios bendradarbiavimą, bei partnerystę; užtikrins, kad informacija apie jaunimo nevyriausybines organizacijas būtų nuolat aktuali, būtų dalijimasi gerąja pilietiškumo patirtimi, būtų organizuojami visuomeniniai renginiai, veiklos, projektai. Šio centro pagalba jaunimo nevyriausybinių organizacijų veikla būtų dar labiau matoma ir prieinama visuomenei, organizacijos didintų savo žinomumą, informuotų platesnę visuomenės dalį apie pasiektus rezultatus ir įgyvendinamas veiklas. Pasiekus šiuos jaunimo aktyvinimo ir pilietinimo rezultatus, galima tikėtis, kad centro gyvavimas regione ne tik išspręs esamas socialines, ekonomines, politines problemas, bet ir sukurs jaunimui draugišką miestą, kuriame nuolat pulsuos bendradarbiavimo, pasitikėjimo, savanorystės, žinojimo, aktyvaus dalyvavimo, tolerancijos, pilietiškumo ir tinklaveikos ritmas.

III. JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ CENTRO MODELIAVIMAS KLAIPĖDOS MIESTE: POREIKIO TYRIMAS

Atsižvelgiant į mokslinių publikacijų ir tyrimų jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro modeliavimo, paskirties, veiklos tematika trūkumo, šiame darbe siekiama plačiau pažvelgti į Klaipėdos miesto atvejį. Šis tyrimas yra aktualus, naujas ir pilotinis jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro modeliavimo kontekste ne tik Klaipėdos miesto, bet ir Lietuvos mastu, siekiant glaudaus jaunimo nevyriausybinių organizacijų ir Klaipėdos miesto savivaldybės bendradarbiavimo ateityje. Nagrinėjamas jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro, kaip daugiafunkcinės strateginės partnerystės centro jaunimui modelis Klaipėdos mieste - praktinis pasiūlymas, įveiklinantis esmines centro pareigas, atsakomybes ir bendradarbiavimo ryšius regionų valdysenoje.

Pagrindinis tyrimo tikslas - įvertinti galimybes dėl jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro modelio kūrimo Klaipėdos mieste.

Tyrimo uždaviniai:

1. pateikti Klaipėdos miesto jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro modeliavimo požiūrio interpretacijų pliuralizmą;
2. pasiūlyti vizualinį jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro modelį Klaipėdos mieste.

3.1. Kokybinio tyrimo metodika ir organizavimas

Kokybinis tyrimas vykdytas 2017 metų lapkričio mėnesį, parengus pusiau struktūrizuotą klausimyną Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos darbuotojams, verslo atstovams, valstybinių institucijų, įstaigų atstovams, jaunimo nevyriausybinių organizacijų lyderiams ir su jaunimu dirbantiems, aktyviems visuomenės veikėjams (2 priedas). Tyrimo organizavimo metu buvo taikomas sutelktosios grupės diskusijos (angl. *focus group*) duomenų rinkimo metodas. Sutelktosios grupės diskusija metodologiniu požiūriu – tyrimo forma, kurioje pabrėžiama grupės patirtis, interesai, nuostatos, požiūriai ir nuomonės (B. Bitinas, L. Rupšienė, V. Žydžiūnaitė, 2008, p.169).

Tyrimo vadovaujamosi interpretavimo, sisteminio mąstymo, loginio klasifikavimo ir nagrinėjimo principais, remiantis teorijų ir tyrimų rezultatų tarpusavio ryšiais, sinergija ir sąveika. Didžiausias dėmesys skiriamas individualiai respondentų informacijai, holistiniam požiūriui į Klaipėdos miesto jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro modelio kūrimą, jo paskirtį ir reikšmę regionui. Tyrimo rezultatai nagrinėjami, aiškinami ir apibendrinami remiantis sutelktosios

grupės diskusijos kompetencijų ir praktinių bendradarbiavimo ir požiūrio pavyzdžių sąveikos modeliu. Pusiaus struktūrizuoto tipo klausimų analizei naudotas kokybinio turinio analizės metodas.

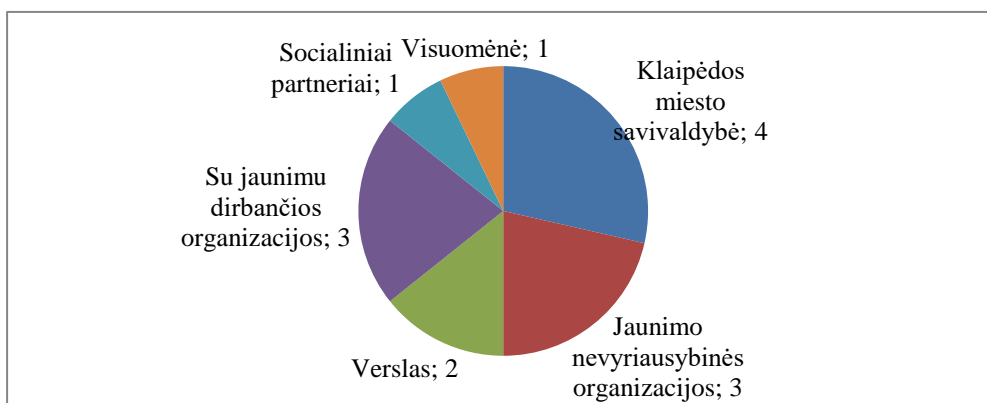
Sutelktosios grupės diskusijos dalyvių sesijos metu buvo pateiktas pusiau struktūrizuotas klausimynas, siekiant įgyvendinti pagrindinį tyrimo tikslą. Klausimynas – sutelktosios grupės diskusijos gairės (ang. *topic guide*), kurios padeda surinkti duomenis ir juos apibendrinti. Pusiaus struktūrizuotą klausimyną sudaro 4 atviro tipo klausimai, susiję su modeliuojamo jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro poreikiu Klaipėdos mieste, jo pagrindiniais tikslais, veiklomis, kuriama regionine pridėtine verte, partnerystės poreikiu ir bendradarbiavimo formomis.

Kokybinis tyrimas buvo vykdomas keliais etapais:

- pasirinkta tyrimo populiacija ir imtis;
- sudarytas pusiau struktūrizuotas klausimynas, sutelktosios grupės diskusijos gairės;
- suorganizuota viena sutelktosios grupės diskusija;
- renkami tyrimo duomenys;
- gauti duomenys apdorojami, atviro tipo klausimams taikoma kokybinė turinio analizė.

Sutelktosios grupės diskusijos atrankos būdu buvo pasirinkti 14 respondentų (3 priedas). Tyrimo respondentams taikyta kritinė dalyvių atrankos strategija pagal kriterijus:

- asmenys dirbantys, savanoriaujantys, gyvenantys Klaipėdos miesto savivaldybėje;
- konkrečiai modeliuojamo jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro Klaipėdos mieste steigimu suinteresuoti asmenys;
- asmenys, priklausantys vietos valdžios, verslo ir nevyriausybiniam sektoriams, kurie prisideda prie jaunimo politikos įgyvendinimo Klaipėdos mieste;
- asmenys, kurie dalyvaus modeliuojamo jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro įgyvendinamoje veikloje.

12 pav. Sutelktosios grupės diskusijos dalyvių pasiskirstymas
(Šaltinis: sudarytas autorės)

Sutelktosios grupės diskusijoje dalyvavo 14 dalyvių:

- Klaipėdos miesto savivaldybės jaunimo reikalų skyriaus atstovas;
- du Klaipėdos miesto savivaldybės projektų skyriaus atstovai;
- Klaipėdos miesto savivaldybės Tarptautinių ryšių skyriaus atstovas;
- Klaipėdos miesto savivaldybės jaunimo reikalų tarybos narys;
- du verslo įmonių, dirbančių su jaunimu atstovai;
- Klaipėdos miesto neįgaliųjų tarybos atstovas;
- du Klaipėdos miesto Karalienės Luizės jaunimo centro jaunimo garantijų koordinatoriai;
- du Klaipėdos jaunimo nevyriausybinių organizacijų atstovai;
- Klaipėdos miesto Karalienės Luizės jaunimo centro “Atviros erdvės” atstovas;
- visuomenės atstovas.

Sutelktosios grupės diskusijos dalyvių visuomeninių ir profesinių veiklos funkcijų pasiskirstymas atskleidžia, kad tyrime dalyvaujantys dalyviai reprezentuoja esminius modeliuojamo jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro klausimus Klaipėdos mieste ir įgyvendinamą strateginę partnerystę jaunimo politikos srityje. Siekiant, kad būtų užtikrintas sutelktosios grupės diskusijos dalyvių anonimiškumas ir konfidencialumas, tyrimo duomenys aprašomi be dalyvių pavardžių. Darbe cituojama originali dalyvių kalba, eliminuojant pavardes ir profesines/visuomenines funkcijas.

Sutelktosios grupės diskusijoje dalyvavę nariai yra vieni iš aktyviausių Klaipėdos miesto vietos valdžios, verslo ir nevyriausybinių sektoriaus atstovai, jaunimo politikos formavimo ir įgyvendinimo vizionierių, puoselėjančių jaunimo politikos įgyvendinimą Klaipėdos mieste.

3.2. Kokybinio tyrimo rezultatų analizė

Kokybinio tyrimo metu, siekiant pateikti Klaipėdos miesto jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro modeliavimo požiūrio interpretaciją, gauti duomenys analizuojami pagal šiuos kriterijus:

- *poreikio kilmė* jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro steigimui;
- jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro tikslų ir veiklos identifikavimas;
- *regioninių problemų sprendimas* jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro pagrindu;
- *strateginė partnerystė ir bendradarbiavimo įgyvendinimas* jaunimo nevyriausybinių organizacijų centre;
- jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro finansavimas;
- jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro identitetas.

Poreikio kilmė jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro steigimui

Kokybinio tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kaip atsirado poreikis steigti jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrą, kaip daugiafunkcinės strateginės partnerystės centrą jaunimui, Klaipėdos mieste. Laikomasi prielaidos, jog respondentų požiūrių įvairovė leis hipotetiškai nustatyti, kokių veiksnių įtaka, buvo nuspręsta steigti jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrą Klaipėdos mieste.

Išanalizavus sutelktosios grupės diskusijos dalyvių atsakymus, buvo identifikuotos ***pagrindinės jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro Klaipėdos mieste steigimo priežastys***. Viena iš pagrindinių jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro steigimo priežasčių įvardyta - ***jaunimo išsakytas poreikis, įkurti centrą Klaipėdos mieste***. Vienas iš respondentų pažymėjo: „<...> tuo metu išgirdome, kad yra futbolo komplekso konversijos projektas, kuris orientuotas į bendruomenę, o savivaldybė išgirdusi jaunimo poreikį bendro centro steigimui, atliepė, kad tikslinė grupė ir galėtų būti jaunimas.“ Šiuo konkrečiu atveju, jaunimo nevyriausybės organizacijos išreiškė norą susiburti į vieną centrą, siekiant efektyvesnės ir aktyvesnės organizacijų veiklos. Tuo tarpu jaunimo nevyriausybinių organizacijų atstovai akcentavo kitą priežastį - ***jaunimo nevyriausybinių organizacijų buveinių patalpų stoką***. Respondentų teigimu, centras padėtų užtikrinti, kad aktyviai veikiančios jaunimo nevyriausybės organizacijos turėtų savo buveines ir tokiu būdu būtų prieinamesnės visuomenei. Kiti sutelktosios grupės diskusijos dalyviai, kaip vieną iš Klaipėdos jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro steigimo priežasčių, įvardijo - ***Vilniaus***

miesto jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro „NVO Avilys“ praktinę patirtį. Respondentų nuomone, praktika, kad dauguma Vilniaus miesto jaunimo nevyriausybinių organizacijų yra susibūrusios po vienu stogu ir aktyviai bendradarbiauja, skatina geresnę jų socializaciją. Tuo tarpu Klaipėdos mieste visos jaunimo nevyriausybės organizacijos yra išsimėčiusios po visą miestą ir neturi vieningo bendradarbiavimo centro. Remiantis, „NVO Avilio“ atstovais, šis centras yra nevyriausybinių organizacijų ir socialinių inovatorių *co-working'o* erdvė (NVO Avilys, 2017). Šis centras yra orientuotas į jaunimo ir jaunimo nevyriausybinių organizacijų verslumo skatinimą ir socialinio verslo veiklų įgyvendinimą. Tačiau gilesnio strateginio bendradarbiavimo su vietos valdžia, socialiniais partneriais, valstybinėmis institucijomis – nepastebima. Todėl, Klaipėdos miesto jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro išskirtinumas nacionaliu mastu – strateginės partnerystės puoselėjimas. Taip pat būtina paminėti, kad Klaipėdos miesto savivaldybės administracija dalyvauja tarptautiniame projekte URBACT „Y kartos miestas“. („Gen-Y City“) įgyvendinime. Vienas iš šio projekto tikslų – stiprinti Klaipėdos jaunimo įvaizdį, pristatyti Klaipėdos miesto studijų, verslo ir draugišką jaunimui aplinką (Klaipėdos miesto savivaldybės administracija, 2016). Tikima, kad modeliuojamas jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras Klaipėdos mieste prisidės ir prie kitų strateginių Klaipėdos miesto jaunimo politikos klausimų įgyvendinimo.

Kita respondentų pateikta jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro Klaipėdos mieste steigimo priežastis - *bendruomeniškumo kūrimas Klaipėdos mieste*. Bendruomeniškumo skatinimas Klaipėdos mieste yra vienas iš Klaipėdos miesto 2013-2020 strateginio plėtros plano prioritetų, kuriam skiriamas didelis dėmesys. Respondentų nuomone, modeliuojamas jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras Klaipėdos mieste suburs jaunąją kartą bendriems tikslams, naujoms idėjoms ir jaunimo politikos pokyčių įgyvendinimui. Kokybinio tyrimo respondento teigimu: „<...>*jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro kūrimui yra pats tinkamiausias metas, kada yra aiškus ir pagrįstas poreikis, infrastruktūros galimybės ir projektinis finansavimas*“.

Remiantis sutelktosios grupės diskusijos duomenimis, jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras buvo nuspręstas steigti vadovaujantis jaunimo poreikiais ir vietos valdžios iniciatyva, siekiant strateginės partnerystės ir bendruomeniškumo skatinimo Klaipėdos mieste. Šiuo atveju buvo realizuota poreikio, infrastruktūros ir finansavimo galimybių sinergija, kuri užtikrins centro įsteigimą iki 2020 metų Klaipėdos mieste.

Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro tikslų ir veiklos identifikavimas

Kokybiame tyrime taip pat buvo siekiama išsiaiškinti, koks numatytas pagrindinis jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro tikslas ir veiklos Klaipėdos mieste. Sutelktosios grupės diskusijos dalyviai yra tiesiogiai susiję su modeliuojamo jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro veiklų organizavimu ir įgyvendinimu, todėl nagrinėjant ir sisteminant respondentų nuomones, identifikuojamas ***pagrindinis jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro tikslas ir veiklos Klaipėdos mieste***. Kokybinio tyrimo metu, vienas iš respondentų supažindino visus su pagrindiniu centro tikslu: „<...> sukurti daugiafunkcinės strateginės partnerystės erdves Klaipėdoje, kuriose būtų formuojamas ir stiprinamas jaunimo ir suinteresuotųjų šalių (jaunimo ir su jaunu dirbančių organizacijų, įvairioje srityje veikiančių NVO, bendruomeninių, bendrojo lavinimo, profesinio ugdymo ir aukštųjų mokyklų, verslo įmonių, socialinių partnerių, vietos/regiono valdžios institucijų ir kitų su jaunimo sektoriumi susijusių organizacijų) strateginis bendradarbiavimas bei taikant šiuolaikines informacines ir kūrybines technologijas skatinamos jaunimo iniciatyvos“. Taigi, didžiausias dėmesys kuriant jaunimo nevyriausybinių organizacijų modelį, skiriamas ***daugiafunkcinės strateginės partnerystės puoselėjimui tarp vietos valdžios, visuomenės, verslo ir jaunimo***. Pastebima, kad modeliuojamo Klaipėdos miesto jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro pagrindinis tikslas yra susietas su Klaipėdos miesto mėlynąja proveržio strategija (2017), kuri iškelia iki 2030 metų šiuos horizontaliuosius prioritetus: išvystyti talentų pritraukimo ir integracijos centrą; išvystyti tarpsektorinio verslo ir inovacijų bendradarbiavimo platformas, įtraukiant verslą, viešąjį sektorių ir mokslą; sukurti pažangias priemones, užtikrinančias visų miesto ir regiono suinteresuotų šalių įtraukimą į svarbių sprendimų priėmimą bei jų įgyvendinimą; didinti bendradarbiavimą tarp skirtingų sistemos grandžių, užtikrinant švietimo tęstinumą ir skatinant tikslinių įgūdžių formavimo platformą; pritraukti gyventi Klaipėdoje Lietuvos gyventojus.

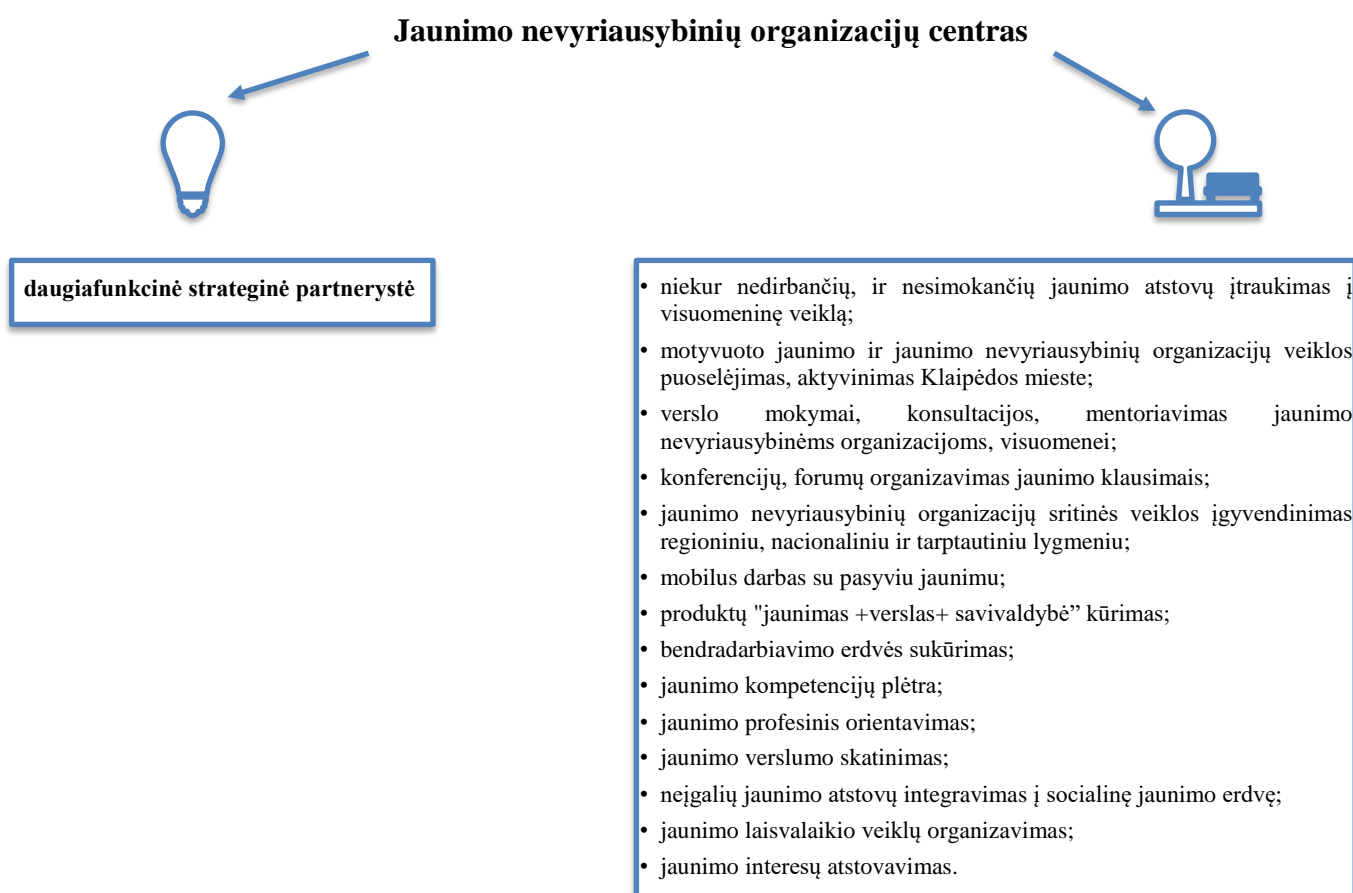
Dalis respondentų akcentavo modeliuojamo centro veiklas su niekur nedirbančiu ir nesimokančiu jaunu, pasyviomis jaunimo nevyriausybinėmis organizacijomis. Taigi, tokios veiklos kaip: ***mobilus darbas su pasyviu jaunu; niekur nedirbančių, ir nesimokančių jaunimo atstovų įtraukimas į visuomeninę veiklą; jaunimo profesinis orientavimas***, yra vienos iš aktualiausių veiklų šiandien Klaipėdos mieste. Kokybinio tyrimo respondentai patvirtino, kad niekur nedirbančio, nesimokančio jaunimo Klaipėdos mieste daugėja. 2013 metais Europos Sąjungos Taryba paskelbė rekomendaciją dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos nustatymo. Šia rekomendacija valstybės narės paskatintos užtikrinti, kad visiems jaunuoliams būtų suteikti kokybiški darbo, tolesnio mokymosi, profesinės praktikos pasiūlymai per keturis mėnesius po darbo

netekimo ar formaliojo švietimo įstaigos baigimo (Jaunimo garantijos, 2018). Todėl, modeliuojamas jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras, bendradarbiaudamas su Klaipėdos miesto savivaldybės administracija, Jaunimo garantijos koordinatoriais, Teritorine darbo birža ir verslu, siekia integruoti jaunimą į darbo rinką, padėti jiems persikvalifikuoti. Vienas iš respondentų pasiūlė, kad: „<...> reikia tokią erdvę sukurti, kur visi galėtų tas savo norimas profesines idėjas pasitikrinti.“ Šiame centre vyktų simuliaciniai profesinio orientavimo užsiėmimai, kurie leistų jaunimui labiau pažinti save, savo galimybes ir turimus įgūdžius, kurie padeda nukreipti tinkama profesine linkme. Kokybinio tyrimo respondentas papildė, kodėl centre turi būti vystomas bendradarbiavimas su verslu: „<...> Jaunas žmogus, ieškantis darbo, yra neatsiejamas dažniausiai nuo verslo. Šiuo atveju, darbdavys turi poreikį susirasti gerą darbuotoją, o jauno žmogaus praktikos trūkumą galima kartais užpildyti dalyvaujant savanorystės programoje ir jau turėti pridėtinės vertės.“. Klaipėdos miesto mėlynojoje proveržio strategijoje (2017) įtvirtintas siekis pastatyti bendradarbiavimo patalpas, orientuotas į kūrybinių industrijų, informacinių technologijų, skaitmenizacijos startuolius, kurie skatintų Klaipėdos miesto kūrybinių paslaugų ekonomiką ir jaunimo įsidarbinamumą.

Kokybinio tyrimo metu respondentai vieningai sutarė, kad centre būtinas **motyvuoto jaunimo ir jaunimo nevyriausybinių organizacijų veiklos puoselėjimas, aktyvinimas Klaipėdos mieste**. Siekiama centre sukurti tokias erdves, kuriose nuolat rinktųsi aktyvios jaunimo nevyriausybės organizacijos, įgyvendintų savo veiklas regioniniu, nacionaliniu ir tarptautiniu mastu. Vienas iš respondentų akcentavo, kad: „<...> Jaunimo nevyriausybiniams organizacijoms yra svarbi jų veiklos realizacija, galimybė įgyvendinti tikslus, planus, prisidėti prie jaunimo ir paties miesto poreikių užtikrinimo.“ Pagrindiniam centro tikslui – daugiafunkcinės strateginės partnerystės įgyvendinimui, respondentai numatė tokias centro veiklas, kaip: **verslo mokymai, konsultacijos, mentoriavimas jaunimo nevyriausybiniams organizacijoms, visuomenei; konferencijų, forumų organizavimas jaunimo klausimais; produktų "jaunimas +verslas+ savivaldybė" kūrimas; bendradarbiavimo erdvės sukūrimas; jaunimo kompetencijų plėtra; jaunimo verslumo skatinimas; neįgaliųjų jaunimo atstovų integravimas į socialinę jaunimo erdvę**. Kokybinio tyrimo respondentas pasiūlė, kad: „<...> Pavyzdžiui, šiame centre būtų didelė kompiuterių klasė, ir vienas, du talentingi mokytojai, dėstytojai, verslo praktikai, kurie duoda jaunam žmogui galimybę susipažinti, kas yra programavimas, kaip su kompiuterinėmis programomis dirbama.“ Jaunimo nevyriausybinių organizacijų atstovų nuomone, pagrindinės jaunimo neįsidarbinamumo priežastys yra susijusios su išsilavinimo neturėjimu ir arba reikiamų įgūdžių neturėjimu, reikalingu šiuolaikiniams darbo rinkos poreikiams. Remiantis 2010 metų Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu Nr. A1-234 3 str., jaunimo

veiklos plėtrą Lietuvoje lemia aktyvi jaunimo organizacijų veikla, didėjantis poreikis ugdyti atsakingas asmenybes, gebančias prisitaikyti prie kintančių šiuolaikinių sąlygų. Vienas iš kokybinio tyrimo respondentų patikslino, kad modeliuojamo jaunimo nevyriausybių organizacijų centro projekto paraiškoje taip pat numatytas - **jaunimo laisvalaikio veiklų organizavimas**. Respondentas teigė, kad: „<...> Centre numatoma įkurti sporto salę, skirtą jaunimo nevyriausybinėms organizacijoms, jaunoms šeimoms, jaunimui. Taip pat centre įsikurs kūrybinės erdvės, kurios bus panaudojamos ir profesinėje, ir pramoginėje srityje”. Kokybinio tyrimo dalyviai ragino nepamiršti, kad centre pagrindiniai dalyviai – jaunimo nevyriausybės organizacijos, kurios užtikrins **jaunimo interesų atstovavimą**: „<...> Siekiama, kad tai taptų žinoma jaunimo erdve, kur visi gali gauti jiems reikiamos pagalbos: kompetentingų institucijų konsultacijų, socialinės pagalbos, visuomeninės paskatos, verslo konsultacijų, pažinčių, žmogiškųjų išteklių idėjai įgyvendinti ir pan. Šis centras, su jame veikiančiomis jaunimo nevyriausybėmis organizacijomis, turi būti jaunimo interesų atstovautoju”.

Pagrindinis modeliuojamo jaunimo nevyriausybių organizacijų centro tikslas ir siekiamos veiklos pateiktos paveiksle (žr. 13 pav.):

13 pav. Jaunimo nevyriausybių organizacijų centro tikslų ir veiklos identifikavimas
(Šaltinis: sudarytas autorės)

Regioninių problemų sprendimas jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro pagrindu

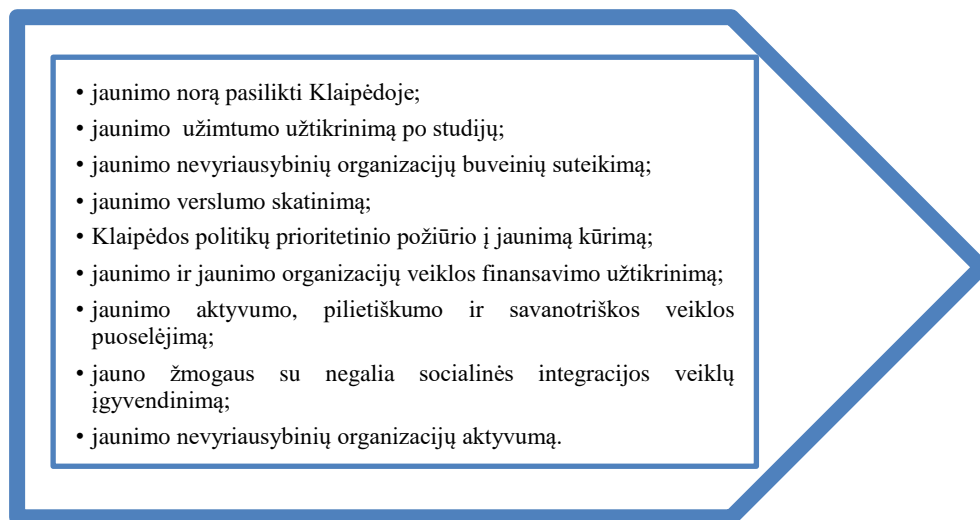
Kokybio tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kokias regionines problemas padėtų spręsti jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras Klaipėdos mieste. Sutelktosios grupės diskusijos metu buvo išskirtos **pagrindinės regioninės problemos jaunimo politikos srityje**, kurias būtina spręsti, siekiant kurti jaunimui draugišką miestą.

Viena iš pagrindinių problemų, kurią identifikavo vienas iš kokybinio tyrimo respondentų – **mažėja jaunimo Klaipėdoje**: „<...> *Mažėja studentų universitetuose, kolegijose, nes jie nemato, ką galima veikti čia Klaipėdoje po to, pabaigus.*” Klaipėdos miesto savivaldybės administracija grindžiant Klaipėdos miesto mėlynosios proveržio strategijos svarbą, išskyrė pagrindinę miesto problemą – aršėjančią konkurencinę kovą dėl jaunų ir talentingų žmonių, kai būtina agresyviai investuoti sukuriant išskirtines gyvenimo kokybės ir verslo sąlygas (Klaipėdos miesto savivaldybės administracija, 2017). Kartu su didėjančia jaunimo emigracija, sutelktosios grupės diskusijos dalyvių nuomone, pastebimas – **jaunimo užimtumo trūkumas po studijų**: „<...> *Kalbėjau su keletu studentų, tai jie gailisi, kad pasirinko studijas Klaipėdoje, ne dėl aukštosios mokyklos, bet dėl miesto, nes jie nemato, ką gali veikti po studijų. O tas, ką veikti išsiverčia į tai: iš ko uždirbti pinigų.*” Kitas respondentas paantrino, kad viena iš **jaunimo aktyvumo, pilietiškumo ir savanoriškos veiklos trūkumo** problemos priežasčių yra - **jaunimo nevyriausybinių organizacijų būveinių trūkumas**. Pasak respondentų, eilę metų Klaipėdos miesto jaunimo nevyriausybinių organizacijos susiduria su buveinių infrastruktūros problema, kuri neigiamai veikia organizacijų savanoriškos veiklos motyvaciją ir visuomeninę veiklą.

Vienas iš kokybinio tyrimo respondentų mano, kad kita Klaipėdos miesto jaunimo politikos problema, kurią gali padėti spręsti modeliuojamas jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras - **mieste nėra skatinamas jaunimo verslumas**. Respondento, dirbančio su jaunimu nuomone: „<...> *Klaipėdos mieste nėra visiškai skatinamas verslumas. Čia pagrindinė problema. Nėra motyvacijos jaunimui savo verslą daryti.*” Kitas respondentas pasidalino savo patirtimi, teigdamas, kad **Klaipėdos mieste vyrauja neprioritetinis politikų požiūris į jaunimą**. Pritardamas Klaipėdos politikų pasyviai požiūriui į jaunimo politikos klausimus mieste, respondentai pridėjo ir verslo įmonių abejingumą jaunimo atžvilgiu. Tačiau, pastebima, kad situacija keičiasi, jaunimo politikos problemų sprendimo klausimai 2017 metais integruojami į naujausių strateginių miesto dokumentų rengimą ir jų prioritetų išskyrimą. Kokybinio tyrimo respondentai mano, kad mieste vyrauja ydingas **jaunimo ir jaunimo organizacijų idėjų ir veiklos finansavimo trūkumas**: „<...> *Kur eiti Klaipėdoje jaunimui, kad gauti investiciją? Nėra Klaipėdoje, kur eiti, nėra jokių verslo angelų, jokių fondų, kas yra Vilniuje. Ir kai pradeda jaunimas kurti verslą, pats pirmasis dalykas,*

kurį daro - išsikelia į Vilnių, nes ten gauna finansavimą". Atkreipdamas dėmesį ne tik į sveiką jaunimą, bet ir jaunimo atstovus, turinčius negalia, vienas iš respondentų pastebi - **jauno žmogaus su negalia socialinės integracijos trūkumą mieste**. Sutelktosios grupės diskusijos dalyviai pripažino, kad Klaipėdos mieste yra problemų su neįgaliųjų socialine jaunimo integracija. Tikima, kad: „<...> *modeliuojamas centras padėtų tokiam jaunimui išeiti iš namų, prisidėti prie visuomeninės veiklos, mokytis kažko naujo, socializuotis, konsultuotis, susirasti naujų draugų ar net darbą*“. Vienas iš kokybinio tyrimo respondentų pateikė kritikos pačioms jaunimo nevyriausybinėms organizacijoms, identifikuodamas **jaunimo nevyriausybinių organizacijų pasyvumo** problemą jaunimo politikos srityje: „<...> *Klaipėdos jaunimui reikia politikų palaikymo, bet pirmiau reikia rodytis patiems, veikti patiems. Jei nebus jaunimo veiklos, tada ir vietos valdžios ir verslo palaikymo nebus. Klaipėdoje yra registruoti apie 30 jaunimo nevyriausybinių organizacijų, bet ar jos visos veikia aktyviai? Matome, kad ne.*”

Sutelktosios grupės diskusijos metu akcentuota, kad jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras skatintų regioninių problemų sprendimą jaunimo klausimais ir padėtų užtikrinti šiuos pokyčius: (žr.14 pav.)

14 pav. Regioniniai jaunimo politikos pokyčiai jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro pagrindu
(Šaltinis: sudarytas autorės).

Strateginė partnerystė ir bendradarbiavimo įgyvendinimas jaunimo nevyriausybinių organizacijų centre

Kokybinio tyrimo metu paprašyta visų sutelktosios grupės diskusijos dalyvių asmeniškai identifikuoti, kokiais būdais gali būti įgyvendinama strateginė partnerystė ir bendradarbiavimas modeliuojamame jaunimo nevyriausybinių organizacijų centre. Skirtingų

interesų grupių atstovai, realiai įsivaizdavo, *kokiais būdais bus siekiama užtikrinti dalyvių strateginę partnerystę ir bendradarbiavimą.*

Tyrimo metu, respondentai pateikė skirtingas bendradarbiavimo galimybes tarp skirtingų interesų grupių, vykdant modeliuojamo jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro veiklas. Viena iš jų - *verslas + jaunimas = jaunų, talentingų jaunimo atstovų paieška.* Verslo atstovai tiki, kad kuriamas centras gali tapti įdarbinimo erdve, kurioje atrandami jauni, talentingi darbuotojai. Kita - *verslas + jaunimas = bendradarbiavimo erdvės sukūrimas.* F. J. Schneideris (2007) teigė, kad bendradarbiavimo pagrindą sudaro bendri tikslai ir bendra vizija. Tačiau šiuolaikiniame pasaulyje to jau nebeužtenka, reikia žiūrėti kaip į procesą, kuriame bendradarbiaujančios šalys nusistato bendrą misiją, tikslus ir bendromis pastangomis bando įgyvendinti, reikalinga bendra veikla ir bendros aplinkos sukūrimas (D.Jezukevičiūtė, 2014, p.147). Sutelktosios grupės diskusijos metu, respondentai pritarė, kad: „<...> *Mums reikėtų tokios vietos, kur galėtų ateiti jaunimas pasitobulinti, arba bent jau susipažinti.*” Kokybinio tyrimo respondentai paantrino, kad „verslas + jaunimas“ bendradarbiavimo modelį galima papildyti dar kaip ir - *verslas + jaunimas = įgūdžiai ir idėjos = pigi darbo jėga.* Respondentų nuomone, verslas, kuris siekia taupyti ir pasitiki jaunimu, ateityje galės naudotis modeliuojamo centro paslaugomis, suteikiant papildomo darbo jaunimui ir įsigyjant tam tikras paslaugas pigiau. Vienas iš respondentų papildė, kad: „<...> *Darbas su jaunimu yra labai svarbu. Siūlome, kad verslo įmonių atstovai dirbtų kelias valandas į savaitę neatlygintinai centre, o jaunimas, matydamas tam tikrų specialistų praktinį darbą, galės klausti jiems rūpimų dalykų, prisidėti praktiškai, stebėti procesus. Tai – mokymasis“.*

Diskusijos metu, buvo išgryninta dar viena bendradarbiavimo forma – *verslas + jaunimas = jaunimo ir jaunimo nevyriausybinių organizacijų verslumo, idėjų ir veiklos finansavimas.* Keli respondentai pripažino, kad verslas gali padėti jaunimui ir jaunimo nevyriausybinėms organizacijoms finansiškai organizuojant konkursus, skiriant stipendijas, paramą ir kt. Kokybinio tyrimo respondentas pateikė platesnio bendradarbiavimo būdo pasiūlymą – *jaunimas + vietos valdžia + visuomenė + viešosios, valstybinės įstaigos = jaunimo “atradimo taškas”.* Respondentai tikisi, kad modeliuojamas jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras Klaipėdos mieste taps jaunimo traukos centru, kur viešosios ir valstybinės įstaigos, institucijos galės lengviau atrasti jaunimą, konsultuoti jį teisiniais, socialiniais ir kitais klausimais. Šiame centre bus siekiama įgyvendinti „bendrujų gėrybių lyderystę“, kurioje atstovaujama įvairioms suinteresuotoms šalims, išgryninamos viešosios problemos, atrandami problemų sprendimo variantai, galintys sukurti abipusės naudos sistemą (B. Crosby, J. Bryson, 2005, p.182). Kitas bendradarbiavimo būdas – *visuomenė+ jaunimas + viešosios įstaigos + vietos valdžia + verslas = atviras centras*

kiekvienam jaunuoliui. Respondentas sutelktosios grupės diskusijos metu pateikė visuomenės partnerystės formos pageidavimą: „<...> *Kiekvienas jaunuolis, kuris nori gauti tam tikrų institucijų ir įstaigų konsultaciją neformaliu būdu, ar prisijungti prie jaunimo organizacijų veiklos, atrasti naują užimtumo veiklą, paprašyti paramos, gali ateiti į šį centrą ir tikėtis sulaukti pagalbos. Tada savanorystė, aktyvumas, pilietiškumas, pasitikėjimas vietos valdžia bus prieinamesnė visuomenei*“. Bendradarbiavimo ir bendradarbystės paskirtis viešosios valdysenos kontekste remiantis C. Doberstein (2016), gali būti suprantama kaip „skirtingo žinojimo ir suprantimo lauku“, kuris padeda suburti skirtingus požiūris, nuomones, poreikius, patirtis ir žinias vieningų viešųjų tikslų įgyvendinimui.

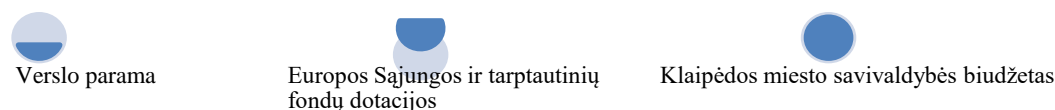
Kokybinio tyrimo respondentas sutelktosios grupės diskusijos metu pateikė šią strateginės partnerystės formą - **visuomenė+ jaunimas = jaunimo užimtumo veiklos**. Respondentas paaiškino, kad: „<...> *Kiekviena centre veikianti jaunimo nevyriausybinė organizacija vykdydavo savo visuomeninę veiklą, kurioje galės dalyvauti ir visuomenė. Bus organizuojami visuomeniniai renginiai, socialinės akcijos, iniciatyvos, mokymai, diskusijos, forumai ir pan. Visa tai skirta ne pačioms organizacijoms, o atvirai visuomenei.*” Pastebime, kad per modeliuojamo jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro veiklas siekiama priartėti prie visuomenės, skatinti jos pasitikėjimą jaunimo organizacijomis, įsijungti į visuomenines iniciatyvas, dalyvauti pilietiniuose renginiuose. Tuo tarpu kitas respondentas pateikė vietos valdžios strateginės partnerystės bendradarbiavimo formą - **vietos valdžia + jaunimas = finansavimo užtikrinimas ir jaunimo įtraukimas į vietos valdžios veiklą**. Respondentų nuomone, jaunimas ir jaunimo nevyriausybinių organizacijos suvokiamos kaip „neišnaudotas išteklius“ demokratinėje visuomenėje. Siekiama skatinti abipusį vietos valdžios ir jaunimo nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo tinklą, kai vietos valdžia skiria organizacijoms finansavimą, patalpas, o jaunimas modeliuojamo centro veiklą kontekste įsipareigoja prisidėti prie vykdomos vietos valdžios veiklos, pavyzdžiui: kuriant savivaldybei viešinimo medžiagą, padėti vietos valdžiai organizuoti renginius, vykdyti visuomenės apklausas, informuoti visuomenę, dalyvauti darbo grupių susitikimuose ir kt. Remiantis, Ch. Huxham (2003), siekiant užtikrinti efektyvų ir rezultatyvų visuomenės įsitraukimą į viešosios valdysenos procesus, būtina sukurti bendrų tikslų, išteklių, atsakomybės, demokratinių principų ir lygybės, kompromisų, pasitikėjimo įgyvendinimo praktiką, kuri užtikrintai veiktų.

Sutelktosios grupės diskusijos metu pastebimas prioritetas poreikis ir siekis skatinti skirtingų interesų grupių bendradarbiavimą, partnerystės tinklą, įgyvendinant jaunimo politikos klausimus Klaipėdos mieste. Todėl būtina skatinti Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos, jaunimo nevyriausybinių organizacijų, verslo įmonių, visuomenės, valstybinių įstaigų ir institucijų,

jaunų šeimų bendradarbiavimą per įvairias modeliuojamo jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro veiklas, siekiant centro veiklos tęstinumo, plėtros ir kokybės užtikrinimo.

Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro finansavimas

Sutelktosios grupės diskusijos metu buvo identifikuoti pagrindiniai jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro *finansavimo šaltiniai* (žr. 15 pav.).

15 pav. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro finansavimo šaltiniai
(Šaltinis: sudarytas autorės).

Vienas iš pagrindinių centro finansavimo šaltinių - biudžetinis Klaipėdos miesto savivaldybės finansavimas, kuris užtikrins centro administravimo, eksplotavimo, veiklos funkcijas. Sutelktosios grupės diskusijos metu buvo akcentuotas ir verslo poreikis skirti finansavimą jaunimo nevyriausybiniams organizacijoms, kad jos galėtų plačiau, kokybiškiau, šiuolaikiškiau įgyvendinti numatytas veiklas. Verslo parama jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrams yra tapusi tradicija tokiose šalyse kaip Malta, Šveicarija, Vokietija.

Nagrinėjant modeliuojamo centro finansavimo šaltinių galimybes, didelis dėmesys skiriamas Europos Sąjungos ir kitiems tarptautiniams fondams. Šis finansavimo šaltinis sutelktosios grupės diskusijos metu buvo išskirtas, kaip būdas pritraukti papildomo finansavimo, tarptautinti centro veiklas, įsigyti naujausias komunikacines technologijas, šviesti jaunimą regioniniu, nacionaliniu ir tarptautiniu mastu. Informacinio portalo „Welcome Europe“ duomenimis, šiuo metu jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrai gali pasinaudoti 57 Europos paramos fondų finansavimo galimybėmis, tokiomis kaip: *European youth foundations*, *Active citizens*, *Eurodyssee*, *Creative Europe*, *Erasmus for young entrepreneurs* ir kt. (2018 m. kovo 11 d. duomenimis). Taigi, šių trijų pagrindinių finansavimo šaltinių nuolatinė sinergija užtikrins, kad jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras Klaipėdos mieste bus ne tik vienintelė daugiafunkcinės strateginės partnerystės erdvė jaunimui, bet ir išliks gerosios patirties pavyzdžiu, kaip efektyviai sprendžiamos regioninės jaunimo politikos problemos šiandien.

Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro identitetas

Sutelktosios grupės diskusijos metu, bendraujant su skirtingų interesų grupių atstovais, buvo išgryninti *esminiai jaunimo nevyriausybinių centro identitetiniai bruožai*, kurie yra svarbūs Klaipėdos miestui ir regionui. Šie identitetiniai bruožai apibrėžia, kokio centro norima Klaipėdos mieste, ko iš jo tikimasi ir kuo jis išsiskirs nuo kitų panašaus pobūdžio centrų Lietuvoje, pasaulyje.

- *visą parą veikiantis jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras* - numatoma centro veiklos koncepcija “24/7”, kuri tikimasi, kad taps inovatyvia ir patrauklia jaunam žmogui, įveiklins šiuolaikinius jaunimo poreikius. Analogiško ar panašios koncepcijos jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro Lietuvoje ir Baltijos šalių regione – nėra.

- *strateginės partnerystės erdvė jaunimui* - jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro partnerystės tinklo kūrimas, įtraukiant visuomenę, verslą, vietos valdžią, valsybines institucijas ir įstaigas ne tik į centro modeliavimo etapą, bet ir į veiklų planavimo ir įgyvendinimo procesus.

- *daugiafunkcinė veikla* - jaunimo nevyriausybinių organizacijų centre numatomas daugiafunkcinės veiklos įgyvendinimas. Centro veikla siekiama neapsiriboti vien tik jaunimo nevyriausybinių organizacijų sritine veikla, bet ir įkurti laisvalaikio veiklų laboratorijas, sporto erdves, verslo inkubatorius, mokymosi sales, kūrybines dirbtuves, neformalių susitikimų erdves, darbo vietas ir viešųjų įstaigų konsultacijų bazes. Visos šios erdvės orientuotos į jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro daugiafunkcionališkumą ir veiklos mastą.

- *regioniniai pokyčiai* - jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro kūrimą paskatino jaunimo nevyriausybinių organizacijų ir vietos valdžios dialogas, kurio pagrindu siekiama spręsti aktualiausias jaunimo politikos problemas Klaipėdos mieste, tokias kaip: jaunimo emigracija, nedarbas, jaunimo nevyriausybinių organizacijų pasyvumas ir verslumas. Todėl šis jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras yra strateginis Klaipėdos miesto savivaldybės tikslas, kurio siekiama spręsti esamas jaunimo politikos problemas Klaipėdos mieste.

- *nuolatinė veikla ir ilgalaikiškumas* - centro veikla yra orientuota į ilgalaikių Klaipėdos miesto strateginių tikslų siekimą, nuolatinę veiklą, ne pragmatiškus tikslus. Siekiama, kad centro vystoma strateginė socialinė partnerystė užtikrins novatoriško instituto sukūrimą, kuris suvienys vietos valdžią, jaunimą, visuomenę ir verslą kasdieninių tikslų siekimui. Centro steigimas, veiklos kūrimas nėra laikinas projektas. Šis centras įgis viešosios įstaigos statusą ir bus įtrauktas į

Klaipėdos miesto biudžetinių įstaigų sąrašą. Centras bus lygiateisis vietos valdžios partneris, kuris padės užtikrinti regioninių jaunimo politikos tikslų įgyvendinimą. Centro veiklos bus įtraukiamos į ilgalaikius Klaipėdos miesto savivaldybės planavimo dokumentus.

- **18-29 amžiaus jaunimas** - centro veiklos išskirtinai orientuotos į 18-29 amžiaus jaunimą, kuris baigia aukštojo mokslo ir bendrojo lavinimo įstaigas. Šis jaunimas yra jautriausia Klaipėdos miesto jaunimo grupė, kuri yra ekonomiškai, socialiniai ir politiškai pažeidžiama ir pasyvi. Todėl šis centras orientuotas į vyresnio amžiaus jaunimo socializacijos, verslumo, integracijos ir visuomeninio skatinimą, užtikrinant jų rezultatų pasilikimą Klaipėdos mieste ir kokybišką gyvenimą.

- **verslumo skatinimas** - centro prioritetas - verslumas. Pagrindinės šio centro veiklos skirtos jaunimo nevyriausybių organizacijų ir pavienių jaunimo atstovų profesiniam užimtumui, nuolatiniam mokymuisi, karjeros planavimui, įsidarbinamumo ir visuomeninio aktyvumo skatinimui. Vietos valdžios, verslo, visuomenės pagrindinis tikslas - per daugiafunkcines centro veiklas užtikrinti jaunimo pilietiškumą, verslumą, skatinti jų įsidarbinamumą, ekonominę laisvę.

- **Klaipėdos miesto, kaip „jaunatviško miesto“ populiarinimas** - aktyvia centro veikla siekiama skatinti Klaipėdos jaunimo žinomumą regioniniu, nacionaliniu ir tarptautiniu mastu. Vietos valdžia, socialiniai partneriai, verslas padės jaunimo nevyriausybinėms organizacijoms rengti tarptautines paraiškas, dalyvauti užsienio renginiuose, organizuoti tarptautines jaunimo politikos konferencijas, jaunimo nevyriausybių organizacijų parodas. Siekiama skatinti jaunimą kurti ilgalaikius bendradarbiavimo tinklus su užsienyje įsikūrusiais jaunimo nevyriausybių organizacijų centrais, dalintis gerąja patirtimi strateginės partnerystės srityje.

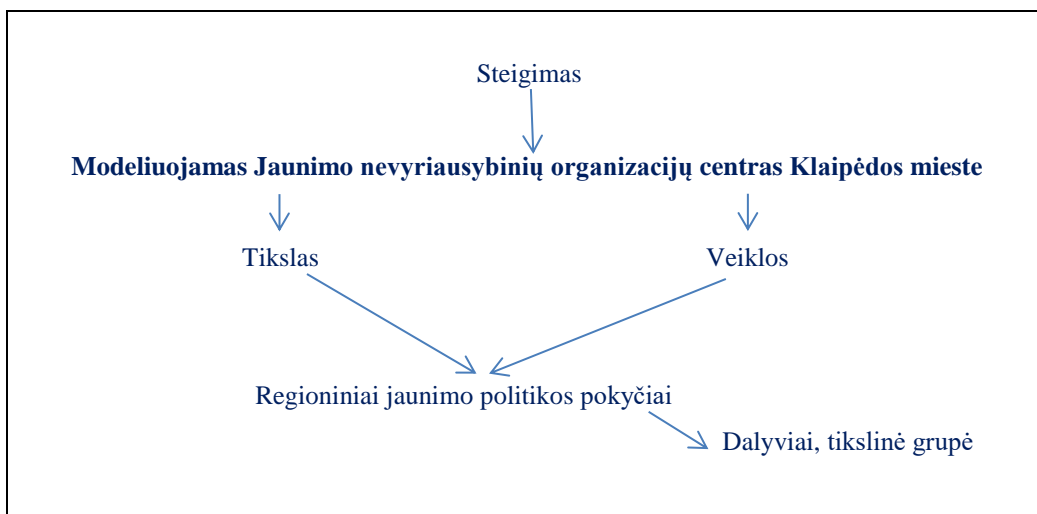
- **bendradarbiavimas skatinimas** - centro modelis orientuotas į bendruomeniškumo skatinimą, strateginę partnerystę, kuri sukuria aliuziją į pakaitalą aukštajam mokslui. Centro veiklos padės jaunam žmogui „pasimatuoti profesijos batus“, įgyti neformalias kompetencijas, profesinius įgūdžius, ugdyti asmenines kompetencijas ir kurti profesinę ateitį.

Analizuojant modeliuojamo nevyriausybių organizacijų centro identitetinius bruožus pastebima aiški aliuzija į ilgalaikio, modernaus, rezultatyvaus instituto kūrimą Klaipėdos mieste. Centro pagrindu bus kuriama daugiafunkcinė strateginės partnerystės erdvė jaunimui, kurios pagalba bus vienijamos skirtingos interesų grupės ir sprendžiamos esminės jaunimo politikos problemos Klaipėdos mieste. Kuriamas jaunimo nevyriausybių organizacijų centras Klaipėdos mieste išsiskiria iš panašių centrų Lietuvoje ir pasalyje savo veiklos baze, tiksline grupe,

tarpinstitucinio bendradarbiavimo tinklo kūrimu, strategiškumu, prioritetinėmis sritimis ir paskirtimi.

3.3. Kokybinio tyrimo rezultatų apibendrinimas

Siekiant pateikti išsamų steigiamo Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro modelį Klaipėdos mieste, informacija sisteminama pagal šią loginę centro modeliavimo schemą (žr. 16 pav.):

16 pav. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro modeliavimo schema
(Šaltinis: sudarytas autorės)

Apibendrinant kokybinio tyrimo duomenis, ir remiantis sutelktosios grupės diskusijos dalyvių asmenine, profesine požiūrių analize, priede Nr. 4 pateikiamas jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro, kaip daugiafunkcinės strateginės partnerystės erdvės jaunimui Klaipėdos mieste, vizualinis modelis. Vizualiniame jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro modelyje pateikiami esminiai centro tikslai, veiklos kryptys, regioniniai prioritetai, vykdytojų grupės.

Modeliuojamo jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro širdyje - daugiafunkcinės strateginės partnerystės kūrimas Klaipėdos mieste. Centro steigimą sąlygojo pirminis jaunimo nevyriausybinių organizacijų ir Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos dialogas, kurio metu jaunimo poreikiai buvo realizuojami, inicijuojant modernaus centro steigimą. Planuojamos centro veiklos, tokios kaip: mobilus darbas su pasyviu jaunimu; produktų "jaunimas +verslas+ savivaldybė" kūrimas; bendradarbiavimo erdvės sukūrimas; jaunimo kompetencijų plėtra; jaunimo profesinis orientavimas; jaunimo verslumo skatinimas; jaunimo laisvalaikio veiklų

organizavimas; jaunimo interesų atstovavimas ir kitos, tiesioginiai orientuotos į šiuolaikines Klaipėdos miesto jaunimo politikos problemas. Aktyvia centro veikla siekiama užtikrinti ilgalaikių regioninių pokyčių siekimą - jaunimo emigracijos mažinimą; jaunimo užimtumo užtikrinimą po studijų, mokslo; jaunimo verslumo skatinimą; jaunimo nevyriausybinių organizacijų savanoriškos veiklos puoselėjimą ir veiklos finansavimo užtikrinimą.

Didžiausias dėmesys centre skiriamas partnerystės kūrimui, bendradarbiavimo užtikrinimui, kurio centre - jaunimo nevyriausybinių organizacijų, verslas, vietos valdžia, visuomenė, jaunos šeimos, valstybinės institucijos, įstaigos. Šių dalyvių aktyvi, nuolatinė, atsakinga partnerystė ir veiklos sinergija užtikrins nuoseklų regioninių rezultatų siekimą ir veiklos plėtrą. Visos centro veiklos, identitetiniai bruožai išskirtinai atliepia esamus centro dalyvių poreikius, kurie yra aktualūs Klaipėdos miestui šiandien ir tikima, kad taps gerosios patirties pavyzdžiu ateityje. Tokių veiklos principų išskelimas, kaip jaunimo verslumo skatinimas; centro veikla 24/7; daugiafunkcinės veiklos kūrimas ir kt., akcentuoja modeliuojamo jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro išskirtinumą nuo kitų panašaus pobūdžio centrų nacionaliniu ir tarptautiniu mastu.

Tik stipri jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro dalyvių partnerystė gali užtikrinti galimų rizikų prevenciją, kai kyla pavojus išlaikyti centro veiklų tęstinumą ateityje; vietos valdžios lyderiavimą ir atsakingą veiklos koordinavimą; aktyvų jaunimo norą veikti; centro traukos užtikrinimą; bendradarbiavimo mentaliteto kūrimą; neperdėtą jaunimo nevyriausybinių organizacijų konkurenciją; sinergiją nuo deklaruojamos ir realios veiklos; nuolatinių, o ne pragmatiškų veiklų vykdymą; abipusės naudos suvokimą. Svarbu pozityviai priimti būsimas veiklos ir plėtros rizikas, kylančius sunkumus ir toliau siekti numatytų tikslų.

Modeliuojamas jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras Klaipėdos mieste šiandien yra kūrimo procese. Tai naujos kartos iššūkis vietos valdžiai, kai į viešojo administravimo procesus yra integruojami Naujojo viešojo valdymo principai, demokratiniai, postmodernistiniai bendradarbiavimo modeliai. Realistiniu požiūriu, jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras neišspręs visų esamų Klaipėdos miesto jaunimo politikos problemų, bet tikrai prisidės prie jų sprendimo ir demografinių, socialinių, ekonominių, politinių rodiklių gerinimo. Tai drąsus, išskirtinis Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos žingsnis link draugiško miesto jaunimui kūrimo. Nuoširdus noras, atsakingi darbai, stipri partnerystė gali padėti spręsti esamas skaudžias jaunimo politikos problemas Klaipėdos mieste. Svarbu tikėti tuo ir aktyviai veikti.

IŠVADOS

1. Išanalizavus ir apibendrinus mokslinę literatūrą, nustatyta, kad jaunimo nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimas su vietos valdžia ir visuomene, šiandien kuria novatorišką daugiafunkcinių centrų steigimo tradiciją, kuri įgalina jaunimo nevyriausybines organizacijas institucionalizuotai prisidėti prie regioninių jaunimo politikos pokyčių kūrimo ir aktualių jaunimo problemų sprendimo. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras – bendradarbystės, verslumo, visuomeniškumo ir socialinių iniciatyvų platforma. Savo vykdomos veiklos mastu ir įvairiapusiškumu, jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrai tampa aktyviais viešosios politikos kūrėjais: visuomenės informatoriais, jaunimo konsultantais, socialinės pagalbos teikėjais, švietimo paslaugų ekspertais, laisvalaikio užimtumo organizatoriais, visuomeninių renginių ir iniciatyvų įgyvendintojais, viešųjų paslaugų teikėjais. Steigiami jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrai dažnai sprendžia tokias nepopuliarias, bet aktualias jaunimo politikos problemas, kurioms vietos valdžia, viešosios valdysenos institucijos ir politikai skiria nepakankamai dėmesio. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrai ne tik tarnauja visuomenei bei jos poreikiams, bet ir ugdo kūrybiškus ateities vizionierius, kurie savo iniciatyva ir idėjomis, bendradarbiaujant su skirtingomis demokratinės visuomenės pusėmis keičia regionų socialinę, ekonominę, politinę bei visuomeninę aplinką. Jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrai yra vienas iš svarbiausių demokratinės visuomenės trianguliacijos pagrindų, kuriame skatinamas valdžios, verslo ir visuomeninio sektoriaus bendradarbiavimas visuomenės gerovės kūrimui.

2. Tyrimo metu nustatyta, kad jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrų įtaka pasaulyje didėja. Skirtinguose kontinentuose, valstybėse ir regionuose steigiami jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrai atliepia esmines jaunimo politikos problemas būdingas konkrečiam regionui: jaunimo emigracija, skurdas, nedarbas, pilietiškumo stoka, išsimokslinimo trūkumas, neužimtumas ir kt. Suprasdamos jaunimo nevyriausybinių organizacijų augančią socialinę galią regionuose, užsienio šalių vietos valdžios institucijos inicijuoja daugiafunkcinių centrų steigimą, kaip veiksmingą viešosios politikos instituto (*angl. think tank*) kūrimą, kuris formuoja šiandienai svarbiausių socialinių paslaugų tinklą, plėtoja vietos valdžios veiksmų skaidrumą, skatina visuomenės sąmoningumą ir socialinę bendraautorystę viešuosiuose regionų procesuose. Atlikus lyginamąją analizę, galime teigti, kad Amerikietiško, Skandinaviško, Baltijos šalių ir Afrikietiško modelių jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrų veiklos rezultatai, skatina jaunimo aktyvumo, visuomeniškumo ir socialinio įsitraukimo indekso didėjimą JAV, Norvegijos, Latvijos ir Vakarų Afrikos regionuose. Tuo metu Lietuvoje neturime panašaus pobūdžio jaunimo nevyriausybinių organizacijų ir vietos valdžios veiklos tarpininkavimo pavyzdžių, ko pasekoje

Klaipėdos miestas susiduria su jaunimo nedarbu, emigracija, socialine diskriminacija, savanorystės stoka ir visuomeniniu pasyvumu. Remiantis užsienio šalių gerąja patirtimi, modeliuojamas jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras Klaipėdos mieste, kaip daugiafunkcinės strateginės partnerystės erdvė jaunimui, tikima padės spręsti esamas jaunimo socialines, ekonomines, bei politines problemas, sukuriant draugišką miestą jaunimui.

3. Tyrimo metu nustatyta, kad modeliuojamas jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras Klaipėdos mieste steigiamas vietos valdžios iniciatyva, atliepiant jaunimo nevyriausybinių organizacijų poreikius. Esminis centro rodiklis – daugiafunkcinės strateginės partnerystės kūrimas tarp Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos, verslo, jaunimo nevyriausybinių organizacijų, visuomenės, su jaunimu dirbančių organizacijų, valstybinių įstaigų, institucijų. Modeliuojama, kad per jaunimo kompetencijų plėtrą, verslumo skatinimą, mobilų darbą su pasyviu jaunimu, profesinį orientavimą, laisvalaikio veiklų organizavimą, interesų atstovavimą, konsultavimą, bendradarbiavimo erdvės sukūrimą ir novatoriškų produktų „jaunimas + verslas + savivaldybė“ kūrimą, bus sprendžiamos aktualios jaunimo politikos problemos Klaipėdos mieste. Šiuo centru siekiama skatinti jaunimo norą pasilikti Klaipėdoje, užtikrinti jo užimtumą po studijų, suteikti buveines jaunimo nevyriausybiniams organizacijoms, skatinti verslumą, prioritetinį Klaipėdos politikų požiūrį į jaunimą, suteikti finansavimą jaunimo nevyriausybinių organizacijų veikloms, prisidėti prie visuomenės pilietiškumo ir savanoriškos veiklos puoselėjimo, integruoti jaunimą su negalia į aktyvią visuomeninę veiklą. Modeliuojamas jaunimo nevyriausybinių organizacijų centras Klaipėdos mieste, tarpinstitucinis iššūkis iki 2020 metų, orientuotas į esminius Klaipėdos miesto jaunimo politikos pokyčius bei naujų bendradarbiavimo ir bendradarbystės tradicijų kūrimą viešajame sektoriuje.

Ateities moksliniai tyrimai. Šio centro modeliavimas – pirminis planavimo procesas, kurio etape svarbiausia išlaikyti steigiamo jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro identitetą ne tik nacionaliniu, bet ir tarptautiniu mastu. Tolesni kokybiniai ir kiekybiniai tyrimai gali būti plėtojami centro veiklos kokybės; rezultatų sinergijos su jaunimo politikos problemų sprendimu; tarpinstitucinio bendradarbiavimo; kuriamos socialinės, ekonominės, visuomeninės vertės Klaipėdos miestui vertinimo; galimų centro veiklos tobulinimo galimybių kontekste.

LITERATŪRA

ACER 'Understanding Youth Pathways' Conference. 2001. Regional and local government initiatives to support youth pathways: lessons from innovative communities. Melbourne. 23 p.

Bergeno jaunimo organizacijų centras. [interaktyvus] .[žiūrėta: 2017 m. rugpjūčio 12 d.]. Prieiga per Internetą: (<http://bergenvolunteers.org/info.aspx?c=01e46acf5147f257&n=56&p=Youth>)

Big Social Capital. 2016. Transforming social investment. [interaktyvus]. [žiūrėta: 2017 m. gegužės 20 d.]. Prieiga per Internetą: <<http://www.bigsocietycapital.com/what-we-do>>.

Bileišis M., Stasiukynas A., Laniauskas J., Lasevičiūtė U. 2015. 2005-2014 m. Jaunimo politikos apžvalga. Lietuvos jaunimo organizacijų taryba. 86 p.

Bitinas B., Rupšienė L., Žydžiūnaitė V. 2008. Kokybinių tyrimų metodologija. Vadovėlis vadybos ir administravimo studentams. Klaipėda: .Jokužio leidykla-spaustuvė. 304 p.

Braczyk H.J., Heidenreich M. 1997. Regional governance structures in a globalized world. P. 414-440. [interaktyvus]. [žiūrėta: 2017 m. rugpjūčio 10 d.]. Prieiga per Internetą: <<http://www.sozialstruktur.uni-oldenburg.de/dokumente/ris16.pdf>>.

Bučaitė-Vilkė J., Motiejūnaitė D. 2011. Tarpinstitucinės partnerystės ir pilietinio sektoriaus vaidmuo sprendžiant vietos problemas. Social Work. Nr.10 (1) 86-96 p. [interaktyvus] [žiūrėta: 2017 m. gegužės 9 d.]. Prieiga per Internetą: <https://www.mruni.eu/upload/iblock/9ea/12_bucaite-vilke_motiejunaite.pdf>.

Bučinskas A., Giedraitytė V., Raipa A. 2014. Tinklaveika viešojo valdymo pokyčių struktūroje. Klaipėdos universitetas (Lietuva), Mykolo Romerio universitetas (Lietuva). Regional Formation and Development Studies, No. 2 (10). P. 46-57.

Bučinskas A., Juškevičienė L., Dvorak J. 2014., Towards Masters of Partnerships in Public Administration 68 p. [interaktyvus] .[žiūrėta: 2017 m. gruodžio 12 d.]. Prieiga per Internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2999901>

Butkevičienė E., Vaidelytė E. 2013. Nevyriausybinės organizacijos ir jų veikla. Mokomoji knyga. 98 p. Kaunas: Technologija.

Castells M. 2005. Tinklaveikos visuomenės raida. Vilnius: Poligrafija ir informatika. 528 p.

Charities act. 2009. Arrangement of sections. Part 1. 82 p. [interaktyvus]. [žiūrėta: : 2017 m. gegužės 20 d.]. Prieiga per Internetą: <<http://www.oireachtas.ie/documents/bills28/acts/2009/a0609.pdf>>.

Civinskas R., Tamutienė I., Lazauskienė A. 2014. Lietuvos jaunimo įgalinimas. Situacijos analizė. 78 p. Kaunas.

Coussée F., Verschelden G., Williamson H. 2009. The History of Youth Work in Europe–Relevance for Youth Policy Today, 3 tomas. Council of Europe, 272 p.

Crosby B., Bryson J. 2005. A leadership framework for cross-sector collaboration. *Public management*, 7:2. P. 177-201.

Dahl R. 2001. *Who Governs?: Democracy and Power in an American City*. Yale University Press, New Haven, Conn., 1961. Cit. iš Wayne Parsons, *Viešoji politika: Politikos analizės teorijos ir praktikos įvadas*. Vilnius: Eugrimas. 133 p.

Darnios plėtros strategija 1992 m. [interaktyvus]. [žiūrėta: 2017 m. rugpjūčio 7 d.]. Prieiga per Internetą: <<http://mea.gov.in/in-focus-article.htm?19953/Rio4320+Summit>>

Doberstein C. 2016. Designing collaborative governance decision-making in search of a collaborative advantage. *Public management*, 18-6. P. 819-841.

Dromantienė L. 2003. Nevyriausybių organizacijų vaidmuo stiprinant socialinę sanglaudą. Lietuvos teisės universitetas. 15-24 p. [interaktyvus] [žiūrėta: 2017 m. gegužės 12 d.]. Prieiga per Internetą: <https://www.mruni.eu/upload/iblock/57e/2_dromantiene.pdf>.

Dvorak J. 2009. Piliečių dalyvavimo viešajame administravime iniciatyvų vertinimas: savivaldybių tarnautojų požiūris. *Politikos mokslų almanachas* 5. P. 51-70. [interaktyvus] [žiūrėta: 2017 m. gegužės 11 d.] Prieiga per Internetą: <http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:J.04~2009~ISSN_2029-0225.V_5.PG_51-70/DS.002.0.01.ARTIC>.

European Commission. 2015. European youth report. Flash Eurobarometer 408- TNS Political ad Social. 97 p.

Europos komisija. 2009. ES jaunimo strategija. Investicijos ir galimybių suteikimas Atnaujintas atvirasis koordinavimo metodas, taikomas sprendžiant jaunimo problemas ir suteikiant jiems daugiau galimybių. KOM(2011) 568. 54 Briuselis. 14 p. [interaktyvus]. [žiūrėta: 2017 m. gegužės 20 d.]. Prieiga per Internetą: <http://www.3sektorius.lt/docs/5_2013-02-17_13:37:52.pdf>.

Eurostat. 2015. Being young in Europe today. 2015 edition. 214 p. [interaktyvus] [žiūrėta : 2017 m. gegužės 21 d.]. Prieiga per Internetą: <<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/6776245/KS-05-14-031-EN-N.pdf/18bee6f0-c181-457d-ba82-d77b314456b9>>.

Forkby T., Kiilakoski T. 2014. Building capacity in youth work: Perspectives and practice in youth clubs in Finland and Sweden. *Youth and Policy*. [interaktyvus] [žiūrėta: 2017 m. gegužės 20 d.]. Prieiga per Internetą: <http://www.youthandpolicy.org/wp-content/uploads/2013/04/forkby_kiilakoski.pdf>.

Gailius Ž., Malinauskas A., Petkauskas D., Ragauskas L. 2013. Darbo su jaunimo grupėmis vadovas. *Neformaliojo ugdymo praktika Lietuvoje*. 157 p. Leidykla-spaustuvė „Firidas“. Vilnius.

Gaiser W., Rijke J., Spanning R. 2010. Youth and political participation — empirical results for Germany within a European context. [interaktyvus] [žiūrėta: 2017 m. gegužės 20 d.]. Prieiga per Internetą: <<http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/110330881001800404>>

Ghanos jaunimo organizacijų centras . [interaktyvus] [žiūrėta: 2017 m. rugpjūčio 12 d.]. Prieiga per Internetą: <https://www.facebook.com/sasoghanaorg/>

Holey P., Leverett S. 2011. Children and Young People's Spaces. The open Universities. 176 p.

Hood C. 1995. The „new public management“ in the 1980s: variation on the theme. Pergamon. No. 2/3. P. 93-109. [žiūrėta: 2017 m. rugpjūčio 10 d.]. Prieiga per Internetą: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.464.4899&rep=rep1&type=pdf>

Huxham Ch. 2003. Theorizing collaboration practice. Public Management, 5:3. P. 401-423.

Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. 2015. Integruotos jaunimo politikos plėtra. 36 p. [interaktyvus]. [žiūrėta: 2017 m. gegužės 20 d.]. Prieiga per Internetą: <http://www.jrd.lt/uploads/IJPP%20baigiamasis%20leidinys_2015.pdf>.

Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. 2010. Jaunimo politika Lietuvoje. Vilnius. 30 p. [interaktyvus]. [žiūrėta: 2017 m. gegužės 24 d.]. Prieiga per Internetą: <http://www.jrd.lt/uploads/dokumentai/jrd/jaunimo_politika/Jaunimo%20re...a%20Lietuvoje.pdf>.

Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. 2012. Jaunimo politikos įgyvendinimo kokybės 53 Lietuvos savivaldybėse lyginamosios analizės ataskaita. Vilnius. 191 p. [interaktyvus]. [žiūrėta: 2017 m. gegužės 22 d.]. Prieiga per Internetą: <http://ijpp.lt/file/LYGINAMOJI_ANALIZE_1.pdf>.

Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. 2014. Jaunimo problemų sprendimo planų įgyvendinimo savivaldybėse stebėsenos analizė. 31 p. [interaktyvus]. [žiūrėta: 2017 m. gegužės 20 d.]. Prieiga per Internetą: <<http://www.jrd.lt/uploads/JPSP%20analize.pdf>>.

Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. 2015. Darbo su jaunimu įgyvendinimo Lietuvoje situacijos analizė. 73 p.

Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. 2013. Jaunimo organizacijos ir savanoriška veikla. Lietuvos jaunimo organizacijų taryba. 22 p.

Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. 2015. Jaunimo situacijos apžvalga 2015 m. 18 p. [interaktyvus]. [žiūrėta: 2017 m. gegužės 27 d.]. Prieiga per Internetą: <http://www.jrd.lt/uploads/Tyrimai/jaunimo%20situacijos%20ap%C5%BEvalga%202015.pdf>

Jezukevičiūtė D. 2014. Jaunimo verslios aplinkos plėtra: viešojo ir NVO sektorių bendradarbiavimas Kaune. Socialinis ugdymas. Nr. 2. P.145-159.

Jociūtė A., Stankevič B., Urbanovič J., Bileišis M, Stasiukynas A. 2013. Jaunimo nevyriausybinų organizacijų kuriama vertė ir jos potencialas Lietuvoje. Konferencijos medžiaga. 32 p. [interaktyvus]. [žiūrėta: 2017 m. gegužės 20 d.]. Prieiga per Internetą: <http://www.jrd.lt/uploads/2014%20MP%20konferencija%20pranesimai/Stasiukynas_Balaisis_ir_k t..pdf>.

Kaletka Ch., Pelka B., Diaz A., and others. 2014. Escouts: intergenerational learning in blended environments and Spaces (ilbes) for social inclusion. [interaktyvus]. [žiūrėta: 2017 m. gegužės 20

d.]. Prieiga per Internetą: <http://bastianpelka.de/wordpress/wp-content/uploads/2014/05/EDEN-120213-3-FINAL.pdf>

Klaipėdos miesto savivaldybė. 2017. Klaipėdos miesto mėlynoji proveržio strategija. [interaktyvus]. [žiūrėta: 2018 m. gegužės 12 d.]. Prieiga per Internetą: <https://www.klaipeda.lt/data/public/uploads/2018/04/t1-89pr1.pdf>

Klaipėdos miesto savivaldybė. 2016. 2017-2019 m. Klaipėdos miesto savivaldybės jaunimo politikos plėtros programos Nr. 09 tikslų, uždavinių, priemonių, išlaidų ir produkto kriterijų suvestinė. 6 p.

Klaipėdos miesto savivaldybės taryba. 2013. Klaipėdos miesto savivaldybės 2013–2020 metų strateginis plėtros planas. 50 p. [interaktyvus]. [žiūrėta: 2017 m. gegužės 22 d.]. Prieiga per Internetą: <http://www.klaipeda.lt/lit/Klaipedos-miesto-savivaldybes-20132020-metu-3138>.

Labanauskaitė D., Skučaitė G. Brazauskas J. 2015. Galimybių studija „Klaipėdos jaunimo situacijos tyrimas“. 179 p. [interaktyvus]. [žiūrėta: 2017 m. rugpjūčio 14 d.]. Prieiga per Internetą: http://www.jrd.lt/uploads/2016%20tyrimai/Galimybiu%20studija_Jaunimo%20situacijos%20tyrimas.pdf

Laurėnas V. 2017. Spartėjančios visuomenės politinis režimas. KU leidykla. 460 p.

Lietuvos jaunimo organizacijų taryba. 2014. Jaunimo nevyriausybinų organizacijų kuriama socialinė vertė. Tyrimo ataskaita. Vilnius. 112 p. [interaktyvus]. [žiūrėta: 2017 m. gegužės 20 d.]. Prieiga per Internetą: <http://www.jrd.lt/uploads/Methodiniai%20leidiniai/2013-2014%20m.%20Jaunimo%20NVO%20kuriama%20socialine%20verte.pdf>.

Lietuvos Respublikos Seimas. 2003. Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymas. Nr. IX-1871. Vilnius. 6 p. [interaktyvus] [žiūrėta: 2017 m. gegužės 23 d.]. Prieiga per Internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/oldsearch.preps2?Condition1=267613&Condition2=>>.

Lietuvos Respublikos Seimas. 2012. Nutarimas dėl valstybės pažangos strategijos „Lietuva 2030“ patvirtinimo. Nr. XI-2015. Vilnius. 30 p.

Lietuvos Respublikos Seimas. 2016. Nutarimas dėl Septynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos. Nr. XIII-82. Vilnius. 141 p.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija. 2015. Įsakymas dėl regioninės jaunimo politikos stiprinimo 2015–2017 metų veiksmų plano patvirtinimo. Nr. A1-11. 11 p. [interaktyvus] [žiūrėta: 2017 m. gegužės 20 d.]. Prieiga per Internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ec037cf097d411e48910ce15e7daff9a>.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija. 2015. Įsakymas dėl regioninės jaunimo politikos stiprinimo 2015–2017 metų veiksmų plano patvirtinimo. Nr. A1-11. 11 p.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija. 2011. Bendruomeninių organizacijų ir bendruomenių centrų veiklos ir galimybių plėtojimo tyrimas. 55 p.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija. 2017. Nacionalinės jaunimo politikos 2011–2019 metų plėtros programos įgyvendinimo 2017–2019 metų veiksmų planas. Nr.

AL-181. [interaktyvus] .[žiūrėta: 2017 m. rugpjūčio 10 d.]. Prieiga per Internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/24a6ea50200a11e78397ae072f58c508>>

Lietuvos Respublikos Vyriausybė. 2012. Nutarimas dėl viešojo valdymo tobulinimo 2012-2020 metų programos patvirtinimo. Nr. 1717. Vilnius. 19 p.

Lietuvos statistikos departamentas. 2013. Jaunimo statistinis portretas. 52 p. [interaktyvus]. [žiūrėta: 2017 m. gegužės 20 d.]. Prieiga per Internetą: <<http://www.jrd.lt/uploads/Jaunimo%20statistinis%20portretas2013.pdf>>.

Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras. 2014. Nevyriausybinių organizacijų ir valstybinio sektorių bendradarbiavimas. Studija. 72 p. [interaktyvus]. [žiūrėta: 2017 m. gegužės 20 d.]. Prieiga per Internetą: <http://www.3sektorius.lt/docs/NVOdalyvavimasSFVPstudija_2014-03-0_15:31:07.pdf>.

Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras. 2012. Pilietiškumas ir pilietinė visuomenė. Lyginamoji pilietiškumo sampratos analizė. 53 p.

NVO Avilys. 2017. [interaktyvus]. [žiūrėta: 2018 m. kovo 7 d.]. Prieiga per Internetą: <http://savanoryste.gerapraktika.lt/imones/nvo-avilys>

NVO teisės institutas. 2015. NVO ir valdžios sektorių bendradarbiavimas: geroji Europos praktika ir pilotinis modelis Lietuvai. 57 p. [interaktyvus] . [žiūrėta: 2017 m. gegužės 20 d.]. Prieiga per Internetą: <http://www.3sektorius.lt/docs/NVOti_TYRIMAS_2015-03-26_11:08:32.pdf>.

NVO vaikams konfederacijos tyrėjų grupė. 2014. Viešojo, privataus ir NVO sektoriaus socialinės partnerystė. Tyrimo ataskaita. 112 p.

Orenius A. 2005. Regionalizacija ir regioninė šalies plėtra. Viešoji politika ir administravimas. Nr. 14. P.107-114.

Pilietinės visuomenės institutas. 2016. Pagrindiniai Lietuvos visuomenės pilietinės galios indekso rodikliai 2016 m. [interaktyvus] . [žiūrėta: 2017 m. gruodžio 12 d.]. Prieiga per Internetą: <http://www.civitas.lt/wp-content/uploads/2017/06/PGI2016_pagr-rezultatai.pdf>

Puškorius S. 2007. Bendradarbiavimo efektyvumas. Viešoji politika ir administravimas. Nr. 20. Vilnius. P.24-31. [interaktyvus]. [žiūrėta: 2017 m. gegužės 20 d.]. Prieiga per Internetą: <https://www.mruni.eu/upload/iblock/513/2_s.puskorius.pdf>.

Santa Cruz jaunimo organizacijų centras. [interaktyvus] . [žiūrėta: 2017 m. rugpjūčio 12 d.]. Prieiga per Internetą <https://scvolunteercenter.org/programs/youth-serve/>

Šiliauskas S. 2006. Pilietinė visuomenė: politikos įpilietinimo projekcijos. Mokslo monografija. KU leidykla. 306 p.

Šilinskytė A. 2013. Nevyriausybinių organizacijų išorinių ryšių ir tarpusavio bendradarbiavimo įtaka veiklos efektyvumui. Viešoji politika ir administravimas. Nr. 4, 677–688 p. [interaktyvus]. [žiūrėta: 2017 m. gegužės 20 d.]. Prieiga per Internetą: <<https://www.mruni.eu/upload/iblock/2c8/VPA-13-12-4-13.pdf>>.

Šilinskytė A. 2013. Nevyriausybių organizacijų veikla ir vaidmuo Lietuvoje. Viešoji politika ir administravimas T. 12. Nr. 2. 326–338 p. [interaktyvus] .[žiūrėta: 2017 m. gegužės 24 d.]. Prieiga per Internetą: <https://www.mruni.eu/upload/iblock/00d/013_silinskyte.pdf>.

Šimkus A. 2015. Europos savanoriavimo žemėlapyje Lietuva atrodo nykiai. [interaktyvus] .[žiūrėta: 2017 m. rugpjūčio 12 d.]. Prieiga per Internetą: <http://www.vdu.lt/lt/europos-savanoriavimo-zemelapyje-lietuva-atrodo-nykiai/>

Smalskys V., Stankevič B., Stasiukynas A. 2015. „Good governance“ (geras valdymas) viešojo administravimo modernizavimo koncepcijų kontekste. Public Administration. P. 40-48.

Society Integration Foundation. 2016. [interaktyvus]. [žiūrėta: 2017 m. gegužės 26 d.]. Prieiga per Internetą:

<http://www.sif.gov.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=11&lang=en>

Sørensen E., Torfing J. 2007. Theories of Democratic Network Governance. Basingstoke: Palgrave Macmillan. 38 p.

Stasiukynas A. 2014. Bendruomeninių ir nevyriausybių ne pelno siekiančių organizacijų veiklos tradicijos ir vadybos perspektyvos Lietuvoje. Socialinės technologijos. Nr. 4 (2). 370–384 p. [interaktyvus] .[žiūrėta: 2017 m. gegužės 20 d.]. Prieiga per Internetą: <<https://www.mruni.eu/upload/iblock/418/ST-14-4-2-10.pdf>>.

Teuma M. 2015. The development and implementation of youth policy in Malta. [interaktyvus] [žiūrėta: 2017 m. gegužės 20 d.]. Prieiga per Internetą: <https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-94-6209-767-4_9#page-1>

The Global Journal. 2017. [interaktyvus]. [žiūrėta: 2018 m. kovo 7 d.]. Prieiga per Internetą: <http://techreport.ngo/previous/2017/facts-and-stats-about-ngos-worldwide.html>

The United Nations Economic and Social Council (ECOSOC) Committee of the Experts on Public Administration (CEPA). 2017. [interaktyvus] [žiūrėta: 2017 m. rugpjūčio 10 d.]. Prieiga per Internetą: <http://www.unpan.org/>

TNS Political and Social at the request of the European Commission, Directorate-General for Education and Culture. 2014. Flash Eurobarometer 408. European youth report. 97 p. [interaktyvus]. [žiūrėta: 2017 m. gegužės 20 d.]. Prieiga per Internetą: <http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_408_en.pdf>.

Trust B., Stuart K., Maynard L. 2015. Non - formal youth development and its impact on young people's lives: Case study. [interaktyvus] .[žiūrėta: 2017 m. gegužės 20 d.]. Prieiga per Internetą: http://ijse.padovauniversitypress.it/system/files/papers/2015_1_10.pdf

UAB „Eurointegracijos projektai“. 2014. Nevyriausybinių sektoriaus raidos tyrimas. Ataskaita. 114 p.

Vakarų Lietuvos vartotojų federacija. 2010. Klaipėdos regiono nevyriausybinių organizacijų veiklos efektyvumas ir vadyba. 76 p.

Vangen S., Hayes H.P., Comforth Ch. 2015. Governing cross-sector, inter-organizational collaborations. *Public management*, 17:9. P. 1237-1260.

Ventspilio jaunimo organizaciju centras. [interaktyvus]. [žiūrēta: 2017 m. rugpjūčio 12 d.]. Prieiga per Internetą: <http://jauniesudome.lv/>

Wannop U. 2013. The regional imperative. *Regional planning and Governance in Britain, Europe and the United States*. 399 p.

PRIEDAI

Kokybinis ekspertų interviu aprašymas:

Siekiant darbe kuo išsamiau atskleisti užsienio šalyse įsteigtų jaunimo nevyriausybinų organizacijų centrų reikšmę ir veiklą regionuose, buvo atliktas kokybinis tyrimas – du užsienio ekspertų interviu raštu. Neformalaus interviu metu buvo siekiama gauti individualizuotos informacijos, praktinių išvalgų apie tiriamą reiškinį. Ekspertų pasirinkimą sąlygojo tai, kad apie šių centrų paskirtį, veiklą ir raidą geriausiai išmano šiuose centruose dirbantys, ar savanoriaujantys asmenys. Centrų pasirinkimą sąlygojo jų tarptautinis žinomumas, pasiekti visuomeniniai rezultatai regionuose. Tyrime dalyvavo:

- Latvijoje įsikūrusio, Ventspilio jaunimo nevyriausybinų organizacijų centro „Jaunimo namai“ (*latv. Venstspils Jauniesu Dome*) projektų vadovas ir Latvijos jaunimo tarybos prezidentas.
- Vakarų Afrikos Ghanos Respublikoje įsikūrusio, Akros regiono jaunimo organizacijų savanorystės centro (*angl. Saso Ghana*) savanoris.

Analizuojant gerosios patirties pilotinius užsienio šalių jaunimo nevyriausybinų organizacijų centrų modelius remtasi informacijos papildymo principu.

Kokybiniam užsienio ekspertų interviu buvo suformuluoti abstraktūs tyrimo klausimai:

- Kodėl buvo steigiamas šis jaunimo nevyriausybinų organizacijų centras Jūsų regione?
- Kokios pagrindinės Jūsų centro veiklos vykdomos regione?
- Kaip konkrečiai centro veikla prisideda prie regioninės politikos ir viešųjų procesų įgyvendinimo?
- Kaip vykdomas centro bendradarbiavimas su vietos valdžia?
- Kas jaunimą motyvuoja jungtis prie savanoriškos centro veiklos?

Kokybinio tyrimo etika:

Siekiant, kad būtų užtikrintas tyrimo dalyvavusių ekspertų anonimiškumas ir konfidencialumas, atliktas interviu aprašomas be ekspertų pavardžių, o darbe cituojama originali ekspertų kalba, verčiant iš anglų kalbos ir eliminuojant pavardes.

Tyrimo laikas ir vieta:

2017 metų rugpjūčio 8 ir 17 diena, naudojantis asmeninių el.paštų komunikacijomis.

**JAUNIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ CENTRO MODELIAVIMAS
KLAIPĖDOS MIESTE: PARTNERIŲ POREIKIO TYRIMAS**

Pusiau struktūrizuotas sutelktosios grupės diskusijos klausimynas

Kaip atsirado poreikis steigti jaunimo nevyriausybinių organizacijų centrą, kaip daugiafunkcinės strateginės partnerystės centrą jaunimui, Klaipėdos mieste?

Koks numatytas pagrindinis jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro tikslas ir veiklos Klaipėdos mieste?

Kokias regionines problemas ir kaip išspręstis aktyvi jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro veikla ateityje?

Kokios partnerystės tikisi Klaipėdos miesto savivaldybės administracija, verslas, jaunimo nevyriausybinių organizacijų, visuomenė iš numatyto jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro? Kokiais būdais bus vykdomas visų jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro suinteresuotų pusių bendradarbiavimas?

Kokybinis sutelktosios grupės diskusijos aprašymas:

Siekiant darbe kuo išsamiau įvertinti galimybes dėl jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro modelio kūrimo Klaipėdos mieste, buvo atliktas kokybinis tyrimas – sutelktosios grupės diskusija (angl. *focus group*). Sutelktosios grupės diskusijos metu buvo skiriamas individualiai skirtingų interesų pusių respondentų informacijai, holistiniam požiūriui į jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro steigimą Klaipėdos mieste, jo paskirtį, numatomas veiklas ir reikšmę regionui. Tyrimo rezultatai nagrinėjami, aiškinami ir apibendrinami remiantis sutelktosios grupės diskusijos kompetencijų ir praktinių bendradarbiavimo, požiūrio pavyzdžių sąveikos modeliu. Pusiaus struktūrizuoto tipo klausimų analizei naudotas kokybinio turinio analizės metodas.

Sutelktosios grupės diskusijos metu buvo siekiama gauti individualizuotos informacijos ir praktinių išvalgų apie tiriamą reiškinį. Sutelktosios grupės diskusijos dalyvių visuomeninių ir profesinių veiklos funkcijų pasiskirstymas atskleidžia, kad tyrime dalyvaujantys dalyviai reprezentuoja esminius modeliuojamo jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro klausimus Klaipėdos mieste ir įgyvendinamą strateginę partnerystę jaunimo politikos srityje.

Sutelktosios grupės diskusijoje dalyvavo 14 dalyvių:

- Klaipėdos miesto savivaldybės jaunimo reikalų skyriaus atstovas;
- du Klaipėdos miesto savivaldybės projektų skyriaus atstovai;
- Klaipėdos miesto savivaldybės Tarptautinių ryšių skyriaus atstovas;
- Klaipėdos miesto savivaldybės jaunimo reikalų tarybos narys;
- du verslo įmonių, dirbančių su jaunimu atstovai;
- Klaipėdos miesto neįgaliųjų tarybos atstovas;
- du Klaipėdos miesto Karalienės Luizės jaunimo centro jaunimo garantijų koordinatoriai;
- du Klaipėdos jaunimo nevyriausybinių organizacijų atstovai;
- Klaipėdos miesto Karalienės Luizės jaunimo centro “Atviros erdvės” atstovas;
- vienas visuomenės atstovas.

Kokybiniam sutelktosios grupės diskusijai buvo suformuluotas pusiau struktūrizuotas klausimynas (žr. 2 priedą). Pusiaus struktūrizuotą klausimyną sudaro 4 atviro tipo klausimai, susiję su modeliuojamo jaunimo nevyriausybinių organizacijų centro poreikiu Klaipėdos mieste, jo

pagrindiniais tikslais, veiklomis, kuriama regionine pridėtine verte, partnerystės poreikiu ir bendradarbiavimo formomis.

Kokybinio tyrimo etika:

Siekiant, kad būtų užtikrintas sutelktosios grupės diskusijos dalyvių anonimiškumas ir konfidencialumas, tyrimo duomenys aprašomi be dalyvių pavardžių. Darbe cituojama originali dalyvių kalba, eliminuojant pavardes.

Tyrimo laikas ir vieta:

2017 metų lapkričio 20 diena, 10.00 val., Klaipėdos miesto savivaldybės II aukšto apskritojo stalo salėje, adresu: Liepų g. 11, Klaipėda.

Sutelktosios grupės diskusijos trukmė:

1.5 val., garso įrašo trukmė: 01:25:52.

